

परिच्छेद – एकः पृष्ठभूमि, कानुनी व्यवस्था तथा परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने र राज्यशक्तिको प्रयोग तीनै तहले संविधान र कानून बमोजिम गर्ने व्यवस्था गरेको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अन्तरसम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था गरेको छ । संविधानको अनुसूची ८ को स्थानीय तहको अधिकारको सूचीको क्रमसंख्या ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन सम्बन्धी अधिकार तथा क्रमसंख्या १७ मा वेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरेको छ । नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, वेरोजगारको तथ्याङ्कसहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क, संभाव्य प्राकृतिक, भौतिक र साँस्कृतिक श्रोत साधनको तथ्याङ्कीय अभिलेख, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको कार्य क्षेत्र भनी उल्लेख गरेको छ । उपरोक्त संवैधानिक व्यवस्था र अधिकारको व्याख्या अनुसार स्थानीय तहको विस्तृत र खण्डीकृत तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण तयार गर्न आधारभूत प्रक्रिया, विधि र फारामहरू सहितको गाउँ तथा नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि, २०७४ र २०७५ जारी भएको छ । कार्यविधिको प्रमुख उद्देश्य प्रत्येक स्थानीय तहहरूले विकास प्रक्रिया तथा सेवा प्रवाहका लागि नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गर्न अत्यावश्यक आधारभूत तथ्यांक, सूचना वा विवरण संकलन, विश्लेषण तथा व्यवस्थापनका न्यूनतम विषयहरूमा एकरूपता र स्तरीयता कायम गरी तथ्याङ्क संकलनका पद्धति, प्रक्रिया, औजार तथा प्रक्रियाहरू निर्धारण गरी स्तरीय ढाँचामा गाउँ वा नगर वस्तुगत विवरण तयारी गर्न दिशानिर्देश प्रदान गरेको छ ।

नेपालको संविधान अनुसार नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, स्थानीय तह शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विधेयक तथा स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ ले स्थानीय तहलाई आ-आफ्नो क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक तथा रणनीतिक र दीर्घकालिन योजनाहरू तयार गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने र अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । सो अनुसार स्थानीय तहको रणनीतिक/आवधिक, एकीकृत एवं वार्षिक योजना तर्जुमा र नतिजा अनुगमनको लागि क्षेत्रगत स्थिति सहित स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी आवश्यक रहेको छ । उक्त विवरणमा आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, वन तथा वातावरण र संस्थागत विकासका क्षेत्रमा नगरपालिका भित्र रहेका भौतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, सामाजिक, मानवीय श्रोत साधनहरूको तथ्याङ्कको विश्लेषण र प्रस्तुती संलग्न हुन आवश्यक छ ।

स्थानीय योजना तर्जुमा तथा अनुगमनलाई सूचनामा आधारित, व्यवस्थित, एकीकृत, नतिजामूलक, सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाउन वस्तुगत विवरणले निर्णयकर्ता तथा विकास प्रदायक संस्थालाई महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ । तसर्थ वस्तुगत विवरणमा योजना तर्जुमा, नतिजा अनुगमन तथा सेवा

प्रवाहको लागि आवश्यक आधारभूत विवरण संकलन गर्ने र निश्चित अवधिमा त्यसलाई अद्यावधिक गर्दै उपलब्ध स्रोत साधनको समुचित उपयोग सुनिश्चित गर्नुपर्ने हुन्छ ।

सूचना प्रविधिमा आधारित वस्तुगत विवरण संकलन, भण्डारण, प्रशोधन र विश्लेषणका आधारमा वस्तुगत विवरण प्रकाशन र अद्यावधिक गर्नु नै आर्थिक दृष्टिले समेत दीर्घो सूचना व्यवस्थापन हुने लक्षका साथ बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको नगर पाश्वर्चित्र तयार गरिएको हो ।

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले स्थानीय सरकारहरूलाई दिएको २२ वटा एकल अधिकार र अन्य साभा अधिकारहरूलाई स्थानीयतहमा स्थापित गर्ने र सो सम्बन्धी सेवाहरूलाई स्थानीय स्तरमा प्रभावकारिताका साथ प्रवाह गर्ने तत्कालिन सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले (हालको सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय) देशका सबै स्थानीय सरकारहरूलाई गाँउ तथा नगर पाश्वर्चित्र तयारीका लागि निर्देशन तथा अनुरोध गरेको थियो । यसै विषयलाई आत्मासात गरि बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको एकिकृत नगर विकासका लागि नगर क्षेत्र भित्रको तथ्याङ्क संकलन गरि समग्र नगरपालिकाको अवस्था तथा वस्तुस्थिति भल्कने गरि बूढानीलकण्ठनगर पाश्वर्चित्र (Municipal Profile of Budhanilkantha Municipality) तयार गरिएको हो ।

१.२ उद्देश्य

समग्रमा यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्य बूढानीलकण्ठनगरपालिकाको वस्तुस्थितीको पहिचान गर्नु हो । साथै बूढानीलकण्ठनगरपालिकासंग सम्बन्धित आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, भौगोलिक आदी विभिन्न वस्तुस्थितिको विश्लेषण गरी स्थानीय तहको नीति निर्माण, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन लगायत अनुगमन मुल्याकांनमा सहयोग पुऱ्याउनु रहेको छ । यस नगर पाश्वर्चित्रको विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न वर्णनमा रहेका छन् ।

- भौगोलिक, प्रशासनिक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक, पूर्वाधार पहुँच, लगायत विकासको सन्दर्भमा समुदायको विद्यमान अवस्थाको विश्लेषण गर्नु ।
- नगरपालिकाको दीर्घकालीन योजना तथा नीति निर्माण लगायत योजना तथा कार्यक्रम छनौट र बाडफाँडमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- सूचनाबाट विभिन्न निकाय तथा व्यक्तिहरूसँग सम्बन्ध बढाउन सहज हुने हुनाले आपसी सहयोगको वातावरण निर्माण गर्ने ।
- नगरपालिका भित्र रहेका स्रोतसाधन लगायत अवस्थाको वारेमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, संघसंस्था एवं नगरपालिकाको विकासमा जिज्ञासा राख्ने व्यक्तिहरूलाई महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको वारेमा अवगत गराउने दस्तावेज तयार गर्ने ।

१.३ कानूनी तथा नीतिगत आधारहरू

स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ अनुसार, स्थानीय तहको शासन संचालन सम्बन्धी विधेयक छलफलको प्रक्रियामा रहेकोले तत्काल स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा

व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०७४ जेठ २ गतेको निर्णय अनुसार स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जारी भएको छ। यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख संकलन बारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरूले योजना तर्जुमा र तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख छ। प्रस्तुत आदेशमा जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास सूचकांक, राजस्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क संकलन र प्रशोधन गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्वचित्र तथा श्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखनलाई स्थानीय तहको काम कर्तव्य र अधिकार भनि उल्लेख गरेकोले सोहिं अनुसारबूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार पारिएको छ।

स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा १ मा “प्रत्येक स्थानीय तहले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा सहभागितामुलक प्रक्रियाबाट नितिजामुलक ढंगले गर्नुपर्ने र योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिती देखिने गरी वस्तुगत विवरण (Profile)तयार गर्नु पर्नेछ” भन्ने व्यवस्था रहेको हुनाले सोहिं अनुसार बूढानीलकण्ठनगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन: २०७४ को परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा २ को च (२) र (३) ड को (२), (४), (५) र (६) मा स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन, दफा ११ को उपदफा २ थ (१), (२) (३), (४) र (५) मा वेरोजगारको तथ्याङ्क संकलन तथा दफा १२ को वडा समितिको काम, कर्तव्य अधिकार अन्तर्गत उपदफा २ को (ख) मा तथ्याङ्क अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनासहितको वडाको पार्श्वचित्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था रहेकोले सोहिं अनुसार वडाको अवस्था सहित झल्कने गरि पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ।

वस्तुगत विवरण (Profile) भन्नाले कुनै स्थान, क्षेत्रमा रहेको जनसम्पादन, भौगोलिक अवस्था, समाजिक विशेषता, प्राकृतिक सम्पदा, आर्थिक अवस्था, विकासको स्थिति आदि स्पष्ट हुने आधारभूत तथ्यांक, सूचक वा आधाररेखाको विवरण रहेको दस्तावेज हो। वस्तुगत विवरणलाई नेपालीमा “पार्श्वचित्र” पनि भनिन्छ। Profile शब्दलाई भूगोल, ईन्जिनियरिङ, चिकित्साशास्त्र आदि क्षेत्रमा फरक फरक वस्तुको विशेषता विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिएता पनि कुनै प्रशासनिक वा भौगोलिक क्षेत्र बारेको तथ्याङ्क प्राप्ति, विश्लेषण तथा प्रस्तुती गरिएको विवरणलाई पनि वस्तुगत विवरण (Profile) भन्ने गरिएको छ।

वर्तमान अवस्था अनुसार नेपालको सन्दर्भमा स्थानीय तह स्थानीय सरकार हो। यसले स्थानीयस्तरमा जनतालाई तोकिएको सेवाहरू प्रवाह गर्दछ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहहरूले आफ्नो नगरपालिका तथा नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरी त्यसैका आधारमा योजना ढानौट गर्नुपर्ने व्यवस्था उल्लेख गरेको छ। वस्तुगत विवरण तयारीका लागि सूचना संकलन र विश्लेषण गर्नु पर्दछ। संकलन गरिएका सुचनालाई यथार्थपरक ढंगले राखी वस्तुगत विवरण तयार गर्दा त्यसले स्थानीय तह लगायत अन्य सरोकारवालाहरूवाट विकास क्रियाकलाप संचालन गर्न ठुलो सहयोग पुँ-याउँदछ।

कुनै पनि व्यक्ति, संस्था, घटना, प्रक्रिया वा चिजविज वारेको तथ्य वा विस्तृत विवरणलाई सामान्यतः सूचना भनिन्छ । संकलनका आधारमा यी दुई प्रकारका हुन्छन् - प्राथमिक सूचना र द्वितीय सूचना । प्राथमिक सूचना आफैले सम्बन्धित क्षेत्रमा गएर संकलन गरिन्छ भने अरुले संकलन गरेको सूचनालाई द्वितीय सूचना भनिन्छ । यी सूचनाहरूलाई संकलन, प्रशोधन (तालिकीकरण, व्याख्या वा विश्लेषण) तथा प्रकाशन गर्ने सम्मका सम्पूर्ण कार्यहरु सूचना व्यवस्थापन अन्तर्गत पर्दछन् । आवश्यकता अनुसार चाहिएको मात्रामा र समयमा सूचना प्राप्त गर्न सकियोस भन्ने उद्देश्यले सूचना व्यवस्थापन गरिन्छ । व्यवस्थित गरिएको सूचनालाई आवश्यक मात्रामा निकाल्न र प्रयोग गर्न सकिने हुनुपर्दछ । सूचना व्यवस्थापन नगरी सबै वा अनावश्यक मात्रामा दिँदा मुख्य विषय छुट्टने वा ओझेलमा पर्ने सम्भावना हुन्छ । त्यसकारण सूचनाको व्यवस्थापन गरिनु पर्दछ ।

नगरपालिकाको विकास निर्माण र सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा स्थानीय तहको भूमिका अत्याधिक मात्रामा बढिरहेको सन्दर्भमा नगरपालिकामा विकास सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन नगरपालिकाले गर्नुपर्ने एक महत्वपूर्ण कार्य हो । हाल मन्त्रालयले नेपालका सबै गाउँउपालिका र नगरपालिकाका लागि वस्तुगत विवरण तयारीका लागि स्पष्ट खाँका तयार गरि सबै स्थानीय तहमा पठाई सकेको हुनाले तयार गर्न चाहने स्थानीय तहहरूका लागि वस्तुगत विवरण तयार गर्न सहयोगी हुने र विगतमा रहेको अपूर्ण र एकरुपताको अभाव तथा कठिनाईलाई हटाउन सक्ने देखिन्छ । विविध पक्षहरूको वास्तविक स्थितिको तथ्यांक र सूचना विना कुनै पनि योजनाको सही छनौट हुन सक्दैन । तसर्थ वस्तुगत विवरणको आधारमा प्राथमिकता निर्धारण गरी वास्तविक आवश्यकता र जनताको चाहनामा आधारित कार्यक्रम संचालन गर्न तथा भविष्यका लागि पूर्व तयारी गर्न समेत पार्श्वचित्रले सहयोग गर्दछ ।

१.४ तयारीका चरण

नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गर्दा विशेष गरि नगरपालिका भित्र रहेका सबै वडाहरूको घरधुरी सर्वेक्षण गरि प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । साथै साविकका गा.वि.स.हरूका वस्तुगत विवरणहरूको अध्ययन, सहस्राब्दी विकास लक्ष्यका लक्ष्य तथा सूचकहरूको अध्ययन, जिल्ला सूचना व्यवस्थापन सम्बन्धी दिग्दर्शन, आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशिका आदि सामग्रीहरूको अध्ययन, नगरपालिकाका वडाहरूको स्थलगत भ्रमण तथा अवलोकन र यस क्षेत्रमा कार्य गरेका विज्ञहरूसँग गरेको परामर्श आदि प्रमुख रहेका छन् ।

पार्श्वचित्र तयारीको लागि विभिन्न अध्ययन विधिहरूको प्रयोग गरिएको छ । यस क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण २०७५, राष्ट्रिय जनगणना २०६८, राजपत्रमा प्रकाशित सूचना, जिल्ला समन्वय समिति काठमाडौं, समुहगत छलफल तथा अन्तर्क्रिया लगायत सामाजिक अध्ययन विश्लेषणका विवरणात्मक र विश्लेषणात्मक शैलीहरूको उपयोग गरिएको छ । यसैगरी स्थानीय तहमा उपलब्ध प्रकाशित तथा अप्रकाशित द्वितीय सूचनाका श्रोतहरू, विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिवेदनहरू लगायत भौगोलिक सूचना प्रणालीको समेत प्रयोग, अध्ययन विश्लेषण गरी समग्र नगरपालिकाको अवस्था भल्क्ने गरी सिंगो पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ । विशेष गरि यसका चरणहरूलाई निम्न बुँदामा उल्लेख गर्न सकिन्छ ।

❖ वस्तुगत विवरण ढाँचा, सर्वेक्षण औजार तथा विधि स्वीकृती

- ❖ वस्तुगत विवरण तयारी गोष्ठी तथा कार्य योजना स्वीकृती
- ❖ सर्वेक्षण तथा तथ्यांक संकलन
- ❖ तथ्यांक विश्लेषण, प्रस्तुती तथा श्रोत नक्सा तयारी
- ❖ वस्तुगत विवरण मस्यौदा तयारी
- ❖ वस्तुगत विवरण प्रमाणीकरण कार्यशाला

१.५ वस्तुगत विवरण तयारी कार्यशाला :

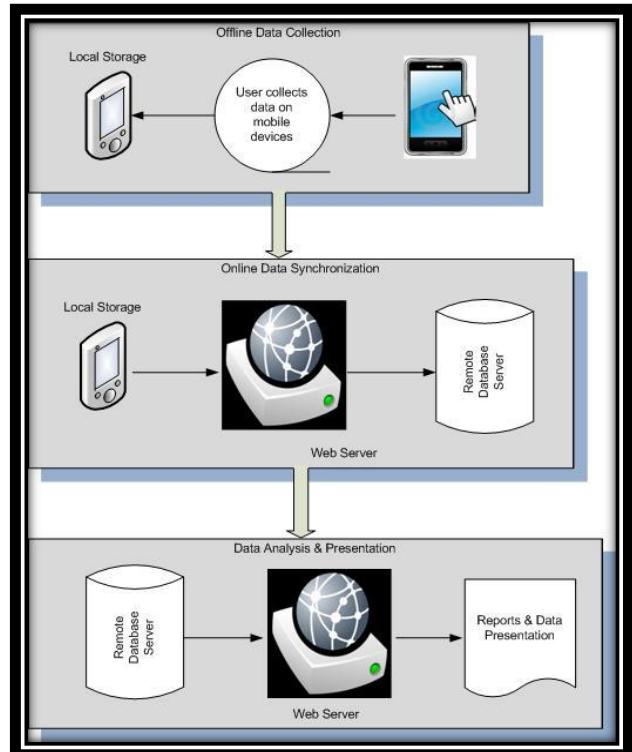
बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको वस्तुस्थितिलाई चित्रण गर्ने क्रममा विभिन्न चरण तथा विधिलाई मध्यनजर गर्दै नगर पार्श्वचित्रलाई कसरी तथ्यपूर्ण बनाउन सकिन्छ भन्ने उद्देश्यका साथ विभिन्न तह तथा समुहमा छलफल तथा कार्यसमितिको बैठक वसी यस पार्श्वचित्रलाई जिवन्त तथा तथ्यमय बनाउने निर्णय सहित कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न गरियो ।

१.६ सहजकर्ता तथा गणक छनोट अभिमुखीकरण र परिचालन :

यस नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा अपनाइएको एउटा विधि घरधुरी सर्वेक्षण थियो, जसमा बास्तविक विवरण प्राप्त गर्ने उद्देश्यका साथ प्रत्येक वडाबाट सोही वडाबासीहरूलाई नै घरधुरी सर्वेक्षणका लागि छनोट गरि सर्वेक्षणको क्रममा आइ पर्न सक्ने सम्भावित कठिनाईहरूको पुर्वअनुमान गरि सोही अनुरूप परिस्थितिलाई सम्हाल्न सक्ने वातावरण तथा मनस्थिति सिर्जना गरि उनीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिम तथा प्रशिक्षण प्रदान गरि घरधुरी सर्वेक्षण कार्यको थालनी तथा परिचालन गरिएको थियो ।

१.७ तथ्याङ्क संकलन / तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र श्रोत नक्शा तयारी :

कुनै पनि अध्ययन तथा अनुसन्धानलाई वैज्ञानिक तथा तथ्यपरक बनाउनको लागि तथ्यांकको आवश्यकता पर्दछ । तथ्यांकलाई प्रतिवेदन तथा अध्ययनको मेरुदण्डको रूपमा लिने गरिन्छ । समय तथा परिस्थिति सगै विधि तथा प्रविधिको विकास तथा विस्तार भएको छ । यसै सन्दर्भमा यस बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण विधिबाट पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने निर्णय अनुरूप हाल प्रविधिमा देखा परेको तथा अत्यन्तै उपयोगी मोबाइल एप्सको (Mobile Apps)माध्यमबाट तथ्यांक संकलन गरियो । जसलाई एउटा विशेष प्रकारको सफ्टओयरको निर्माण गरि सोही सफ्टओयरको माध्यमद्वारा तथ्यांक सम्बोधन / विश्लेषण तथा प्रशोधन गर्ने काम सम्पन्न गरियो साथै प्राप्त तथ्यांकबाट आवश्यक श्रोत नक्शांकन पनि निर्माण गरिएको छ ।

१.८ अध्ययन/ढाँचाको महत्वः

विकासका प्रतिफलहरु जनसमक्ष पुऱ्याउन र सबै वर्गले उपयोग गर्न सक्ने वातावरणको श्रृजना गर्नकालागी स्थानीय तहको वास्तविक वस्तुस्थिति र आवश्यकताको पहिचान गर्नु आवश्यक हुन्छ । आजको विश्वव्यापीकरण (Globalization) को यूगमा समय सापेक्ष ढंगले समानूपातिक विकासका प्रकृयाहरु अगाडी बढाउन सम्भन्धित क्षेत्रको वस्तूगत र विश्लेषणात्मक अध्ययन हुनु जरुरी पर्दछ । यस अध्ययनले सम्भन्धित क्षेत्रको वास्तविक वस्तुस्थिति पहिचान गरी भावी विकास योजना र रणनीतिहरु तर्जूमा गर्न तथा विभिन्न विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गर्न विशेष महत्व राख्ने छ । यसका अतिरिक्त प्रस्तूत पार्श्वचित्र, सम्भन्धित क्षेत्रका संस्था एंव अनूसन्धानकर्ता, योजनाकार, विकासचिन्तक, समाजसेवी लगायत जिज्ञाशु महानुभावहरुलाई समेत उपयोगी हुने भएकोले यस अध्ययनको महत्व व्यापक रहेको छ ।

१.९ वस्तुगत विवरण मस्यौदा तयारी

तथ्यांक संकलन, विश्लेषण, सश्लेषण तथा प्रशोधन पश्चात वस्तुस्थितिको एउटा प्रारम्भीक खाँका तयार भएको हुन्छ । यो चरण पार्श्वचित्र निर्माणको संवेदनशिल पक्ष हो । प्राप्त सम्पूर्ण तथ्यांकहरुको तथा विषयबस्तुको समायोजन पछि तथ्यांकको तथा विषयबस्तुको क्रमबद्धतालाई एउटा खाँकामा ढालेर मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

१.१० वस्तुगत विवरण सुभाव संकलन

मस्यौदा प्रतिवेदन पेश गर्नुको मुख्य उद्देश्य भनेको नै सुभाव तथा जानकारी संकलन गरी पाश्वर्चित्रलाई पुर्णरूप दिनु नै हो । यसै सर्वभामा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी पश्चात उक्त पाश्वर्चित्रका आधिकारिक व्यक्तित्व तथा स्थानीय बासिन्दाहरुको सुभाव तथा सल्लाहलाई संकलन गर्ने कार्य गरिएको थियो जसले गर्दा नगर पाश्वर्चित्रलाई मुर्तरूप प्रदान गर्न सहज तथा सफलता प्राप्त भयो ।

१.११ वस्तुगत विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

मस्यौदा प्रतिवेदन पेश गरे पश्चात बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, विषयगत कार्यालय तथा विभिन्न तह तथा समुहबाट प्राप्त सल्लाह, सुभाव तथा प्रतिवेदन लेखनको क्रममा देखापरेका कमी कमजोरी तथा त्रुटिहरुलाई सच्याउदै पुनः अन्तिम नगर पाश्वर्चित्र लेखन तथा निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

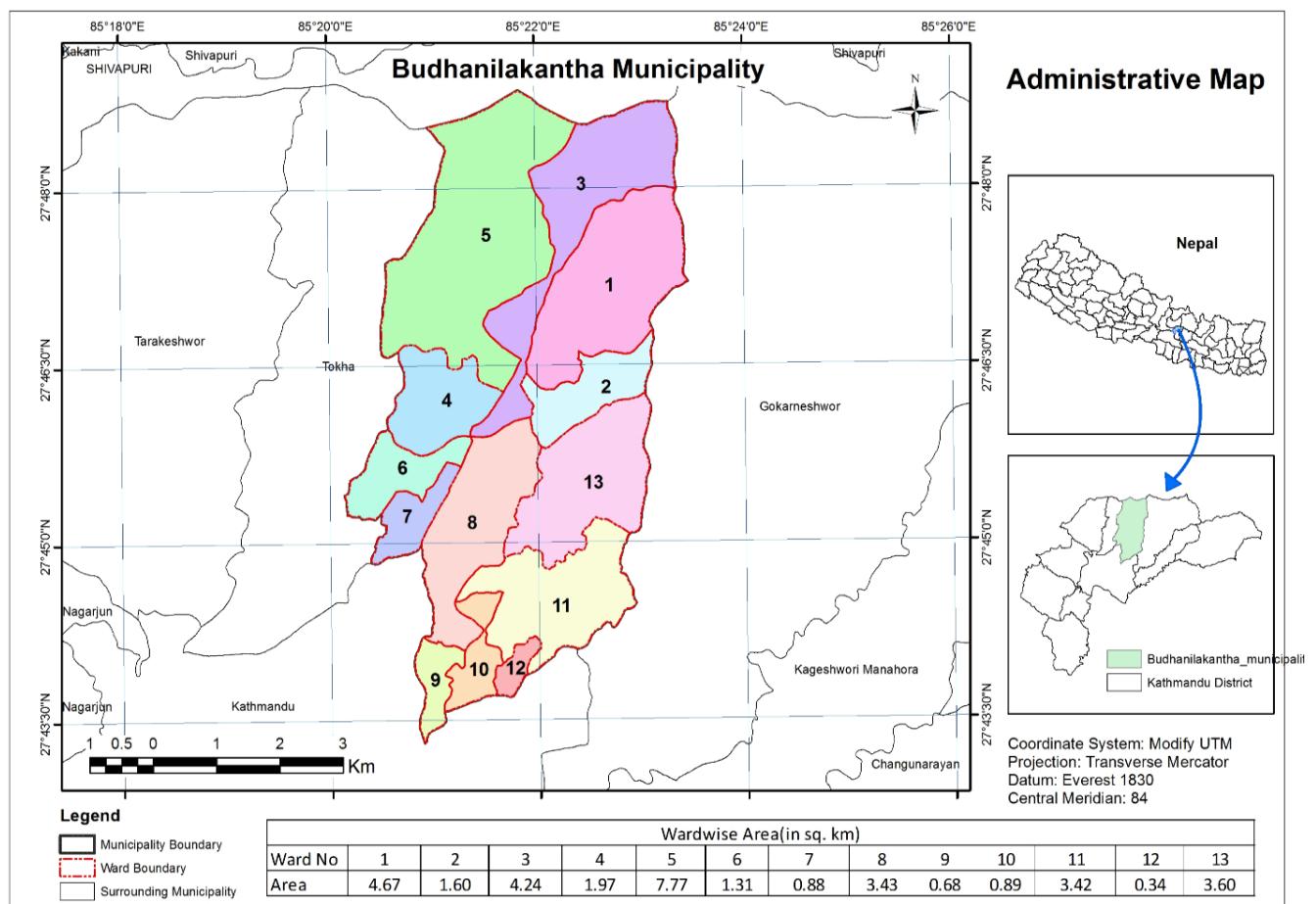
१.१२ वस्तुगत विवरणको सीमा

नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीका लागि ढाँचा तयार गर्ने क्रममा प्राप्त विभिन्न विषयक्षेत्रको सैद्धान्तिक अध्ययन गरिएको भएता पनि वास्तविक रूपमा सम्बन्धित क्षेत्रमा परीक्षण गर्न वाँकी रहेको हुनाले सुधार गर्नुपर्ने हुन सक्छ । यसैगरी भौगोलिक, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, आर्थिक, प्राकृतिक आदि विविधता भएको क्षेत्रको सम्पूर्ण पक्ष नसमेट्न सक्छ भने कठिपय उल्लेखित सबै फारामहरु नगरपालिकामा उपयोग नहुन सक्छ । तापनि पाश्वर्चित्रको अध्ययन क्षेत्र विस्तृत भएको हुँदा अध्ययनको उद्देश्यलाई नै मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिईएको छ । साधन, श्रोत, समय, लागत, सूचना लगायत अन्य कुराहरुको सिमितताको कारणले गर्दा जुनसुकै अध्ययन पनि केही निश्चित सीमा भित्र बाधिएको हुन्छ । त्यसैले बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको नगरपाश्वर्चित्र तयार गर्ने क्रममा घरधुरी सर्वेक्षणमा आधारित तथ्याङ्क संकलन, मन्त्रालयवाट प्रकाशित गरिएको वस्तुगत विवरण ढाँचा, नापी विभागवाट उपलब्ध तथ्याङ्क, जिल्लावाट उपलब्ध तथ्याङ्क तथा विवरण, नगरपालिकाभित्र रहेका सरोकारवाला निकाय, नगरपालिकाका विभिन्न शाखा, उपशाखा तथा इकाईलगायत जननिर्वाचित प्रतिनीधि सहितको स्थलगत सर्वेक्षण आदिको सिमा भित्र रहि समग्र बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको नगर वस्तुस्थिती विवरण तयार गरिएको छ ।

परिच्छेद दुईः नगरपालिकाको चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्थिति तथा राजनैतिक अवस्थिति

प्रदेश न. ३ काठमाण्डौं जिल्लामा अवस्थित बूढानीलकण्ठ नगरपालिकानेपाल सरकार, तत्कालिन संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको मिति २०७१ मंसिर १६ को गतेको मन्त्रीस्तरीय निर्णयबाट चपली, भद्रकाली, खडका भद्रकाली, चुनिखेल, महाँकाल, विष्णुबूढानीलकण्ठ र कपन गरी ६वटा गा.वि.स.हरु मिलाएर १९ वडामा विभाजन गरी प्रसासकीय हिसाबले समायोजन गरिएको थियो । तर नेपाल सरकारको

मिति २०७१ फाल्गुन २७ को निर्णयले साविककै १९ वडालाई १३ वडामा पुनः समायोजन गरी यसको अन्तिम प्रशासकीय ढाँचा तयार गरिएको हो । बूढानीलकण्ठ नगरपालिका नेपालकै ऐतिहासिक नगरपालिका मध्येको एक नगरपालिका हो । बूढानीलकण्ठ नगरपालिका एक प्रसिद्ध धार्मिक नामबाट नामाकरण भएको देशकै महत्वपूर्ण स्थानीय सरकार हो । नेपालको राजधानीमा अवस्थित काठमाण्डौ जिल्लाका ११ वटा स्थानीय सरकार मध्ये (महानगरपालिका बाहेक) जनसंख्याको आधारमा सबैभन्दा ठुलो यस नगरपालिकाको उत्तर तर्फ नुवाकोट जिल्लासँग जोडिएको तथा शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज, दक्षिणमा काठमाण्डौ महानगरपालिकाको वडा नंम्बर ३,४,६,७ र टोखा नगरपालिकाको वडा नंम्बर ४ धापासी रहेको छ । त्यस्तै

पश्चिम तर्फ टोखा नगरपालिका पर्दछ भने पूर्व तर्फ गोकर्णेश्वर नगरपालिका र काठमाण्डौ महानगरपालिकाको वडा नंम्बर ६ सँग जोडिएको छ । काठमाण्डौ उपत्यकाका थुपै धार्मिक स्थलहरूमध्ये बूढानीलकण्ठ नगरपालिकापनि महत्वपूर्ण मानिन्छ । उत्तरी भागमा शिवपुरीका फेदीमा रहेको यो स्थल शैव, वैष्णव, र बौद्ध धर्मालम्बीको आस्थाको स्थल हो । आवासीय क्षेत्र धेरै रहेको यस नगरपालिकालाई १३ वटा वडामा विभाजन गरि प्रशासनीक कार्य गरिदै आएको छ । उत्तर तर्फ शिवपुरी पर्वत शृखंला लगायत हरियाली जंगल रहेको यस नगरपालिकामा भिरालो भुभाग पनि रहेको छ भने दक्षिण तर्फ समथर भुभाग रहेको र अधिकांशभुभाग बाक्लो बस्तीले ढाकेको छ । यस क्षेत्रबाट विष्णुमती, रुद्रमती, धोविखोला, यज्ञमती जस्ता नदी खोलाहरु बगेर गएका छन् ।

यस नगरपालिका भित्र प्रसिद्ध बूढानीलकण्ठ मन्दिर चण्डेश्वर मन्दिर, रुद्रेश्वर, भद्रकाली, पञ्चकन्या, शिव, कृष्ण जस्ता देवदेविका मन्दिरहरु रहेका छन् । बौद्ध मार्गीहरुका चर्चितसार्वजनिक गूम्बा श्री डाग्यूर भयाङ्गतेरा दार्गालिङ्ग गूम्बा, आनीगुम्बा लगायत बौद्ध मठहरु रहेका छन् । त्यस्तै, विभिन्न धर्मालम्बीहरुका आस्थाका केन्द्रहरु समेत रहेका छन् । विश्वमान चित्रमा यस बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति २७ डिस्री ४३ मिनेट १९सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश देखी २७ डिस्री ४८ मिनेट ५० सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश र ८५ डिस्री २० मिनेट ९ सेकेण्ड पूर्वी देशान्तर देखी ८५ डिस्री २३ मिनेट २८ सेकेण्ड पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ । यस नगरपालिकाको उचाई समुन्द्री सतहदेखि १२८९ देखि २६९९ मिटर सम्म रहेको छ भने कुल क्षेत्रफल ३४.८० वर्ग किमि रहेको छ ।

२.२ प्रशासनिक विभाजन

नेपाल सरकारको मिति २०७१ फाल्गुन २७ को निर्णयले साविककै १९ वडालाई १३ वडा मा पुनः समायोजन गरि यसको अन्तिम प्रसासकीय ढाँचा तयार गरियको हो । बूढानीलकण्ठ नगरपालिका नेपालकै ऐतिहासिक नगरपालिका मध्येको एक नगरपालिका हो । बूढानीलकण्ठ नगरपालिका एक प्रसिद्ध धार्मिक नामबाट नामाकरण भएको देशकै महत्वपूर्ण स्थानीय सरकार हो । हाल यस नगरकार्यपालिकाको कार्यालय ८ नं. वडा गोल्फुटारमा रहेको छ । नगरपालिकाका तथा वडा कार्यालय रहेको स्थान र स्वामित्व सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. २.१ वडा कार्यालय सम्बन्धी विवरण

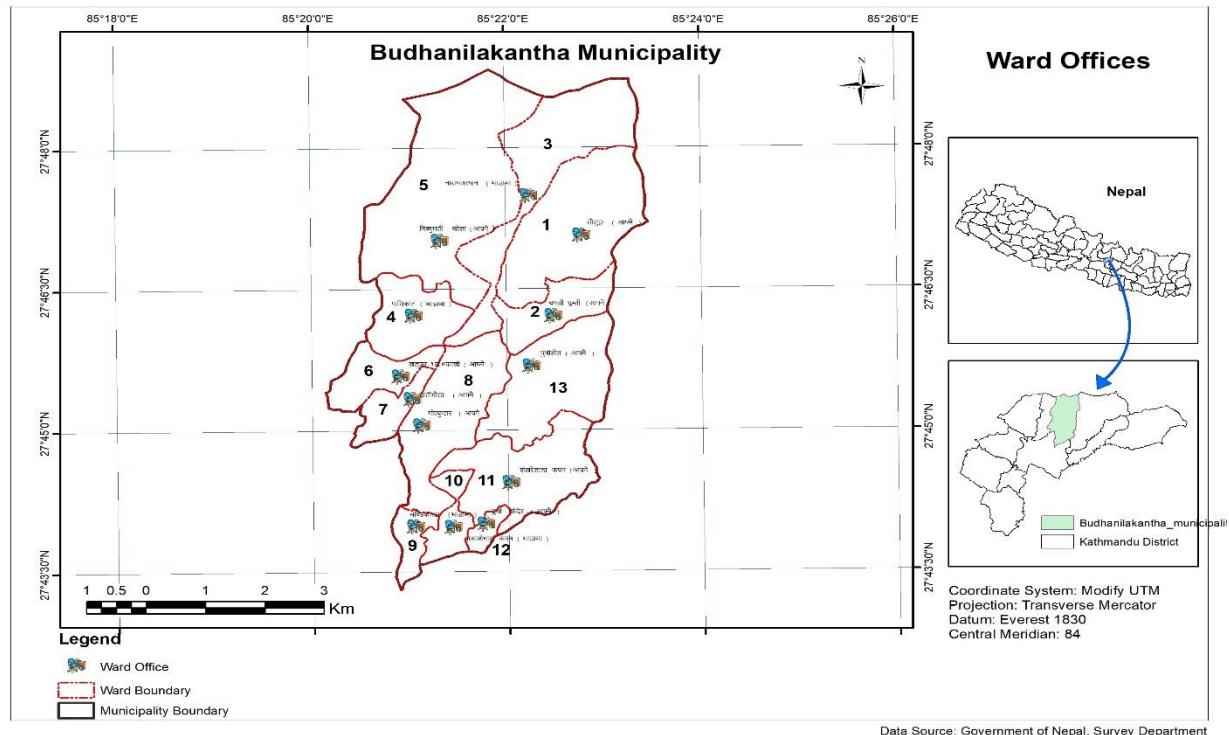
वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत	वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत
१	तौलुङ्ग	आफ्नै	७	हातीगौडा	आफ्नै
२	चपली घुम्ती	आफ्नै	८	गोल्फुटार	आफ्नै
३	नारायणस्थान	भाडामा	९	मणिङ्काटार	भाडामा
४	पासिकोट	भाडामा	१०	आकाशेधारा कपन	भाडामा
५	विष्णुमती खोला	आफ्नै	११	शंखरेडाडा कपन	आफ्नै
६	खड्का भद्रकाली	आफ्नै	१२	दुर्गा मन्दिर	आफ्नै
			१३	चुनीखेल	आफ्नै

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका : २०७५

तालिका नं. २.१.१ वडा कार्यालय सम्बन्धी विवरण

वडा कार्यालय	साविक गाविस हुँदाको वडा	स्थानीय निकाय हुँदाको वडा	स्थानीय तह हुँदाको वडा
चपली भद्रकाली	१,२,३,४,५	१	१
	६,७	२	२
	८,९	३	
बूढानीलकण्ठ	१,२,३	४	३
	४,५,६	५	४
	७,८,९	६	५
खड्का भद्रकाली	१,२,३,४,५	७	६
	६,७,८,९	८	७
महाँकाल	१,२,३,४	९	८
	५,६,७	१०	९
	८,९	११	
आकाशेधारा, कपन	३	१२	१०
	१	१४	१२
	४,५	१३	११
	२,६	१८	
	७,८,९	१९	
चुनिखेल	१,२,३	१५	१३
	४,५,६	१६	
	७,८,९	१७	

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका: २०७५

तालिका नं. २.१.२बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको विस्तृत विवरण (राजपत्रमा प्रकाशित तथ्याङ्क अनुसार)

क्र.सं.	नयाँ वडा	समावेश गाविस/नगरपालिका	क्षेत्रफल वर्ग (कि.मी.)
१	१	बूढानीलकण्ठ (१)	४.६७
२	२	बूढानीलकण्ठ (२,३)	१.६
३	३	बूढानीलकण्ठ (४)	४.२४
४	४	बूढानीलकण्ठ (५)	१.९७
५	५	बूढानीलकण्ठ (६)	७.७७
६	६	बूढानीलकण्ठ (७)	१.३१
७	७	बूढानीलकण्ठ (८)	०.८८
८	८	बूढानीलकण्ठ (९,१०)	३.४३
९	९	बूढानीलकण्ठ (११)	०.६६
१०	१०	बूढानीलकण्ठ (१२)	०.८९
११	११	बूढानीलकण्ठ (१३,१८,१९)	३.४२
१२	१२	बूढानीलकण्ठ (१४)	०.३४
१३	१३	बूढानीलकण्ठ (१५,१६,१७)	३.६
जम्मा			३४.८

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका : २०७५

२.३ चिनारी तथा नामाकरण

बूढानीलकण्ठ नगरपालिका काठमाण्डौ जिल्लामा अवस्थित प्रसिद्ध धार्मिक तीर्थस्थलले परिचीत नगरपालिका हो । यो नगरपालिका काठमाण्डौ देखि उत्तरतर्फ शिवपुरी डाँडाको काखमा अवस्थित छ । यहि देवस्थलको स्थानलाई बूढानीलकण्ठ पनि भनिन्छ । पौराणिक कथन अनुसार समुद्र मन्थन गर्दा बहुमूल्य रत्नहरु र अमृतसमेत उपलब्ध हुँदा भयड्कर कालकूट विष अगाडी पर्न आएकोले देवता र असुरहरुबीच कोलाहल मच्चियो र भगवान शिवले कोलाहललाई साम्य पार्न उक्त विष पान गर्नुभयो । तर उक्त विष निल्न उपयुक्त नभएकोले

आफ्नो घाँटीमा अड्काएर राख्नुभयो । विषको प्रभावले शिवको घाँटी नीलो भयो र किम्बदन्तीअनुसार त्यसैले उहाँलाई नीलकण्ठ भनियो । भगवान बूढानीलकण्ठको मूर्ति निकै पुरानो हो तर यो कुन समयमा, कसले बनाएका हुन् सो कुराको कसैलाई ज्ञान छैन । किंवदन्ती अनुसार एक जना किसानले आफ्नो खेत खन्दा उक्त मूर्तिको खुद्दाको औलामा चोट लाग्न गई रगत समेत देखिएकाले पछि सो स्थानमा उत्खनन् गरी हेर्दा उक्त विशाल मूर्ति भेटिएको थियो । देवमाला वंशावलीमा उल्लेख भए अनुसार राजा शृष्टभद्रेवले बूढानीलकण्ठको स्थापना गरेका हुन् भन्ने कुरा उल्लेख छ, तर उनले उत्खनन् गरी जमीनमुनिबाट वा कुनै शिल्पद्वारा बनाउन लगाई प्रतिष्ठित के गरेका हुन् स्पष्ट लेखिएको छैन । विक्रम संवत ३९८ मा राजा मानदेव प्रथमले धेरै शिवलिङ्गहरुको स्थापना गरे भन्ने त छ तर नीलकण्ठ बारे केही उल्लेख छैन । राजा प्रतापमल्लले बूढानीलकण्ठको उक्त भव्य मूर्तिलाई त्यहाँबाट हनुमानढोका दरबार लगी चोकमा राख्न एवं प्रतिस्थापन गर्न चाहन्ये । त्यतिकैमा राजालाई सपनामा यो मूर्ति यहाँबाट कही नलग्नु, स्थानान्तरण नगर्नु र तिमी र तिम्मा उत्तराधिकारीहरुले यो मूर्तिको दर्शन पनि नगर्नु, गरेमा अनिष्ट हुनेछ भन्ने किंवदन्ती छ । यसैले उनले हनुमानढोका दरबार परिसरमा बूढानीलकण्ठको प्रतिमूर्ति बनाउन लगाए र सो मूर्ति आज सम्म हनुमानढोका दरबार परिसरमा रहेको छ । त्यसै बेलादेखि नेपालका गद्दिनसिन राजालाई बूढानीलकण्ठको दर्शन वर्जित रहेको थियो । वर्तमान समयमा पनी बूढानीलकण्ठ भगवानको नित्य पूजारीहरुबाट स्नान, शृङ्गारको साथै श्रीखण्ड, चन्दन, केशरी, जौ, तिल, अक्षता, फुल, दुबो चढाई धूप, दीप, नैवेद्य, प्रसादमा मनभोग, मालपुवासमेत मिष्ठान्नको भोग लगाएर पञ्चोपचार एवं विशेष अवसरमा षेडशोपचारले वैदिक विधिपूर्वक भगवानको पूजा गर्दछन् । दैनिक साँझ आरती हुन्छ र पूजाका लागि गुठीको

व्यवस्था समेत गरिएको छ । यस पवित्र तीर्थस्थलमा श्रावण महिनाभरका सोमवारहरु, कार्तिक शुक्लद्वादशी र वैशाख महिनाभर मेला लाग्ने चलन छ ।

२.३.१ सोच(Vision):

"स्वच्छ, शान्त, समृद्ध पर्यटकीय नगर बूढानीलकण्ठ" को आधारसिला तयार गर्ने ।

२.३.२ बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको विशेषताहरु :

- उत्तरतर्फ अग्लो हरियाली ४ कि.मी लामो महाभारत पर्वतीय शृङ्खलाको शोभायमान सौन्दर्य तथा हरियाली ग्रिन बेल्ट ।
- हिन्दु, बौद्ध र किराँत धर्मावलम्बीहरुको साभा आस्थाको केन्द्र, धार्मिक सहिष्णुताको अनुपम नमुना बूढानीलकण्ठ मन्दिर ।
- काठमाण्डौंको सभ्यता निर्माणमा महत्वपूर्ण योगदान दिने बागमती, विष्णुमती, रुद्रमती(धोवीखोला) जस्ता नदीहरुको उद्गमस्थल तथा जलाधार क्षेत्र ।
- काठमाण्डौं उपत्यकाको सबैभन्दा नजिकमा रहेको शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज ।
- नौलिङ्गेश्वरी भद्रश्री भद्रकाली, कपन गढी, खड्ग भद्रकाली, चुन्नीदेवी, पञ्चकन्या, गणेश, प्राचीन शिव मन्दिर, गुम्बाहरु जस्ता प्रसिद्ध दर्जनौं धार्मिक केन्द्रको अवस्थिति ।
- शिवपुरीबाबा, टोड्केबाबा लगायत विभिन्न योगी तपश्चीहरुको तपोभूमी तथा विपश्यान ध्यानकेन्द्र जस्ता योग साधनाका केन्द्रहरु ।
- प्रत्यक बस्तीमा बाटोको सञ्जाल ।
- राष्ट्रिय निकुञ्जको काखमा शान्त र सुन्दर हावापानी भएको क्षेत्र ।
- न्यूरो हस्पिटलको स्थापना ।
- बूढानीलकण्ठ स्कूल लगायत सयौं विद्यालय तथा शैक्षिक प्रतिष्ठानहरुको सञ्चालन ।

२.४ धरातलीय अवस्था

काठमाण्डौंको बाहिरी भागमा अवस्थित यस नगरपालिका पहिला पहिला काठको नामले परिचित थियो । काठको परिभाषा अन्तर्गत शहरी व्यवशाय भन्दा फरक अर्थात् कृषि व्यवशायलाई नै प्राथमिकतामा राखिने गरिन्छ, र त्यो कृषि केही व्यापारिक प्रयोजन र केही निर्बाहमुखी गरि मिश्रित हुने गर्दछ । त्यसैकारण यो नगरपालिकाको नक्सामा भूभाग कृषिमा रहेको देखिन्छ । तर हाल यो भाग पूर्णतः कृषिमा मात्र नभएर बसोबास संग पनि मिश्रित छ । यस नगरपालिकाको अवस्थिति उत्तरको शिवपुरी संरक्षण क्षेत्र सम्म फैलिएकाकारण नगरपालिका भएर पनि यसमा झण्डै ४२ प्रतिशत भन्दा बढी भूभाग वनजंगल र बुट्यान छ । खासगरी दक्षिणी भागमा घना जनआवादि थिपिदै नयाँ नयाँ घर तथा आवास निर्माणले यस नगरपालिकाका वसाई आउनेको संख्या बढेको देखिन्छ । प्राय सबै साविकका खेती गरिने भू-भाग हाल आएर घर निर्माणमा परिवर्तन भएका छन् । माथिल्लो भागका भिराला पाखा समेत मानवीय निर्माणका चपेटामा परेका छन् । विगत दुई दशक यता यस क्षेत्रमा जनसंख्याको तिब्र विस्तार भएको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा चैत महिना देखि असोजको प्रारम्भसम्म गर्मी र असोजदेखि फागुन सम्म जाडो हुने भएकोले यहाँको हावापानी मौसम अनुसार विविध किसिमको रहेको छ । भौगोलिक विषमतायुक्त

नगरपालिका भएकोले यहाँको उचाई र अवस्थिति फरक फरक पाइन्छ । ग्रीष्म र वर्षा ऋतुमा मनसुनी वर्षा हुने गर्दछ ।

२.५ जलवायु तथा हावापानी:

यस बूढानीलकण्ठ नगरपालिका गर्मीयाममा अधिकतम 24° देखि 32° सेल्सीयस र हिउँदमा न्युनतम 0° देखि -2° सेल्सीयस सम्म तापक्रम पुग्ने गरेको पाइन्छ । वर्षभरिमा सरदर 1200 मिलिमिटरसम्म वर्षा हुने गर्दछ । मनसुनी वर्षाको प्रभावले सामान्यतया असारदेखी आश्विनसम्म कुल वर्षाको 60 प्रतिशतसम्म वर्षा हुने गर्दछ । मुलतः यसबूढानीलकण्ठ नगरपालिका हावापानी समशितोष्ण प्रकारको छ ।

२.६ वनस्पति तथा वन्यजन्तुहरू

यस नगरपालिका जैविक विविधताले महत्वपूर्ण मानिन्छ । शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज रहेकै कारणले गर्दा यस क्षेत्रमा विभिन्न प्रकारकावनस्पति तथा वन्यजन्तुहरू पाईन्छन् । यस क्षेत्रमा पाइने मुख्य जडिबुटीहरूमा लौठसल्ला, सुगन्धवाल, चिराईतो, जटामसी, धसिंगरे, कुटकी, पाखनवेद, कुरिलो, सतिवयर, नूनढिकी, झ्याउ, पदमचाल, गुराँस, लप्सी, बेल आदि हुन् । तर यी जडिबुटीको व्यवसायिक प्रयोजनका हिसावले प्रयोग भएको भने पाँडैनै । नगरमा पाइने मुख्य जनावरहरूमा सालक, चितुवा, भालु, बँदेल, दुम्सी, खरायो, स्याल, रतुवा मृग लझुर, बादर आदि छन् भने चराचुरुङ्गीमा काग, परेवा, चिवे, कालिज, हुचिल, लाटोकोसेरा, भंगेरा, मैना, सुगा, बाज, ठेउवा, जुरेली, फिस्टा, तित्रा, बकुल्ला, चिल, गिढ, वनकुखुरा, ढुकुर जस्ता पंक्षी पाईन्छन् । गोहोरो, सर्प, छेपारो, माउसुली जस्ता सरीसृप, भ्यागुतो जस्ता उभयचर, विच्छी, फट्यांग्रा, वन मौरी, अरिङ्गाल, बारूलो र विभिन्न जातका अन्य किराहरू पाईन्छन् ।

२.७ धार्मिक, पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक स्थलहरू:

बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा प्रख्यात बूढानीलकण्ठ मन्दिर, काठमाण्डौको उत्तर भेगमा अवस्थित छ । पुस्तौं पुस्तादेखि नै यस मन्दिरलाईएक प्रमुख धार्मिक तीर्थस्थलको रूपमा मानिए आएकोपाइन्छ । यहाँका मानिसहरूले आ-आफ्नो घर परिवारमा कुनै शुभकार्य विवाह, ब्रतबन्ध, वा विशेष पूजा गर्दा सुरुमा भगवान विष्णुको दर्शन गरेर मात्र गर्ने चलन छ । यस मन्दिरको धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्त्विक महत्व बुझेर नेपाल सरकार सँस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उद्डयन मन्त्रालयले 2053 मा बूढानीलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति गठन गरेको थियो ।

। वर्तमान कार्यसमितिले यस क्षेत्रलाई धार्मिक पुरातात्त्विक, साँस्कृतिक, पर्यटकीय स्थल बनाउन र

बूढानीलकण्ठ मन्दिरलाई विश्वसम्पदा सूचीमा सुचीकृत गर्न गुरुयोजना सहितको नीति अखिलायारी गरेको छ। मुलुकको राजधानीमा अवस्थितरहेको यस बूढानीलकण्ठ क्षेत्रलाई धार्मिक रूपले मात्रै नभई पर्यटकीय हिसाबले समेत विकास गर्न सकिने सम्भावना प्रचुर छ। यस क्षेत्रमा सुन्दर उपत्यकाको दृश्यावलोकन गर्न मिल्ने चिसिनेको भरना स्थल, वनभोज स्थल, पार्क, हाइफिड, साइकिलिङ्ग, शिवपुरी बागद्वार पदमार्ग लगायत छन्। बूढानीलकण्ठ देखि शिवपुरीको टापुमा रहेको शिवपुरी महादेवस्थानसम्म केवुलकार सञ्चालन गर्न सकिन्छ। संसारमा पाईने

धेरै प्रजाति मध्येका पुतली शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइन्छन्। यसलाई व्यवस्थित गर्न सके पर्यटन व्यवसाय, अनुसन्धानलाई समेत प्रोत्साहन गर्न सकिन्छ। यसका लागि अधिकार सम्पन्न बूढानीलकण्ठ विकास कोष गठन गरी मन्दिरको एकद्वार प्रणाली अवलम्बन गरी वृहत बूढानीलकण्ठ गुरुयोजना बनाई अघि बढनुपर्ने आवश्यकता छ। अनि मात्र यसलाई विश्वसम्पदा सूचीमा सूचिकृत गरी विश्वभरका हिन्दु बौद्धमार्गीहरूको धार्मिक संगमस्थल बनाउन सकिन्छ। धार्मिक स्थलको वर्णन गर्दा काठमाण्डौको उत्तरखण्डमा शतरुद्र भगवानको खोज भइरहेको कथन छ। १० मिनेट पैदल हिँडेपछि एक ऐतिहासिक मन्दिर भेटिन्छ। भारतका तीर्थ यात्रीहरूको भनाइअनुसार यसलाई ब्रदीनाथको शिर मानिन्छ। त्यसैले लाखौं लाख भारतीय तीर्थयात्रीहरू यहाँ आउने गर्दछन्। यस क्षेत्रमा धेरै मठ मन्दिरहरू छन्। बूढानीलकण्ठ क्षेत्र विकास समिति अन्तर्गत पर्ने महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरूमध्ये बूढानीलकण्ठ विष्णु नारायण भगवानको मन्दिर एक महत्वपूर्ण मन्दिर हो। एउटै शीलाबाट निर्मित यो मूर्ति विश्वको एक अद्भूत हरिहर भगवानको मूर्ति हो। पर्यटकको आकर्षण काठमाण्डौको महाराजगञ्जबाट अलिकति पर बाँसबारी भरेपछि छुटै खालको सौन्दर्यको आभाष हुन्छ। शिवपुरीको स्वच्छ हावाको स्पर्श पाउने बित्तिकै जो सुकैले महसुस गर्दछन्, काठमाण्डौमा पनि यति स्वच्छ हावा बहने ठाँउ छ? यस क्षेत्रका मठ मन्दिर भञ्ज्याङ्ग चौतारीले स्वदेशी देखि विदेशी पर्यटकलाई समेत उत्तिकै आकर्षण गरेको छ। बूढानीलकण्ठ, टोखा, स्वास्थ्य निवास, तारेभीर, नारायण डाँडा, पानीमुहान, विष्णुमती, विष्णुद्वार सपनातीर्थ, लगायत ठाँउहरूमा आज भोली पर्यटकको बाक्लो उपस्थिति हुने गर्दछ। पछिल्ला वर्षहरूमा शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज घुमफिरका लागि आकर्षक गन्तव्य बनिरहेको छ। शिवपुरी वरिपरि ९५ किलोमिटर सडक बनेको छ। सरकारले पशुपतिनाथ मन्दिर, लुम्बिनी क्षेत्र जितिकै मान्यता बूढानीलकण्ठ क्षेत्रलाई पनि दिएको छ। अझ हिन्दू र बौद्ध धर्म मान्योहरूले बूढानीलकण्ठ क्षेत्रलाई पर्यटकीय गन्तव्य बनाउन सकिन्छ भन्नेमा विषेश जोड दिएको पाइन्छ। बूढानीलकण्ठ क्षेत्रलाई विश्व सम्पदा सूचीमा पार्नका लागि पहल भइरहेको छ। यही क्षेत्रमा नै अहिले अन्तराट्रिय स्तरको क्रिकेट मैदान निर्माण भइरहेको छ भने पहिला-पहिला यो क्षेत्रले धार्मिक तथा साँस्कृतिक महत्व मात्र बोकेको थियो। तर, अहिले भने खेलकुदका लागि पनि यो क्षेत्र चर्चित हुने क्रममा छ। बूढानीलकण्ठ क्षेत्रको विकासका लागि एउटा ठूलो धर्मशाला बनाउने, संस्कृत शिक्षा अध्ययन गर्न

चाहनेहरुका लागी गुरुकुल स्थापना गर्नुका साथै भवन निर्माण र पार्कहरु पनि बनाउन सकेको खण्डमा नगरपालिकाको आय आर्जनमा समेत आर्थिक उन्नती हुन्छ । यस नगरपालिकामा धार्मिक, सांस्कृतिक र पर्यटकीय सम्भावना प्रचुर रूपमा मौजुदा छन् । बूढानीलकण्ठ क्षेत्रमा विश्वकै सबभन्दा ठूलो एउटा शिला रहेको भगवान विष्णुको मूर्ति र मन्दिरले हरेक वर्ष लाखौं व्यक्तिलाई आकर्षित गरिरहेको छ । साथै यो क्षेत्र वरिपरि रुद्रेश्वर महादेव, शिवपुरी महादेव, भद्रकालीको मन्दिर, प्रख्यात नागीगुम्बा पनि रहेका छन् । एउटै नगरपालिका भित्र यति धैरै धार्मिक, सांस्कृतिक र पर्यटकीय सम्पदाहरु हुनु कम चानचुने विषय होइन । यथोचित प्रचार-प्रसार लगायत यस नगरपालिका भित्र धार्मिक पर्यटन विकासलाईद्रुत गतिमा अगाडी बढाउन सकेको खण्डमाबूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको भविष्य उज्वल रहेको छ । बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा प्रख्यात बूढानीलकण्ठ मन्दिर लगायत चण्डेश्वरी मन्दिर, भद्रकाली, पञ्चकन्या, शिव, कृष्ण, वौद्ध गुम्बा आदि थुप्रै धार्मिक, पर्यटकीय, पुरातात्त्विक तथा ऐतिहासिक मठमन्दिरहरुको साथै स्थानहरु रहेका छन्, जसलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.७.१धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको विवरण

क्र.स	नाम	स्थलको महत्व	स्थान / वडा नं.
१	रुद्रेश्वरमहादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	रुद्रेश्वर चोक २
२	पञ्चकन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पासिकोट २
३	निलबाराहि मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चपली २
४	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गणेश चोक २
५	राधाकृष्ण सेतीदेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बदेली २
६	तारेभिर पर्यटकीय स्थल	धार्मिक तथा पर्यटकीय	बदेली २
७	बूढानीलकण्ठ मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बूढानीलकण्ठ ३
८	कृष्ण मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	कृष्ण पाटी ३
९	बागद्वार	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज ३
१०	बिपश्यना ध्यान केन्द्र	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गहिरी गाउँ ३
११	खप्तड स्वामि समाधि स्थल	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गहिरी गाउँ ३
१२	कुमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बूढानीलकण्ठ ३
१३	भद्रकाली	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चपलीगाउँ ३
१४	अप्सराघाट	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	निलोपुल ३
१५	सतीदेवी पिठ पतन स्थल	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चपली ३
१६	शिवपुरी महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	शिवपुरी डाँडा ३
१७	पञ्चकन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	विष्णुमति ४
१८	थापागाउँ शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	विष्णुमति ४
१९	बालेश्वरी शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	लिपीकोट ४
२०	भद्रकाली जात्रा	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पासिकोट ४

क्र.सं	नाम	स्थलको महत्व	स्थान / वडा नं.
१	काली मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	५
२	वसाह महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	५
३	नागिनी गण	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	५
४	वालेश्वर महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	५
५	विष्णुद्वार	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	५
६	भद्रकाली मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खड्का गाँउ
७	धर्मपुर वस्ती (ऐतिहासिक)	ऐतिहासिक)	धर्मपुर
८	रामसिता मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	ओखल गाँउ
९	शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खब्री गाँउ
१०	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टनगाँउ
११	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पासिकोट
१२	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	धर्मपुर
१३	महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खड्कागाँउ,
१४	डठुगाँउ, गणेश मन्दिर, धनगाँउ गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	डठुगाँउ, धनगाँउ,
१५	शिव मन्दिर	धार्मिक ऐतिहासिक	डठुगाँउ
१६	टुशाल देवी मन्दिर	धार्मिक ऐतिहासिक	हेपाली
१७	महाँकाल मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार
१८	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार
१९	सरस्वती मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार
२०	तुम्लेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार
२१	कार्यविनायक गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार
२२	कुमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार
२३	पञ्चकन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	मंगाल
२४	जगन्नाथ मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	हातीगाँडा
२५	कमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	मन्डिखाटार
२६	राधाकृष्ण मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बरफेदी
२७	धनेश्वरमहादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	नयाँ कोलोनी
२८	मनकामना मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बरफेदी
२९	सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	सिद्धेश्वर क्षेत्र
३०	पञ्च कन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पञ्च कन्या चोक
३१	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	आकाशेधारा)
३२	मनकामना मन्दिर / भैरव मन्दिर/देवी थान मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	साप्रे ढुङ्गा

क्र.सं	नाम	स्थलको महत्व	स्थान / वडा नं.
५३	निखिलेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	निखिलेश्वर १०
५४	अष्टभुजा मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	भण्डारी गार्मेन्ट १०
५५	राधा कृष्ण मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	राधाकृष्ण चोक १२
५६	दुड्गेन गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	दुड्गेन चोक १२
५७	नवदुर्गा मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	वडा कार्यालय १२
५८	बाल कुमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खरिबोट १२
५९	सोमनाथ शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खरिबोट १२
६०	चुनदेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चुनिखेल १३
६१	भद्रकाली मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गाँम्चा १३
६२	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक १३
६३	शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	कौडोल, पुतलीडाँडा १३
६४	मनकामना मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	साँवाटार १३
६५	करुणामाई मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुसाल १३
६६	सरस्वति मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक गाँम्चा १३
६७	नागेश्वरी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक गाँम्चा १३
६८	भद्रकाली गुठी घर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	माथिल्लो टुसार १३
६९	नवपुर पोखरी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक १३
७०	करुणामाई चोक पार्क गेट	धार्मिक तथा पर्यटकीय	टुसाल १३
७१	रिखेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुसाल १३

श्रोतः बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं. २.७.२ प्रमुख गूम्बाहरुको विवरण

क्र.सं	प्रमुख गूम्बाहरुको विवरण	स्थान / वडा नं
१	सार्वजनिक गूम्बा (श्री डाग्यूर भयाङ्गतेरा दार्यालिङ्ग गूम्बा)	चौतारा बू.न.पा ३
२	नागिगूम्बा	बू.न.पा १ शिवपुरी
३	न्हेडूप सेडूप फून्चोलिङ्ग गूम्बा	नगरकोटी टोल बू.न.पा १
४	गुरुड गुम्बा	बू.न.पा २
५	छोरिड गुम्बा	बू.न.पा ३ ठूलोगाउँ
६	छापा दोर्जे डागुम्बा	बू.न.पा ५
७	नाम्खा ख्योड्ज्योङ्ग गुम्बा	
८	डाँडागाउँ गूम्बा	बू.न.पा १०
९	होड्वाइजी गुम्बा	बू.न.पा ११ धारीगाउँ
१०	आनीगुम्बा	बू.न.पा ११ कपनगढी
११	कपनगुम्बा	

१२	स्याल्पा गुम्बा	बू.न.पा ११ कपनगढी
१३	अमिताभ फाउन्डेशन	बू.न.पा ११ कपनगढी
१४	फुल्हारी गुम्बा	बू.न.पा ११ जगडोल
१५	मुक्तिनाथ गुम्बा	बू.न.पा ११ जगडोल

श्रोतः बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

२.८ चार्डपर्व तथा साँस्कृतिक उत्कृष्टता

देशका अन्य भागमा जस्तै यस नगरपालिकाका वासिन्दाहरूले पनि राष्ट्रिय चाडपर्वका साथै आफ्नो जाति र धर्म विशेषकाचाडपर्वहरु र रितिरिवाजहरुमान्दछन् । यस नगरपालिकामा हरेक धर्ममा विश्वास गर्ने मानिसहरूको बसोबास छ भने जाति विशेष चाडपर्वहरु फरक फरक तरिकाले मनाउने गरेको पाइन्छ । परम्परागत रूपमा मनाइने चाडपर्वहरुमा दशै, तिहार, हरितालिका तिज, रामनवमी, शिवरात्री, फागुपुर्णिमा, गुरुपुर्णिमा, बुद्धपुर्णिमा, भोटोजात्रा, लाखेनाच, भद्रकालीजात्रा, नागपञ्चमी, माघेसकान्ती, साउने सकान्ती, कृष्णजन्माष्टमी, चैतेदशै, हरिशयनी एकादशी, हरीबोधनी एकादशी, कूशोऔसी तथा अन्य चाडपर्वहरु परमारागत रूपमा मनाइन्छ भने म्हःपुजा, सिटि नखः, यमोरी पुन्ही, गठे मंगल, ल्होसार, सामा सकेवा आदी जाती विशेषमा मनाइने गरिन्छ । विशेषगरी यस नगरपालिकाका मूल्य हिन्दु धर्मावलम्बीहरूले दशै तथा तिहार पर्व विशेष रूपमा मनाउने गर्दछन् । त्यसैगरि तिहारको सर्नदभमा पौराणिक कथा अनुसार कार्तिक कृष्ण पक्ष अमावश्यका दिन देवी लक्ष्मीलाई कुवेर महाराजले दिप प्रज्वलित गर्दै आह्वान गरी ढुकुटी (तिजोरी) मा कैद गरेको हुनाले धनकी देवी लक्ष्मीलाई रिभाउन यस दिन आ-आफ्नो क्षमताले भ्यए अनुसार वत्ती प्रज्वलित गरी पुजा अर्चना गर्ने गर्दछन् । यस पर्वलाई किसानहरु भन्दा व्यापारीहरु बढी धुमधाम साथ मनाउने गर्दछन् । दशै तथा तिहार बाहेक यस नगरपालिकाका वासिन्दाहरूले मातातिर्थ औंसी, बुद्धजयन्ती, गुरुपुर्णिमा, साउनेसंक्रान्ती, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन, कृष्णअष्टमी, तीज, सोहङ्शाङ्क, धान्यपुर्णिमा, स्वस्थानीब्रत आरम्भ, माघेसंक्रान्ती, ल्होसार, श्रीपञ्चमी, महाशिवरात्री, फागुपुर्णिमा, चैतेदशै आदि पर्वहरु पनि मनाउँछन् ।

तालिका नं. २.८ स्थानीय चाडपर्व तथा जात्राहरूको विवरण

क्र.स	चाडपर्व तथा जात्राहरू	मनाउने स्थान तथा वडा नं	मनाउने
१	बागद्वार मेला (सबै जातजाती)	बागद्वार १	सबै जातजाती
२	ल्होसार(तामाड जाती)	चपली १	तामाड जाती)
३	भद्रकाली जात्रा(नेवार जाती)	सिमलीगाँउ १	(नेवार जाती)
४	गाईजात्रा	गाँम्चा २	नेवारी
५	लाखेनाच	गाँम्चा २	नेवारी
६	बागद्वार मेला (बैशाख १ गते)	शिवपुरी डाँडा ३	सबै जातजाती
७	कार्तिक मेला	बूढानीलकण्ठ ३	सबै जातजाती
८	एकादशी मेला (कार्तिक महिनामा)	बूढानीलकण्ठ	सबै जातजाती
९	भद्रकाली जात्रा	बूढानीलकण्ठ मन्दिरमा ३	सबै जातजाती

१०	भद्रकाली जात्रा	पासीकोट ४	नेवारी
११	जनैपुर्णिमा, माघेसंक्रान्ति, गाईजात्रा, रोपाई जात्रा	बूढानीलकण्ठ ५	सबै जातजाती
१२	ल्होसार, तिज, होली	बूढानीलकण्ठ ५	सबै जातजाती
१३	जनैपुर्णिमा, माघेसंक्रान्ति, गाईजात्रा, रोपाई जात्रा	बूढानीलकण्ठ ५	सबै जातजाती
१४	भद्रकाली नौलिन जात्रा	खड्का गाँउ ६	नेवारी
१५	गाईजात्रा	धर्मपुर ६	नेवारी
१६	नौलिन भद्रकाली गणेश जात्रा	डठु गाउ, धनगाउ, हेपाली, हात्ती गौडा ७	नेवारी
१७	यमरी पर्व, गाई जात्रा	डठुगाउ, धनगाउ, हेपाली, हात्तीगौडा ७	नेवारी
१८	नौलिन भद्रकाली गणेश जात्रा	डठु गाँउ, धनगाउ, हेपाली, हात्ती गौडा ७	नेवारी
१९	तिज पर्व	गोल्फुटार ८	सबै जातजाती
२०	जगन्नाथ मन्दिरमा विशेष पुजा तथा पुराण	गोल्फुटार ८	सबै जातजाती
२१	कुमारी मन्दिर जात्रा	मन्डीखाटार ९	नेवारी
२२	राधाकृष्ण मन्दिर	वरफेदी ९	सबै जातजाती
२३	धनेश्वर महादेव मन्दिर	नयाँ कोलोनी ९	सबै जातजाती
२४	मनकामना मन्दिर	वरफेदी ९	सबै जातजाती
२५	तिज पर्व	बूढानीलकण्ठ १०	सबै जातजाती
२६	कृष्ण जन्माष्टमी कृष्णजात्रा	कपन कृष्ण मन्दिर ११	सबै जातजाती
२७	भद्रकाली जात्रा	जगडोल कृष्ण मन्दिर ११	नेवारी
२८	बुद्ध पुर्णिमा (१ महिना पछि मनाउने)	भद्रकाली मन्दिर ११	नेवारी समुदाय
२९	नौलिन भद्रकाली विस्केट जात्रा	माथिल्लो टुसार	नेवारी समुदाय
३०	लाखे नाच	बूढानीलकण्ठ १३	नेवारी समुदाय
३१	रोपाई जात्रा	नौलिन भद्रकाली १३	नेवारी समुदाय
३२	माधव नारायण पुजा	बूढानीलकण्ठ १३	सबै जातजाती
३३	दाःपा खल	बूढानीलकण्ठ १३	नेवारी जाती
३४	दशैमा नवरात्री मेला	बूढानीलकण्ठ १३	सबै जातजाती

श्रोतः बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

२.९ नगरपालिकामा रहेको सम्भाव्यता, अवसर, चुनौती र समस्याहरु

बूढानीलकण्ठ नगरपालिका भौगालिक रूपले नेपालको राजधानी काठमाण्डौका ११ वटा नगरपालिकामध्ये (महानगर बाहेक) जनसंख्याको आधारमा सबैभन्दा ठुलो यस नगरपालिका उत्तर तर्फ नुवाकोट जिल्लाको गाउँपालिकासँग जोडिएको शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज, दक्षिणमा काठमाण्डौ महानगरपालिकाको वडा नंम्बर ३,४,६,७ र टोखा नगरपालिकाको वडा नंम्बर ४ धापासी रहेको छ । त्यस्तै पश्चिमतर्फ टोखा नगरपालिका पर्दछ । पूर्वतर्फ गोकर्णेश्वर नगरपालिका र काठमाण्डौ महानगरपालिका वडा नंम्बर ६ सँग जोडिएको छ । काठमाण्डौ उपत्यकाका थुप्रै धार्मिक स्थलहरूमध्ये बूढानीलकण्ठपनि महत्वपूर्ण मानिन्छ । उत्तरी भागमा शिवपुरीका फेदीमा रहेको यो स्थल शैव, वैष्णव र बौद्ध धर्मालम्बीका आस्थाको स्थल हो । उत्तरतर्फ शिवपुरी पर्वत श्रृङ्खला, हरियाली जंगल करीब ३ कि.मी दुरीमा फैलिएको भिरालो भुभाग रहेको छ । दक्षिणतर्फ समथर उर्वर भुभाग रहेकोमा धैरै ठाँउ बाक्लो बस्तीले ढाकेको छ । यस क्षेत्रबाट विष्णुमती, रुद्रमती, धोविखोला, यज्ञमती जस्ता नदीखोलाहरू बगेर गएका छन् । बिचका केहि भागहरूमा सार्वजनिक सामुदायिक जंगलहरू र सार्वजनिक जग्गामा रहेका परम्परागत हरियाली क्षेत्र समेत रहेका छन् । बूढानीलकण्ठ नगरपालिका एक धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकिय स्थलहरूले भरिएको नगरपालिका हो । यस नगरपालिकामा रहेका कुल जनसंख्याको जातिय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायीक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ । खासगरी मंगोलियन र आर्य सम्प्रदायहरू अन्तर्गतका विभिन्न जातजातिहरू विगतदेखि नै बसोवास गर्दै आएका छन् । मंगोलियन सम्प्रदायहरूमा तामाङ्ग, मगर, गुरुङ, राई आदि मुख्य रहेका छन् । प्रमुख सम्प्रदायमा तहगत हिन्दु समुह रहेको छ, भने यसै अन्तर्गत पेशागत जाति समुह (दलित जातिहरू) पनि यस नगरपालिकामा रहेका छन् । यस नगरपालिकामा रहेका जातजातिहरू मध्ये क्षेत्री, ब्राह्मण, नेवार जातीको बढि बाहुल्यता धैरै रहेको छ । स्थानीय तह निर्माण पश्चात, नयाँ सोच, अधिकार र दायित्व सहितको निर्वाचित प्रतिनिधि वहाली भएको अवस्था छ, नगरवासीहरूमा नयाँ आशा अपेक्षा र जागरूकता वृद्धि भएको छ । नगरपालिका भित्र रहेका धार्मिक मठमन्दिर, ऐतिहासिक वस्तीलाई जोड्ने धार्मिक सर्किट निर्माण गर्न सकिने, हरियाली शहरको रूपमा विकास गर्न सकिने, नगर निर्माणमा महिला, युवा, संघसंस्था र टोल समितिहरूको समुह क्रियाशिल हुन रहेका छन् । यस नगरपालिकालाई फुटबल, क्रिकेट, बास्केटबल, ह्यान्डबल, साइक्लिङ लगायत अन्य खेलहरूको खेलकुद हबको रूपमा विकास गर्न सकिने सम्भावना प्रबल रहेको देखिन्छ, भने आवासीय क्षेत्रको रूपमा पहिलो रोजाईमा विकास गर्न सकिने पनि उत्तिकै सम्भावना रहेको देखिन्छ । यसको अलवा यस नगरपालिकालाई आध्यात्मिक केन्द्रको (Spiritual Hub) रूपमा विकास गर्न सकिने देखिन्छ ।

वर्तमान समयमा बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा स्थानीय सरकारवाट तयार गर्नुपर्ने कानुनको प्रभावकारी निर्माण र कार्यान्वयनमा अन्योलता, विभिन्न तहका सरकारको प्रशासनिक जटिलता, कर्मचारी संख्या र कार्यक्षमता वृद्धि, नगरवासीहरूमा नगर विकास प्रतिको दायित्व वोध र अपनत्व विकास गर्नुपर्ने, साँधुरा गल्ली र वस्तीका मुल सडकहरू विस्तार गर्ने समस्या, स्वच्छ, पिउने पानीको मुहान खोजी गरी वितरण प्रणाली व्यवस्थापन गर्ने, भोगचलनमा रहेका सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण र सदुपयोग गर्ने, नगरपालिकाको १ देखी १३ वडा विच अन्तर सम्बन्ध, सहकार्य, चिनारी र आवतजावतको सडक सवारी सञ्जाल स्थापित गर्नु, फोहोर व्यवस्थापन र वातावरणमैत्रीशहर बनाउने जस्ता चुनौतीहरू छन् । यस नगरपालिकाको क्षेत्रगत रूपमा रहेका सम्भाव्यता, अवसर, चुनौती र समस्याहरूलाई निम्नानुसार देखाईएको छ ।

२.१० नगरपालिकामा कृषिको सम्भावना अवसर, चुनौती र समस्याहरु

यस नगरपालिकामा वसोवास गर्नेको पेशा मध्येमा कृषि पनि एक हो । यसक्षेत्रमा तरकारी खेतीको उच्च उत्पादकत्व रहेको छ । कृषि विकासका लागि उचित सिचाई तथा यातायातको व्यवस्था हुनु आवश्यक छ । यस नगरपालिकाको भौगोलिक धरातलीय स्वरूप अनुसार स्थान विशेष विभिन्न प्रकारको माटो पाइन्छ तथापि अधिकांश भुभागमा चिम्ट्याइलो दोमट माटोको भुभाग रहेकोले धान, मकै, गहुँ, आलु, भटमास, केरा, मेवा, कोदो, दलहन, तेलहन गहत, मस्याड, मास, रहर, मौषमी तथा बेमौसमी फलफूल, तथा अन्नवालीहरु उत्पादन गरिन्छ । हावापानी तथा माटोको उर्वरा शक्ति अधिक भएको तथा कृषिमा केहि नयाँ प्रविधिको प्रयोगवाट यहाँका मानिसहरुको कृषि पेशाप्रति आकर्षण वढेको देखिन्छ । कृषिमा आधुनिकीरणका साथसाथै उन्नत वित्तविजन प्रयोग गरी उत्पादन बढाउन सकेको खण्डमा रोजगार तथा खाद्यन्न आपुर्तिमा परनिर्भर रहन नपर्ने सम्भावना रहेको छ । कृषि तर्फ हेर्दा हाल भैरहेको व्यवसायमुलक तरकारीखेतीलाई अझ प्रभावकारी बनाउन सकेको खण्डमा नगरपालिका क्षेत्र भित्रका कम आयस्तर भएका मानिसहरुको जिवनस्तर उकास्न धेरै समय पर्खनु पर्दैन तर व्यवसायिक रूपमा यस पेशा अगालेका व्यक्तिहरु लगायत युवावर्गलाई यस पेशामा आकर्षण गर्न र उनीहरुको भविष्यलाई सुनिश्चित गर्न भने चुनौतीनै रहेको देखिन्छ ।

२.११ नगरपालिकामा व्यापार तथा व्यवसायको सम्भावना अवसर, चुनौती र समस्याहरु

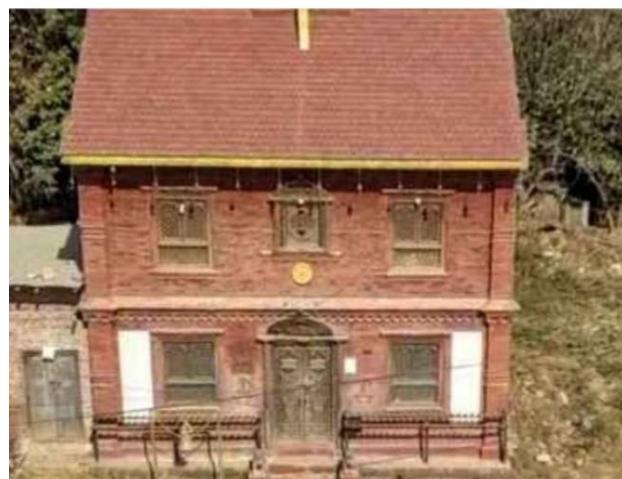
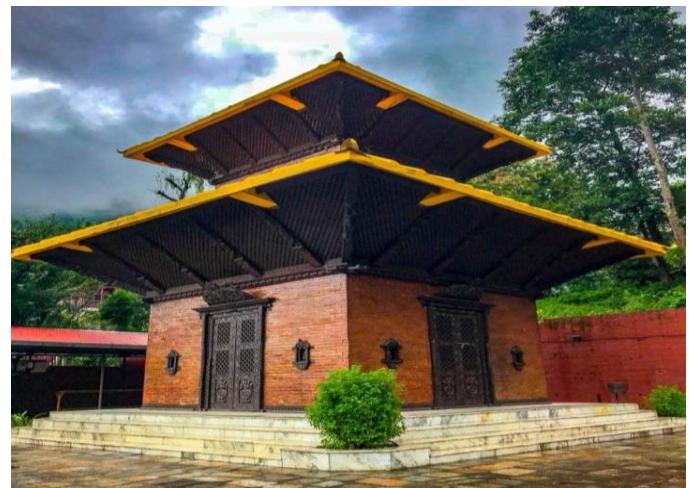
यस क्षेत्रमा वसोवास गर्ने अधिकांश मानिसहरु कृषि तथा व्यापार व्यवसायतर्फ आकर्षित भएको पाइन्छ । व्यापार व्यवसाय गर्नका बजारको कुनै कमी छैन । यस भेगमा मानिसहरुको जनघनत्व उच्चरहेको हुँदौँ व्यापार व्यवसाय पनि राम्रैसंग फस्टाएको पाइन्छ । यस नगरपालिकाका केहि व्यक्तिहरुले आफ्नै निजि स्रोतवाट उद्योग तथा रिसॉटहरु संचालन गरेका छन भने धेरै व्यक्तिहरु अन्य पेशा तथा व्यवसायमा सलग्न छन । व्यापार व्यवसायको माध्यमबाट अर्थ उर्पाजनका साथै जनमुखी सेवालाई प्रभावकारी रूपमा प्रवाह गर्नका लागि नगरपालिकाको तर्फबाट व्यवस्थित बजार व्यवस्थापनका लागि पहल गर्नु अपरिहार्य बनेको छ ।

। बूढानीलकण्ठमा अधिकांश व्यापारीहरु स्थानीय तथा यसै नगरपालिकामा आई स्थायी रूपमा नै वसोवासगरेको हुदांव्यापार तथा व्यवसायनै दिगो रहने प्रवल संभावना र अवसरहरूपनि रहेको छ । यसैगरी

यस न.पा.मा घरेलु, साना तथा ठूला उद्योगहरूको भविष्यमा स्थापना गर्न सकिने प्रसस्त संभावना रहेको छ भने सो ठाउँवाट हुन सक्ने उत्पादनले विक्रीको लागि बजारको कुनै अभाव रहने अवस्था देखिदैन ।

२.१२ नगरपालिकामा पर्यटन विकासको सम्भावना अवसर, चुनौती र समस्याहरु

बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा रहेको अर्को मुख्य संभावना र अवसर बोकेको क्षेत्रभनेको पर्यटन प्रवर्द्धन पनि हो । धार्मिक रूपले महत्वपूर्ण मानिएको यस बुढानीलकण्ठ नगरपालिकामा धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा बूढानीलकण्ठ रहेको छ । यस ठाउँ पर्यटकीय सम्भावनालाई अझ बढी उजागर गरी आर्थिक तथा आन्तरिक आयमा पनि वृद्धी गराउन सक्ने सम्भावना रहेको क्षेत्र पनि हो । पर्यटन क्षेत्रको रूपमा विकास गरिरहदा वातावरण माथि चरम अतिक्रमण भएको कुरा सार्वजनिक रूपमा उठ्ने गरेको पाइन्छ । विकास निर्माणका कार्य गर्दा दिगो विकासको अवधारणलाई आत्मासात गरी विकासका कार्य संचालन गर्नु आजको टड्कारो आवश्यकता हो । त्यसैगरि यातायात सुविधालाई हेर्दा यस क्षेत्र भित्रका ग्रामिण ठाउँमा समेत पक्की तथा कच्ची सडक सुविधा भएकोले यस नगरपालिकामा खासै समस्या भने रहेको देखिदैन । यस नगरपालिकाको प्राय ठाउँहरु सम्म वाहैमासे यातायातका साधन संचालन भईरहेको छ । जसको माध्यमबाट पर्यटकहरूको आवगमनलाई सहज, सरल तथा सफल बनाएको छ । न.पा.लाई कृषि तथा धार्मिक पर्यटकीय नगरीको रूपमा रूपान्तर गर्नका लागि सबैले आ-आफ्नो क्षमता तथा जिम्मेवारीताको महशुस गरी योगदान गर्न सकेको खण्डमा नगरपालिकाको चौतर्फी विकासको अवसर तथा प्रवल सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

नेपाल एक बहुजातीय, बहुभाषी, बहुसांस्कृतिक तथा धार्मिक स्वतन्त्रता रहेको एक प्रजातान्त्रीक मुलुक हो । यस सन्दर्भलाई बूढानीलकण्ठ नगरपालिकासंग तुलना गरि हेर्दा यस न.पा.मा पनि धेरै जातजाति तथा भाषाभाषीका मानिसहरूको बसोवास रहेकोले सांस्कृतिक रूपमा विविधता रहेको पाइन्छ । आ-आफ्नै जाति अनुसार रितिरिवाज, चालचलन मुल्य र मान्यता रहेको भएता पनि एक अर्काको धर्म तथा संस्कृतिलाई सम्मान गर्ने गरेको पाईन्छ । नेपालमा हाल धर्म परिवर्तनको होड पनि चलेको पाइन्छ । आर्थिक प्रलोभनमा परि धर्म परिवर्तन गराई आफ्नो निहित स्वार्थ पुर्तिका लागि केही तत्वहरूले सक्रिय भुमिका खेलेका छन् ।

यसका साथै विदेशी संस्कृतिप्रतिको मोहले पनि तिव्र रूपमा धर्म संस्कृति माथि प्रहार भइरहेको छ । यसको लागि पनि संस्कृतिको जर्गेना गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

परिच्छेद तीनः पारिवारिक विवरण तथा जनसंख्याको अवस्था

३.१ बस्ती र घरपरिवार विवरण

बस्ती भन्नाले कुनै पनि ठाउमा निश्चित क्षेत्र ओगटेर बसेका जनसंख्याको समुहलाई जनाउदछ । परिवार,

घर तथा टोल मिलेर एउटा बस्तीको संरचना हुन्छ । बस्ती भन्नाले त्यो स्थान भन्ने बुझिन्छ जहाँ भौतिक तथा जैविक पर्यावरणको अवस्थिति तथा सन्तुलन रहेको हुन्छ । वास्तवमा कुनै पनि क्षेत्रको विकास तथाविस्तार हुनको लागि त्यस क्षेत्रमा रहेका बस्तीको ठुलो योगदान रहेको हुन्छ । थोपा थोपा मिलेर जसरी सागर बनेको हुन्छ त्यसैगरी बस्ती बस्ती मिलेर वडा अनि वडा वडा मिलेर सिंगो नगरको स्वरूप तयार भएको हुन्छ ।

३.२ जनसंख्या विवरणको अवस्था

बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको वडागत आधारमा जनसंख्या सम्बन्धी विवरणलाई अध्ययन गर्दा यहाँको जम्मा जनसंख्या १५३०३ घरपरिवार संख्या ३२०३९ रहेको छ । यस नगरपालिकाको वडा नं १२ मा अन्य वडाको तुलनामा सबैभन्दा बढी जनसंख्या १९९०५ रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसंख्या वडा नं ७मा अन्य वडाको भन्दा कम जनसंख्या ४६९६ रहेको छ । त्यस्तै यस नगरपालिकाको वडागत परिवार संख्यासबैभन्दा बढी वडा नं १० मा ६७५४ र सबैभन्दा कम वडा नं ७ मा परिवार संख्या १००७ रहेको छ । तलको तालिका तथा डायग्राममा वडागत जनसंख्या तथा घरधुरीसंख्या सम्बन्धी विवरणलाई देखाईएको छ ।

तालिका नं. ३.२.१ जनसंख्या सम्बन्धी तुलनात्मक विवरण (जनगणना २०६८ र घरधुरी सर्वेक्षण २०७५)

सि.नं.	साविकका गाविस नामावली	जम्मा परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या	निजि / आफै घर	भाडामा बसेका	संस्थागत	अन्य
१	बूढानीलकण्ठ	३७२५		१९५१	१६३८	७७	५६
२	चपली भद्रकाली	२५७४		१३७२	११०५	२८	६९
३	खडका भद्रकाली	२५८२		१३५१	११६९	४०	२२
४	महाँकाल	४४२१		२१३२	२२२२	१५	५२
५	कपन	१२,३२४		५०२८	७०९१	१२७	७८
६	चुनीखेल	८५९		७६२	९९	१	५
	जम्मा (२०६८)	२६४८५	१०७९१८	१२५९६	१३३९६	२८८	२८५
	सर्वेक्षण (२०७५)	३२०३९	१५३३०३	१८०५६ ९९६६	१३२२१ ६२१३७	४५७	३०५
	निचोड	५५५४	४५३८५	५४६०		१६९	२०

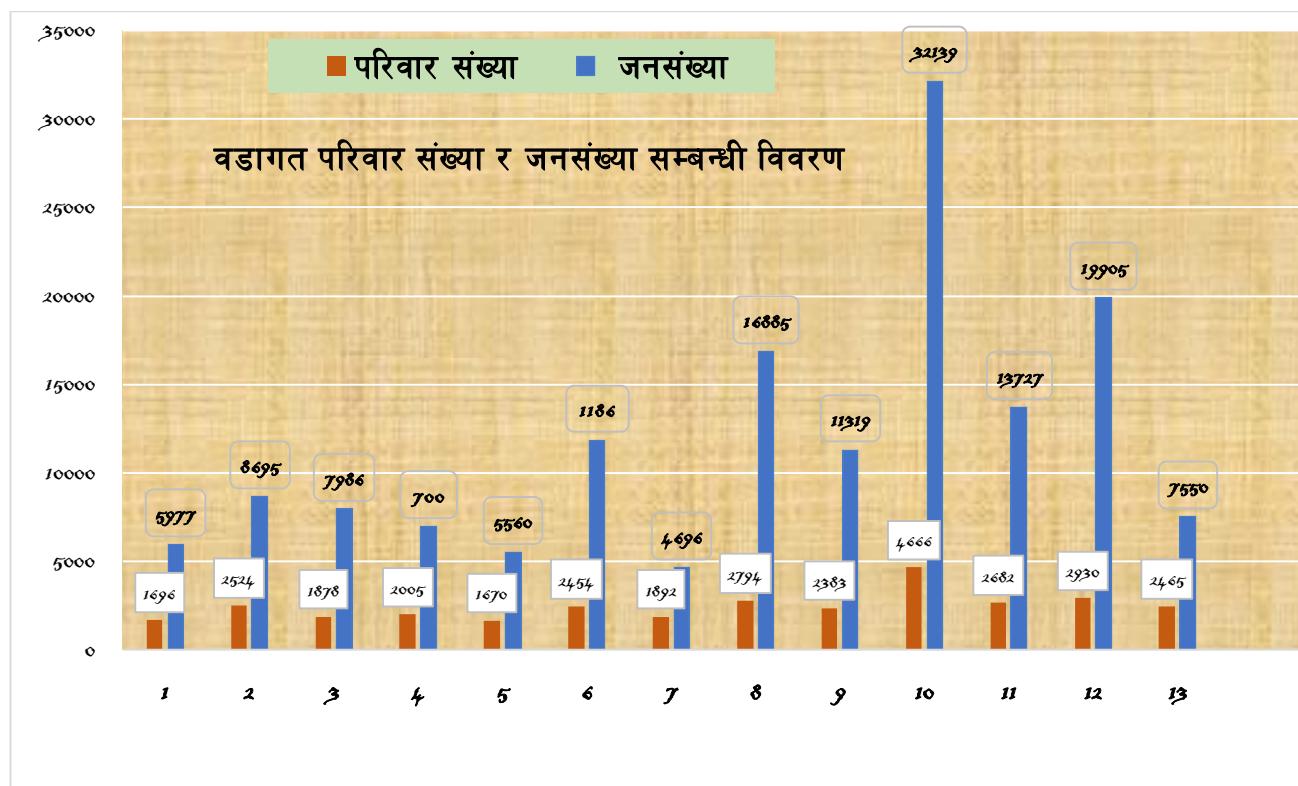
श्रोत: जनगणना २०६८ तथा घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ३.२.२ वडागत परिवार संख्या र जनसंख्या सम्बन्धी विवरण :

वडा नं.	परिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
१	१६९६	२७९	२९९८	५३७७
२	२५२४	४३६	४३७९	८६९५
३	१८७८	३७२	४०४	७९८६

४	२००५	३४६९	३५३२	७००१
५	१६७०	२७०८	२८३२	५५६०
६	२४५४	५०२३	५९४०	११८६३
७	१८९२	२३५६	२३३०	४६९६
८	२७९४	८४३३	८५५२	१६६८५
९	२३४३	५६३१	५६४४	११३१९
१०	४६६६	१५९१५	१६२२४	३२१३९
११	२६८२	६८७३	६८३४	१३७२७
१२	२९३०	९८८२	१००२३	१९९०५
१३	२४६५	३००४	३७४६	७५५०
जम्मा	३२०३९	७६२५१	७७०३२	१५३३०३

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

३.३ उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसंख्या विवरण

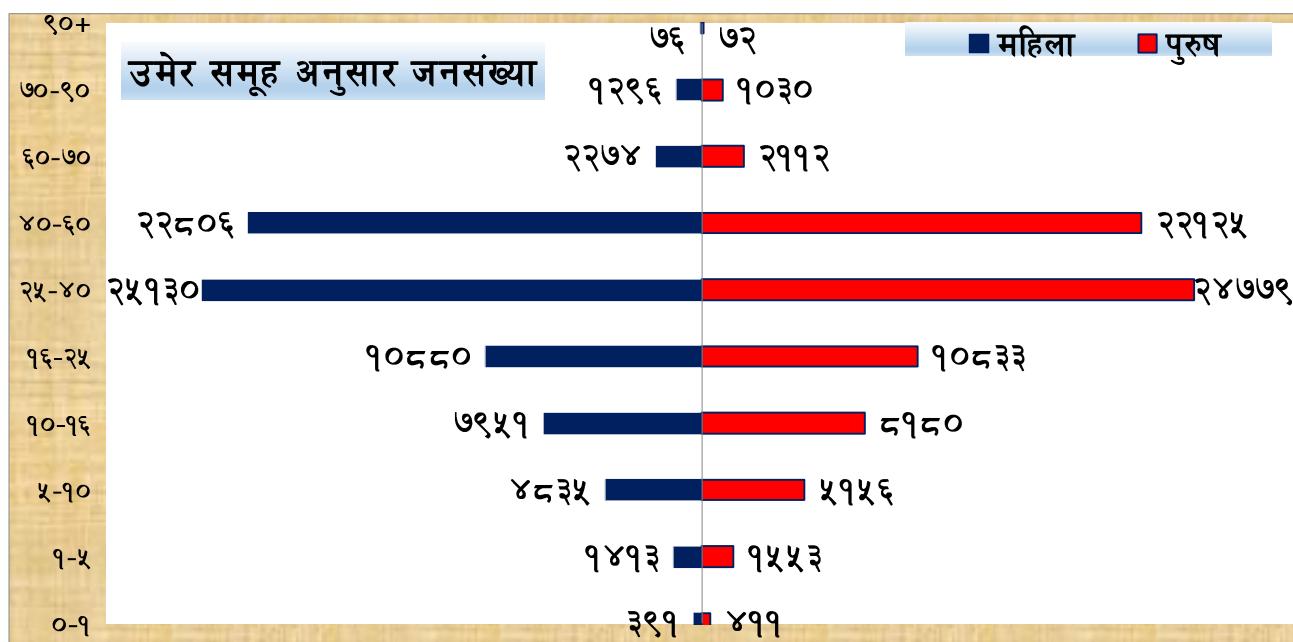
बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको उमेरगत जनसंख्याको विवरणको तथ्याङ्कलाई आधारमानी हेर्दा सबैभन्दा बढी संख्या २५-४० उमेर समुहका मानिसहरु रहेका देखिन्छन् । जसअनुसार महिलाको जनसंख्या १३६२४ तथा पुरुषको जनसंख्या १३२७३ गरी कूल जनसंख्या २६८९७रहेको देखिन्छ । यसैगरी सबैभन्दा कम जनसंख्या ९० वर्ष भन्दा माथि नाघेका बृद्धबृद्धाको जम्मा जनसंख्या १४८ रहेको छ । उमेर समुह तथा लिङ्ग अनुसार बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको जनसंख्यालाई तलको तालिका तथा जनसंख्या पिरामिडमा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३.३ उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा
०-१	४१	३१	८०२
१-५	१५३	१४३	२९६६
५-१०	३६६	४८३	९९१
१०-१५	८८०	७९५	१६१३
१५-२५	१०८३	१०८८०	२१७३
२५-४०	२४७९	२५३०	४९०९
४०-६०	२२१२	२२८०६	४४९१
६०-७०	२०१२	२२७४	४३८६
७०-९०	१०३०	१२९६	२३२६
९० भन्दा अधिका	७२	७६	१४८
जम्मा	७६२१	७७०५२	१५३३०३

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

पिरामिड नं. ३.१ उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसंख्या विवरण

तालिका नं. ३.३.१ वडागत उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
०-१	२८	७८	२९	६१	२०	५१	३१	६८	३८	१५९	४८	१०७	८४	८०२	०.५२
१-५	१०९	२६२	१३९	२०३	८२	१९३	७९	२५८	१६४	६१८	२३०	३५८	२७१	२०६६	१.९
५-१०	५५२	८४२	६०२	६७९	५५४	७२८	५७९	८४६	७०२	१२९८	८८४	८९७	८२८	९९१	६.५
१०-१५	७६२	११४४	११६	७८९	७३६	१२६०	८८६	१९५७	११८	२३१३	१६३२	१३९९	१०१९	१६३१	१०.५२
१५-२५	१०१२	१६५३	१४१	११४०	९८७	१६४२	११३८	२३४०	१४७	३३९३	२०५७	१९८१	१५१२	२७१३	१४.६
२५-४०	२७०१	३७३८	३३१६	३१३७	२५९८	३७७५	९३३	४८५६	३६३५	६६३४	४२२४	८४४७	१९१५	४९०९	३२.५५
४०-६०	५२९	५०८	१०३४	५३७	३८३	३७०४	९६७	५८७	३६५४	१६२८७	४९०	५८९०	१४३१	४९३१	२९.३०
६०-७०	१९७	२८६	२४३	२६९	१४०	३२९	६२	४९६	३६५	८८०	३२०	४९२	३०७	४३८६	२.८
७०-९०	७८	१६५	८८	१७३	५०	१७७	२०	२३५	१८२	५२६	१४०	३१८	१७४	२३२६	१.५०
९० भन्दा माथि	९	१९	८	१३	१०	४	१	१२	१४	३१	२	१६	९	१४८	०.०९
जम्मा	५९७	८६९५	७९८६	७००१	५५६०	१८६३	४६९६	१६९८५	१३१९	३२१३९	१३७२७	१९९०५	७५५०	५३३०३	१००

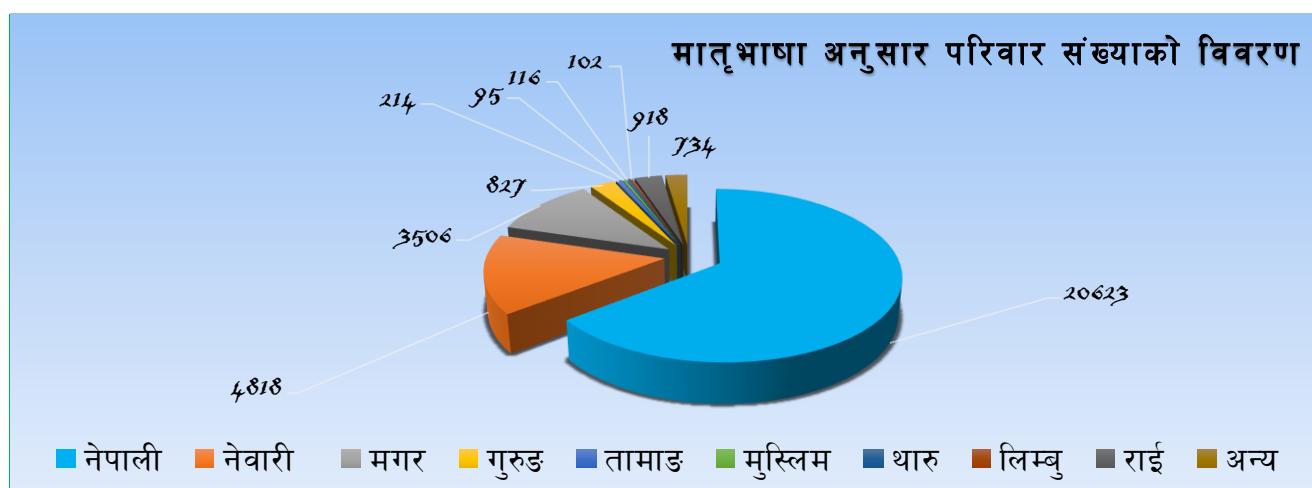
३.४ मातृभाषाका आधारमा घरधुरी विवरण

मातृभाषाका आधारमा हेर्दा बूद्धानीलकण्ठ नगरपालिकामा नेपाली भाषा बोल्ने घरधुरी संख्या बढि रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा रहेको जम्मा जनसंख्या मध्ये ३२२० घरधुरी संख्या मध्ये (कूल घरधुरी संख्या ७४३२ प्रतिशत) ले नेपाली भाषा बोल्ने गरेको पाइएको छ । यस नगरपालिकामा रहेका कुल घरधुरी संख्याको जातिय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायीक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ । खासगरी मंगोलियन र आर्य सम्प्रदायहरूमा ब्राह्मण, क्षेत्री तामाङ्ग, दनुवार, मगर, गुरुङ, आदि मुख्य रहेका छन् । मातृभाषाका आधारमा नगरपालिका भित्र रहेको घरधुरीसंख्याको वितरणलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ३.४ मातृभाषाका आधारमा परिवार संख्या विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	२०६२३	६४.३६
२	नेवारी	४८१८	१५.०३
३	तामाङ्ग	३५०६	१०.९४
४	गुरुङ	८२७	२.५७
५	मगर	२१४	०.६६
६	उर्दु	९५	०.२९
७	भोजपुरी	११६	०.३६
८	लिम्बु	१०२	०.३१
९	राई	९१८	२.८६
१०	टिवेटियन	७३४	२.२९८
११	अन्य	८६	०.२६
	जम्मा	३२२०	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ३.४.१ वडागत रूपमा मातृभाषा अनुसार परिवारसंख्याको विवरण

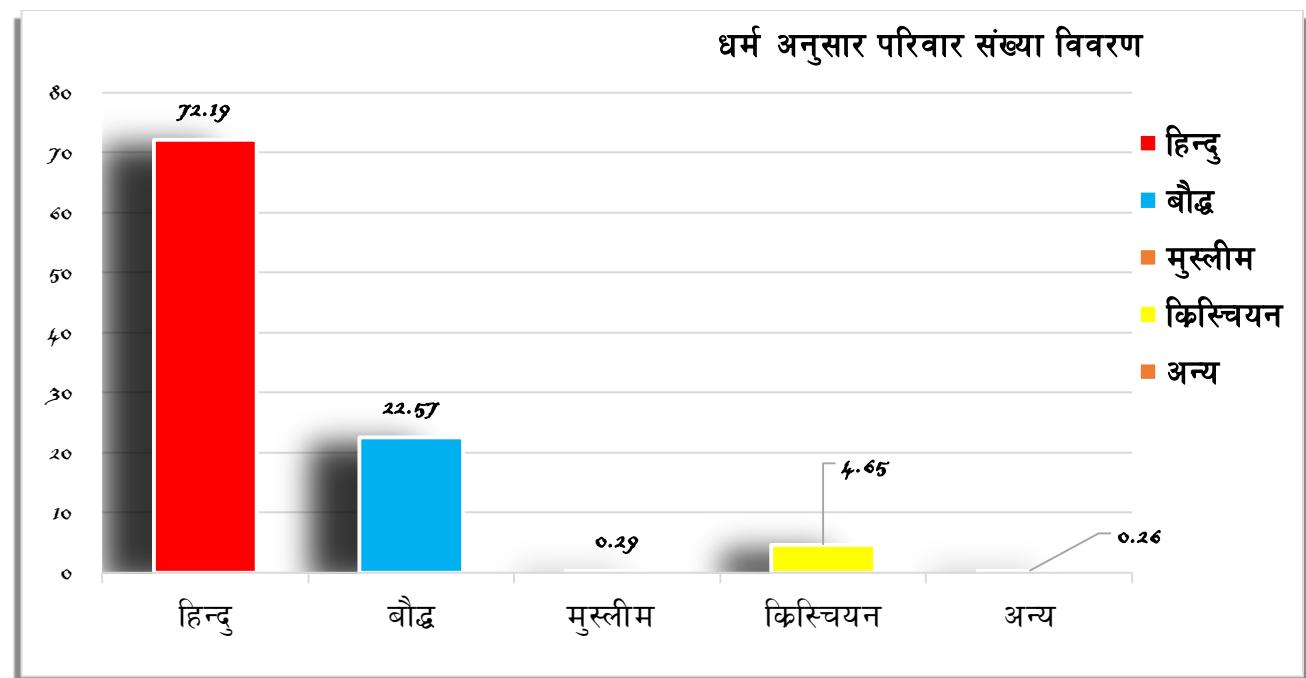
क्र.सं.	मातृभाषा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
१	नेपाली	९३३	१६०९	१३११	१४३१	९८७	१५६९	१०२	२२१	१६६२	३४६	१६५७	१८५३	८७२	२०६२३
२	नेवारी	९६	४७०	९१	२०	४	६०१	४८६	२४१	४५४	५६९	३८९	८९	१२७१	४८८
३	मगर	१७	२१	९	१३	२१	१७	१९	३६	११	१७	९	११	१३	२१४
४	गुरुङ	५१	५६	३४	४५	३६	५८	५१	६४	४७	१९८	८७	५७	४३	८२७
५	तामाङ	४०७	२९२	४४	३८५	५६६	१६९	१८४	१८३	१२४	२०१	८९	२८९	११३	३५०६
६	मुस्लिम	१	-	१	-	-	-	१	-	-	३	१६	१	-	१२३
७	थारु	९	७	३	६	७	९	९	९	६	११	५	४	३	८८
८	लिम्बु	५	१०	२	-	-	५	१०	१२	४	३३	९	२	१०	१०२
९	राई	७१	४३	-	९४	२	८	१२	४	१०	१०२	११	३६८	११३	९१८
१०	टिबेटियन	९	९	४	४	५	१२	१२	१९	६१	१०३	२२५	२४९	२२	७३४
११	अन्य	७	७	९	७	५	६	६	५	४	१३	५	७	५	८६
जम्मा		१६९६	२५२४	१८७८	२००५	१६७०	२४५४	१८९२	२७९४	२३८३	४६६६	२६८२	२९३०	२४६५	३२०३९

३.५ धर्म अनुसार परिवार संख्याको विवरण

यसबूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा बसोवास गर्ने मानिसहरूको मुख्य धर्म हिन्दु रहेको छ। यहाँ वस्ते कुल जनसंख्या मध्ये ७२.१९ प्रतिशत भन्दा बढि वासिन्दाहरूले हिन्दु धर्म मान्ने गरेको पाइन्छ। धर्मका आधारमा यहाँको जनसंख्याको अवस्थालाई तलको तालीकामा दिइएको छ।

क्र.सं.	धर्म	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	हिन्दु	२३३२	७२.१९
२	बौद्ध	७२३	२२.५७
३	क्रिस्चियन	१४३	४.६५
४	मुस्लीम	९५	०.२९
५	अन्य	८६	०.२६
	जम्मा	३२०३९	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ३.५.१ वडागत रूपमा धर्म अनुसार परिवार संख्याको विवरण

क्र.सं.	धर्म	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
१	हिन्दु	९७५	१८६४	१३१९	१४६०	१०३५	१८७३	१३५७	२१३२	१६८८	३६९९	१८२२	२०३४	१८४६	२३१०४
२	बौद्ध	६६६	५६२	४५२	४२७	५६३	४८८	४१	४७०	५७४	६९०	६४२	७०१	५३७	७२३
३	मुस्लीम	१		१				१			३	११६	१		१२३
४	क्रिस्त्यन	४७	९१	९७	३३	४७	८७	८७	१८७	११७	२६१	९७	१८७	७७	१४९३
५	अन्य	७	७	९	७	५	६	६	५	४	१३	५	७	५	८६
	जम्मा	१६९६	२५२४	१८७८	२००५	१६७०	२५५४	१८९२	२७९४	२३८३	४६६६	२६८२	२९३०	२४६५	३२०३९

३.६ जातिगत आधारमा जनसंख्याको विवरण

यस नगरपालिकामा रहेका कुल जनसंख्याको जातिय बनावट हेर्दा बहु-सम्प्रदायीक जातजातिहरू पाउन सकिन्छ । खासगरी मंगोलियन र आर्य सम्प्रदायहरू अन्तर्गतका विभिन्न जातजातिहरू विगतदेखि नै बसोवास गर्दै आएका छन् । मंगोलियन सम्प्रदायहरूमा तामाङ्ग, मगर, गुरुङ, आदि मुख्य रहेका छन् । अर्को प्रमुख सम्प्रदायमा तहगत हिन्दु जाती समुह रहेको छ । यस नगरपालिकामा रहेका जातजातिहरू मध्य क्षेत्री, ब्राह्मणको बीठ बाहुल्यता धेरै रहेको पाइन्छ । बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा बसोवास गर्ने मानिसहरूको जातिगत विवरणलाई तलको तालिकामा तथा चार्टमा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ३.६जातजाती अनुसार जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	जातजाती	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	क्षेत्री	20555	20639	41194	26.87
२	ब्राह्मण	18439	18213	36652	23.90
३	नेवार	13105	13321	26426	15.93
४	गुरुङ	3918	4046	7964	5.1
५	मगर	3092	3131	6223	4.05
६	तामाङ्ग	8695	8836	17531	11.4
७	ठकुरी	907	880	1787	1.16
८	शेर्पा	1823	1846	3669	2.3
९	राई	3026	3281	6307	4.11
१०	लिम्बु	402	382	784	0.5
११	धामी	16	21	37	0.02
१२	दमाई	305	341	646	0.42
१३	कामी	246	277	523	0.34
१४	सार्की	409	420	829	0.54
१५	वि.क. / सुनार	388	403	791	0.51
१६	मुसलमान	147	162	309	0.20
१७	योगी/गिरी/सन्यासी/भारती/बन	254	263	517	0.37
१८	माझी	31	27	58	0.03
१९	यादब	66	71	137	0.08
२०	थारु	111	117	228	0.14
२१	चौधरी	101	101	202	0.13
२२	दनुवार	25	25	48	0.03
२३	अन्य	190	239	431	0.2
	जम्मा	76251	77052	153303	100

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं.३.६.१ वडागत रुपमा जातजाती अनुसार परिवारसंख्याको विवरण

क्र.सं	मातृभाषा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
१	ब्राह्मण	७८६	१३३६	१८१९	८८५	३८४	८८७	११२१	३२९७	३०३४	१५५५	४७६	६०६९	७१३	३६६५२
२	क्षेत्री	८२४	२०१४	२२४	१८५५	६०७	५३२	९१	५१२	३७०८	१७१९	४९३	६४०२	७०१	४१९४
३	नेवार	९९१	२३६१	९६१	९३६	९५१	३०७	३४२	३३७३	२३६८	३६२	२७१६	१२३	३५०६	२६४२६
४	गुरुङ	१५१	३८१	७१	४३७	११३	६७३	३१	१५९	३७	१७४६	१३१९	७१	१८१	७९६४
५	मगर	४७	२७	७७	११३	७९	३८९	१४७	१२७	३८७	१४३	१४३	७८३	२९७	६२२३
६	तामाङ्ग	२४४	१४६	२०६९	१९२६	२८३	८४४	११९	११६	६९	१००६	४५	१४३	५६७	१७५३
७	ठाकुरी	१४	१२९	२८१	१०२	२४	१०३	१९	३२	१३९	२५	११	३९	७	१७८७
८	शेर्पा	५०	४०	२०	२०	२५	६०	६०	२००	३००	५००	११९	१०३	१००	३६६९
९	राई	३६१	४३		४७३	८७	१७९	१५१	३८१	२७	१३६३	७०३	१७०७	२७२	६३०७
१०	लिम्बु	३९	८३	२१	४३	११	४३	४३	११	४३	२२४	६०	२१	५६	७४
११	धामी		३		७					६			२१		३७
१२	दमाई	१०	२५	६०	८५	१०	५०	५५	५०	३५	१८५	३५	२५	५	६४६
१३	कामी	७	२१	४	३१	६१		४	२७	१९	११	८७	८२	७	५२३
१४	सार्की	१३	२७	६३	१३	८६	२१	३३६	१५३	११	४३	११	४९	७	८२९
१५	बि.क.सुनार	७	१२७	१८६	१७	१३	११		१५६	१४	३१	६९	१२९	५	७९१
१६	मुसलमान	५		७				७			१५	२७५			३०९
१७	योगी/गिरी/सन्ध्या/तसी/भारती/बन	१३		६							४८५	३	१०		५१७
१८	माझी			१३	७				१६	६	१३	३			५८
१९	यादव		१७			२१	१३	१७	४	१३	२७	११	१४		१३७
२०	थारु				६			२१	३५	११	१३६	११		८	२२८
२१	चौधरी		५		१५	१०	३०	२५	२७		११	११			२१२
२२	दनुवार			५		५					६	११		२१	४६
२३	अन्य	३५	३५	५५	३०	२५	३१	१०	२५	२०	११	२५	३५	२५	४३१
	जम्मा	५९७	८६९५	७९६	७०१	५५६०	११८३	४६९६	१६८५	१३९	३२३९	१३७२७	१९९०५	७५५०	५३३०६

श्रोतःघरधुरी सर्वेक्षण २०७५

३.७ घरमुलीको विवरण

प्राचिनकाल देखि नै पुरुषको वर्चस्व रहेको हाम्रो समाज पुरुष प्रदान समाजको रूपमा परिचित छ । घरायासी तथा अन्य हरेक काममा महिलाको सहभागिता हुदाहुदै पनि समाजले महिलालाई पुरुष समान अधिकार दिन सकिरहेको भने अझै छैन । यसै सन्दर्भमा यस नगरपालिकामा गरिएको स्थलगत तथा घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार यस क्षेत्रमा पनि घरमुलीको रूपमा महिला भन्दा पुरुषको नै बाहुल्यता रहेको देखिन्छ । तलको तालिकामा यस सम्बन्धी विवरणलाई देखाईएको छ ।

तालिका नं ३.७ घरमुलीको विवरण

क्र.सं.	घरमुली	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	बाबु	२५२४७	७८.८०
२	आमा	५३१	१६.०१
३	छोरा / बुहारी	१५०६	४.७
४	छोरी	१५३	०.४८
	जम्मा	३२०३९	१००

श्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं ३.७.१ वडागत रूपमा घरमुलीको विवरण

क्र.सं.	घरमुली	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
१	बाबु	१६९	२०५०	१६७०	१५३८	१४४	२०५१	१४४	२११	१९५४	३०१३	२२३०	२०५९	२०६९	२५२६२
२	आमा	१६६	४२४	१६४	२२९	१२२	३४३	१२८	३६५	३६१	१५९	३०४	६१२	२३९	५१६
३	छोरा / बुहारी	५६	४८	५१	२११	५८	५३	२२४	५६	६४	१७०	११८	२४८	१५७	५०६
४	छोरी	५	२	३	७	६	५	५६	२	४	२४	३०	१		५५
	जम्मा	१६९६	२५२४	१८७८	२००५	१६७०	२४५४	१८९२	२७९४	२३८३	४६६६	२६८२	२९३०	२४६५	३२०३९

श्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

३.८ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या विवरण

अपाङ्गता सम्बन्धी अवस्था पहिचानको लागि शारिरीक, दृष्टि विहिन / कम दृष्टि भएका, बहिरा / कम सुन्ने, दृष्टि विहिन तथा बहिरा, बोल्न गाउँ भएका, मानसिक अपांग, बौद्धिक रूपमा असक्त, विविध अपांगता भएका पर्दछन् । घरपरिवार र समुदायमा हुने गरेका हिंसा, आमा बाबु र अभिभावकको मृत्यु, कुपोषण, गरिवी, अशिक्षा, अज्ञानता तथा चेतनाको कमी, वालश्रमको बोझ, मानसिक असन्तुलन आदिका कारण वालवालिकाहरु सानो छँदा मात्र होइन ठुलो भए पछि पनि उनीहरुको मनोविज्ञानमा गहिरो असर परेको हुन्छ । यसै सन्दर्भ हाम्रो देश लगाएत क्षेत्र, जिल्ला र स्थानिय स्तरमा वसेका अधिकांश वालवालिकाहरु गरिवी, विपन्नता र अभावका विचमा बाँचिरहेका छन् । तलको तालिकामा अपाङ्गताको सम्बन्धी जनसंख्याको विवरणलाई विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३.८ अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नं	पूर्ण अशक्त अपाङ्गता		आति अशक्त अपाङ्गता		जम्मा
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
१	०	३	६	१	१०
२	५	४	५	७	२१
३	८	४	६	८	२६
४	९	१०	२०	२०	५९
५	५	०	३	१	९
६	६	२	४	७	१९
७	९	०	१	०	१०
८	९	१	०	०	१०
९	६	२	१	२	११
१०	७	६	९	६	२८
११	१	२	२	१	६
१२	९	६	७	१	२३
१३	४	६	५	६	२१
जम्मा	७८	४६	६६	६०	२३३

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण :

आर्थिक विकासले सामाजिक सांस्कृतिक भौतिक, परिवर्तनको सवालमा कायपलटरुपी भुमिका खेल्दछ । आर्थिक परिवर्तनले सामाजिक परिवर्तनको गति र दिशालाई पथप्रदेशन गर्दछ । राम्रो र मजबुद आर्थिक अवस्था भएको समाजमा नयाँ नयाँ परिवर्तनरूपी क्रियाकलापलाई सजिलै आत्मसाथ गर्न सकिन्छ । अन्य विकासको तुलनामा आर्थिक विकास नेतृत्वदायी विकास हो । प्रत्येक सामाजिक प्राणि मानवको संवेदनशील मानसपटलमा आर्थिक तत्वले घच्छचाई रहेको हुन्छ । वास्तवमा सामाजिक क्रियाकलापको केन्द्रविन्दु नै आर्थिक विकास हो । आर्थिक हैसियतकै आधारमा सामाजिक व्यवहार, मुल्यमान्यता, क्रियाकलाप, सम्बन्धको दायरा तथा अन्य अवस्थाको विकास हुन्छ । जब मानिस आर्थिक रूपले सम्पन्न हुन्छ तब शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, खाद्यसुरक्षा, पोषण लगाएतका क्षेत्रमा उसको पहुँच विस्तार हुन्छ । परिणाम स्वरूप समाजलाई हेर्ने वैज्ञानिक दृष्टिकोण र मान्यताको विकास हुनु आवश्यक हुन्छ । नयाँ मान्यता, संस्कार, व्यवस्था र व्यवहारलाई आत्मसात गर्न समाजका मानिसहरु घनिभुत भएर लाग्छन् ।

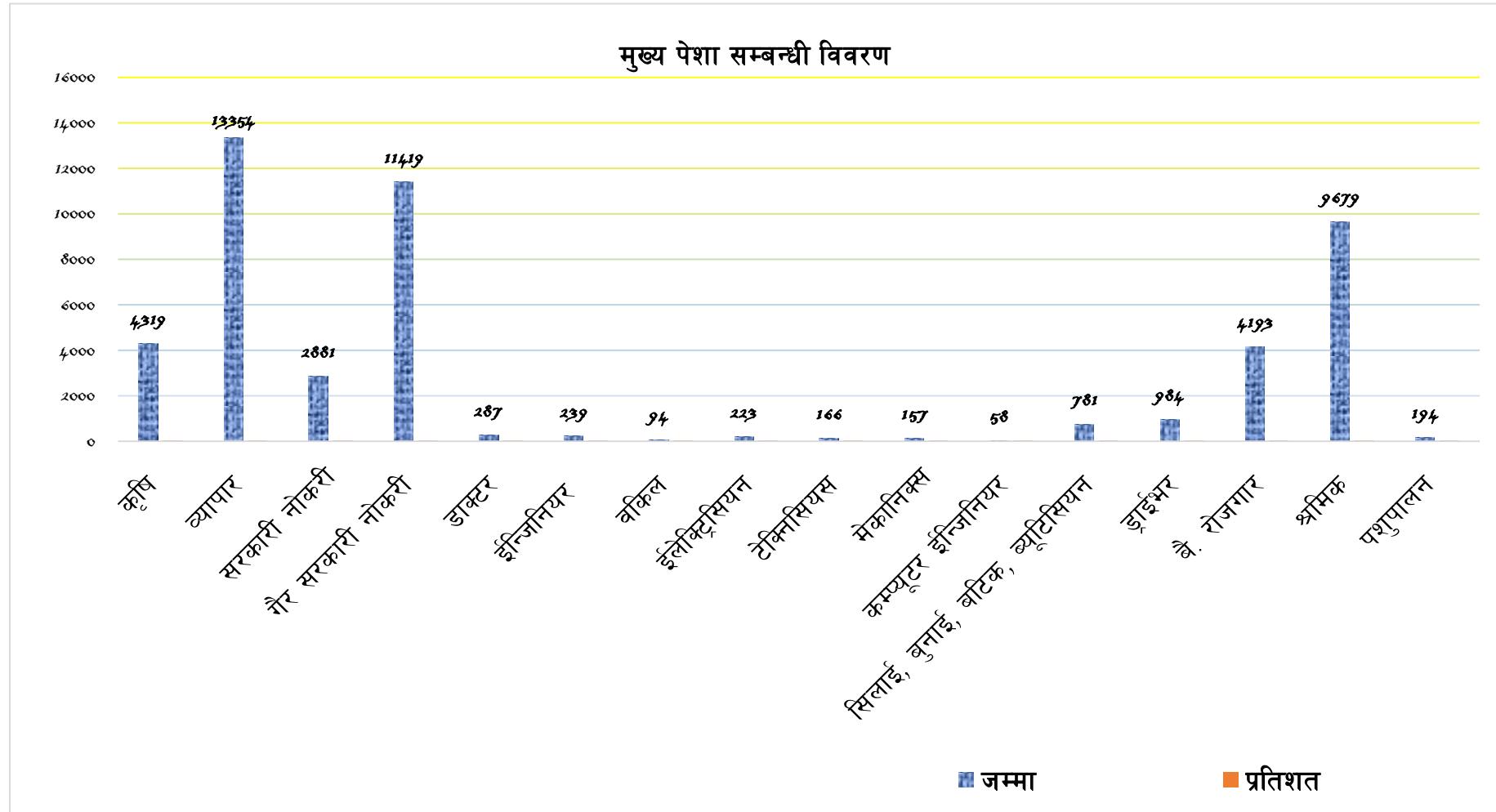
४.१.१ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

आर्थिक विकास स्थानीय सरकारको प्रमुख उद्देश्यका रूपमा रहेको हुन्छ । रोजगारीको अवस्था, उद्योगधन्दा तथा भौतिक पुर्वाधारको पूर्ण विकास तथा व्यावसायिक आधुनिक खेति प्रणालीको प्रबर्द्धनबाट आर्थिक विकास हुन सक्ने मानिन्छ । यस नगरपालिकाका थोरै मानिसहरु कृषि पेशामा आबद्ध भएको देखिन्छ भने बाँकी सरकारी तथा गैसस, एनजिओ, आइएनजिओ, रोजगारी, व्यापार, व्यवसाय, ज्याला मजदुरी उद्योगधन्दामा संलग्न जनसंख्या निकै मात्रामा रहेको पाइन्छ । ठुला र रोजगारमुलक उद्योगधन्दाको अभाव रहेता पनि यस नगरपालिकाका अधिकांश मानिसहरु नोकरीमा आबद्ध छन् । यसैगरी आधारभुत सर्वेक्षणको अध्ययन अनुसार कृषिमा ८.०८ प्रतिशत, नोकरीमा २०.०९ प्रतिशत, व्यापार व्यवसायमा २१.२३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । ८.५५ प्रतिशत युवायुवतीहरु बैदेशिक रोजगारीका लागि विदेश गएको देखिन्छ । साथै यस नगरपालिका भित्र ०.५८ प्रतिशत डाक्टर, ०.४८ प्रतिशत ईन्जिनियर, ०.११ प्रतिशत वकिल रहेको देखिन्छ । बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा विभिन्न पेशामा संलग्न जनसंख्यालाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं ४.१.२ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	पेशा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
१	कृषि	१९९	३३१	५२४	२९३	११६	२७८	२०१	१३८	५५	१२३	६९	८९	१३५३	४३९	८.८८
२	व्यापार	७३८	९१०	१४९	८१४	६८१	८३७	८८९	१०५२	१०५	१९६३	१२७	१३०३	८७६	१३३५४	२७.२३
३	सरकारी नोकरी	८९	२४४	८४	२१४	७९	२६०	५५	२२०	३४०	६६४	२०३	३०४	१३५	२८१	५.८
४	गैर सरकारी नोकरी	५२७	९३८	८९५	७१७	४५९	७९१	५३१	९५३	१३१	१७२१	८९७	१२२३	६१६	११४९	२३.२९
५	डाक्टर	१४	१७	३	२६	६	२३	५	४४	५३	४६	१५	२९	६	२८७	०.५८
६	इंजिनियर	१२	२४	६	१५	४	१४	२	२९	२३	६१	१३	२६	१०	२३९	०.४८
७	वकिल	३	४	०	४	०	३	०	६	१४	३०	६	१९	५	९४	०.१९
८	ईलेक्ट्रिसियन	९	१६	१८	१४	१३	१९	२१	२३	१७	२७	१६	१७	१३	२२३	०.४५
९	टेक्निसियस	८	७	९	१	२३	१२	१३	१४	१२	२३	१२	१३	९	१६६	०.३३
१०	मेकानिक्स	१	१	१४	१	९	१२	१३	१०	११	२३	१९	११	८	१५७	०.३०
११	कम्प्यूटर इंजिनियर	१	२	३	१	०	०	३	१	८	२०	५	४	०	५८	०.११
१२	सिलाई, बुनाई, बटिक, ब्यूटिसियन	५६	६२	६३	५३	५७	६१	६८	७१	७२	८५	४५	४७	५१	७८	१.५
१३	डाईभर	६१	७६	७१	७३	६३	८२	६१	७५	५१	११	८३	७९	७८	९४	२.००
१४	बैदेशिक रोजगारी	२२१	१८६	१८४	३१९	९९	३३८	११९	४७२	१९९	१४२	११	५४९	१७४	४१९३	८.५५
१५	श्रमिक	७१६	९०१	६१०	६६३	६२८	६३०	७१७	६३९	६६१	१२८९	६५९	७७७	७६९	९६७९	१९.७४
१६	पशुपालन	२९	६	१३	०	६५	१	३	२	३	१९	२९	१	३	१९४	०.३९
	जम्मा	२६९०	३७३५	३६५६	३२३८	२३०२	३३८१	२७२१	३७४९	३६५५	७३७७	३९३९	४४९९	४०९६	४९०२८	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.१.३ औषत आमदानी विवरण

तलको तालिकामा यस नपाका वासिन्दाहरुको प्रति महिना आमदानीको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । प्राप्त विवरण अनुसार वडाका मानिसहरुले माशिक रूपमा औषत रु ५००० भन्दा कम कमाउनेको परिवार संख्या ३२६४ रहेको देखिन्छ ५००० देखि १००००सम्म आमदानी गर्ने को संख्या ४१९७ रहेको छ । त्यसैगरी १०००१ देखि २०००० कमाउने परिवार संख्या ६४५८ रहेको छ भने ३०००१ देखि ४००००कमाउने परिवार संख्या ६३३४रहेको छ । समग्रमा यस वडाका घरपरिवारको मासिक आमदानी २०००० भन्दा बढी रहेको छ । मासिक रूपमा जति आमदानी हुन्छ उत्तिकै मात्रामा खर्च हुनुले उनीहरुको आर्थिक अवस्था पनि कमजोर रहेको देखिन्छ । आय कम भएका कारण नै मानिसहरुले अत्यावश्यक वस्तुहरुमा पनि कटौती गर्ने हुनाले यसका लागि शिपमुलक तालिम, शिक्षाको प्रचुरतम प्रचारप्रसार तथा आय आर्जनका वैकल्पिक उपायको खोजी गर्न पनि त्यतिकै आवश्यक देखिन्छ ।

तालिका नं. ४.१.३ औषत मासिक पारिवारिक आमदानी

क्र.सं.	औषत मासिक पारिवारिक आमदानी	परिवार संख्या
१	५००० भन्दा कम	३२६४
२	५००० देखि १००००	४९७
३	१०००१ देखि २००००	६४५८
४	२०००१ देखि ३००००	७०६६
५	३०००१ देखि ४००००	६३३४
६	४०००१ देखि ५००००	२७६५
७	५०००१ देखि ७५०००	१०३३
८	७५००१ भन्दा माथि	९२२
जम्मा		३२०३९

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.१.३ वडागत रूपमा औसत मासिक पारिवारिक आमदानी अनुसार परिवार संख्याको विवरण

क्र.सं.	विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
१	५००० भन्दा कम	२४०	२६३	२२५	२६०	२३७	२५२	२२४	२४७	२२६	२६७	२७४	२७७	२७२	३२६४
२	५००० देखि १००००	२७२	३३५	२३२	२७४	२९६	३००	२४९	२६२	२४४	५६१	३६७	४५७	३४८	४९७
३	१०००१ देखि २००००	३६६	६९२	२९३	३७८	३५६	५१४	३६४	४६८	३८४	८२४	६९२	५६३	५६४	६४५८
४	२०००१ देखि ३००००	३५१	६३५	३६८	४५५	३२४	५६०	४५६	६२१	५१४	१०२१	६६१	५७६	५३४	७०६६
५	३०००१ देखि ४००००	३०५	३९९	४३२	३४६	३०९	४५६	५०२	६०५	५३७	१००७	५०१	५०४	४३९	६३३४
६	४०००१ देखि ५००००	७७	१२०	२५३	१४४	७१	२०८	७५	३५७	२४६	६७७	५४	२४०	२०३	२७६५
७	५०००१ देखि ७००००	३९	४३	६४	४९	१४	७९	९	१२७	१३६	२३०	१२	५१	७०	१०३३
८	७५००१ भन्दा माथि	४६	३७	११	१०७	६३	९५	१३	१०७	९६	११९	२१	१७२	३५	९२२
	जम्मा	१६९६	२५२४	१८७८	२००५	१६७०	२५४	१८९२	२७९४	२३८३	४६६६	२६८२	२९३०	२४६५	३२०३९

४.१.४ औषत खर्च तथा बचत विवरण

यस नपाका अधिकांश परिवारको बचतको अवस्था प्राय शुन्य नै रहेको छ। किनभने आफ्नो भू-स्वामित्व कम भएका परिवार संख्याको अवस्था उल्लेख्य रहेको र भू-स्वामित्व भएका परिवार संख्याहरूको पनि जग्गा जिमिनको मात्रा ज्यादै कम भएको हुँदा बचत गर्न सक्ने अवस्था देखिएन। जस्तै आम्दानी हुन्छ त्यसैलाई परिवार पालनको लागि खर्च गर्ने भएको हुँदा बचतको अवस्था नगण्य नै रहेको छ। यस नपामा ३८३९घरपरीवारका बचत १०००१ भन्दा माथि रहेको छ। औषत मासिक पारिवारिक बचतको आधारमा परिवार संख्याको अवस्था निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका नं.४.१.४ औषत मासिक पारिवारिक बचत

क्र.सं.	औषत मासिक बचत	घरधुरीसंख्या
१	शुन्य	8642
२	५०० देखि १०००	५००
३	१००१ देखि २०००	३८५४
४	२००१ देखि ३०००	३४६९
५	३००१ देखि ५०००	३५६९
६	५००१ देखि १००००	३५७६
७	१०००० भन्दा माथि	३८३९
	जम्मा	३२०३९

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.१.४.१वडागत रूपमा औसत मासिक पारिवारिक बचत अनुसार परिवारसंख्याको विवरण

क्र.सं.	विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
१	शुन्य	३७	१४२	६२४	५८८	३५१	६७४	४२७	६७१	३०९	८७४	८७९	१००४	७२२	८६४२
२	५०० देखि १०००	२४	२९९	१८९	३२३	३०१	३६	४६९	४४९	२७५	१२९	३९९	२६८	३४९	५००
३	१००१ देखि २०००	३३	२२९	१९१	२५८	२०१	२५७	२५१	३५७	२९७	५२२	३७९	२८१	२९८	३८५४
४	२००१ देखि ३०००	१६२	१९६	२२६	१९७	१८३	२३३	१९६	३१९	३३४	५१७	३३१	२७६	२८९	३४५९
५	३००१ देखि ५०००	१७३	१९२	२३८	१९८	१९७	२५६	१९१	३३६	३८८	६२१	२६२	३१८	१९९	३५६९
६	५००१ देखि १००००	१७६	२२९	२३१	२०३	१९६	३०३	१७७	३४३	४२१	४८६	२०९	३१	२६१	३५७६
७	१०००० भन्दा माथि	२३१	२३७	१७९	२३८	२४१	४१५	१८१	३१९	३६९	४२७	२२३	४४२	३४७	३९३९
	जम्मा	१६९६	२५२४	१८७८	२००५	१६७०	२४५४	१८९२	२७९४	२३८३	४६६६	२६८२	२९३०	२४६५	३२०३९

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.१.५ परिवारिक आर्थिक अवस्थाको ऋण आवश्यकता पुरा सम्बन्धी विवरण

मानिसलाई आफ्नो आम्दानीले खर्च गर्न पुरोन भने उसले विभिन्न व्यक्ति, निकाय र संघसंस्थाबाट ऋण लिएर उसले आफ्ना आवश्यकताहरु पुरा गर्ने गर्दछ । यसले तत्काललाई मानिसहरुका आवश्यकता पूरा गर्ने गर्दछ । यसको सहि सदुपयोगले दिघकालिन अवस्थामा ऋणीको जीवनस्तर उकास्न यसले एक मेरुदण्डको रूपमा काम गर्दछ भने यसको दुरुपयोगले ऋणीलाई नकारात्मक प्रभाव पनि पार्ने गर्दछ । यस नपाका नागरिकहरुले अधिकांश ऋण शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र अन्य व्यापारिक प्रयोजनका लागि बैंक तथा लघुवित्त बैंकबाट लिने गरेको विश्लेषणले देखाएको छ । साथै यस नपाका नागरिकहरुले अधिकतम व्याज भुक्तानी गरी व्यक्ति तथा साहु महाजनबाट पनि ऋण लिने गरेको सर्वेक्षणले देखाउको छ ।

४.१.६ आवास संरचना विवरण

यस नगरपालिकाको कुल घरपरिवार संख्या १८०५६ मध्ये ९८१५ घरपरिवार इटा र ढलानको छानाभएको घरमा बस्ने रहेको छ । यो संख्या कुल घरपरिवार संख्याको ५४.३५ प्रतिशत हुन आउछ । यसैगरी यस नगरपालिकामा ढलान (फ्रेम स्ट्रक्चर) भएको घरपरिवार संख्या ६२१९ रहेको छ र यो कुल घरपरिवार संख्याको ३४.४४ प्रतिशत हुन आउछ । साथै यस नपामा सबैभन्दा कम घरपरिवार संख्या ४२ रहेको छ र यो ०.२३ प्रतिशत हुन आउछ । तलको तालिकामा घरको प्रकार सम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४.१.५ घरको स्वामित्वको अवस्था

क्र.सं.	घरको स्वामित्वको अवस्था	जम्मा	प्रतिशत
१	निजी/आफै घर	१६९३	५२.९
२	बहालमा	१०१०	४३.७
३	अरु संग मिलेर बसेको	४२	०.१३
४	अनियन्त्रित वसोवास	३३८	१.११
५	शरणार्थी	१२७	०.३९
६	संस्थागत	५७	१.४२
७	अन्य	८६	०.२६
	जम्मा	३२०३९	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.१.६ वडागत रुपमा घरको स्वामित्वको अवस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
१	निजी/आफ्नै घर	६४	१४७	७९८	९२९	५९५	१३७९	८१६	१७१४	१३०८	३५९१	१५९९	१८४२	१३८२	१८०४
२	बहालमा	१०३७	१०३१	१०२५	१०३५	१०३६	१०४२	१०१६	९९३	९८०	८५८	८५२	१००३	१०५१	१२९५९
३	अरु संग मिलेर बसेको	१	२	१	१	-	-	१	५	-	-	८	१३	४	४२
४	अनियन्त्रित वसोवास	३	१६	१७		५	-	१९	२०	६०	१५४	५१	१३	-	३५८
५	शरणार्थी	१		१				१			३	११६	१		१२३
६	संस्थागत	२७	२१	२७	३३	२९	२७	३३	५७	३१	४७	५१	५१	२३	४५७
७	अन्य	७	७	९	७	५	६	६	५	४	१३	५	७	५	८६
	जम्मा	१६९६	२५२४	१८७८	२००५	१६७०	२४५४	१६९२	२७९४	२३८३	४६६६	२६०२	२९३०	२४६५	३२०३९

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.१.७ वडागत रुपमा घरको छानाको प्रकार सम्बन्धी विवरण

विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
कच्ची	२०	१४६	१	१	४४	८	१	१२	१२	१५	५६	१३	१९	४६८	२.५९
दुगां, माटो र खरको छानो	१	२	१	१४	५		३	१			३		१२	४२	०.२३
दुगां, माटो र टिनको छानो	५०	८	६२	३७	४८	१६	१६	३४	४६	१४	१७	१९	३६	४०३	२.२३
प्लाष्टर गरिएको र टिनको छाना	४०	१९२	४६	८५	६४	४१	३९	५१	५८	१४६	४३	५६	१९६	१०५७	५.८५
इटा र ढलानको छाना	१६६	३१३	६३८	७३०	६४	१०३६	५७७	१४३८	१०५१	२२९१	६५७	५९९	२६५	९८५	५४३५
ढलान (फ्रेम स्ट्रक्चर)	३४	७८८	५१	५१	३६०	२७३	१६३	१८०	१४०	११२१	८१८	११६७	७६६	६२९	३४४
अन्य	३			२	१०	५	८	३	१	४	१३	१	२	५२	०.२८
जम्मा	६२१	१४९	७३९	९३०	५९५	१३७९	८१७	१७१९	१३०८	३५९१	१६०७	१८५५	१३९६	१८०५६	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.१.८ जग्गाको लालपूर्जा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या
१	छ	१६५७४
२	छैन	१४८२
	जम्मा	१८०५६

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.१.९ जग्गाको लालपूर्जा नभएकाहरुको विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या
१	मोहयानी	६२
२	गुठी	८१
३	अन्य	१३३९
	जम्मा	१४८२

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ४.१.१० औद्योगिक तथा व्यापार, व्यवसाय सम्बन्धी वडागत अवस्था

क्र.सं.	व्यापार, व्यवसाय विवरण	वडा नं													जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
१	सुनचाँदी व्यवसाय	१		१२	१			४		१	२	३	२१		४५
२	फेन्सी पसल तथा व्यवसाय	८	१	१८	२०	४	१२	१३	२३	२३	१००	८	५६	१९	३७
३	क्लिनिक तथा औषधी पसल तथा व्यवसाय	३			१५		५	१	८	१०	१३	१	७	४	६७
४	होटल व्यवसाय	१८	२५	५८	१२	१५	२५	१९	२४	३१	५५	१८	४९	१९	३६४
५	भाडा पसल तथा व्यवसाय	१		१०	२			७	२	२	१८	५	१३		६०
६	झर्डवयर पसल तथा व्यवसाय	९	९	५	१	१	९	३	१६	१०	१६	३	१३	१४	१०७
७	किनारा पसल तथा व्यवसाय	२६	६९	६९	४५	१५	१३	३७	७४	४७	१३८	४३	९२	७४	७२२
८	टेलर्स		२	१	१६	१	८	२	१३	६	२०	५	१६	५	९५
९	दुर्घ व्यवसाय	१	२	२			१	२	६		१२	२	५	२	३५
१०	तरकारी तथा फलफूल व्यवसाय	३	६	१२	११	७	५	७	२	४	२३	५	१८	३१	१४४
११	इलेक्ट्रोनिक पसल तथा व्यवसाय	२	२	५	६	२	३	२		३	१६	५	९	४	५८
१२	माछा मासु पसल तथा व्यवसाय	३	२	२		१	१०	४	५		५	४	१०	८	५४
१३	हेयर सैलुंग तथा सौन्दर्यकला						५	२	४	५	३	१	२	६	३१

नगर पाश्वचित्र, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका

क्र.सं.	व्यापार, विवरण	वडा नं													जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
	व्यवसाय														
१४	उद्योग संचालन	२	२	२	१	१०	३	१	२०	८	१०	४	५		७७
१५	आर्ट व्यवसाय	१	२	४		३	१		१	१	२	५	१		२१
१६	बेकरी तथा मिष्ठान व्यवसाय			२	१					२	३		४		१५
१७	ठेक्का पट्टा		३	२	१	७			४	६	३६	४	५	२१	९९
१८	मोबाइल, क्यामरा तथा सि.डि पसल			४	४	२	१	४	३	२	९		५		३५
१९	घडि रेडियो टि.भी मर्मत												१	२	४
२०	फोटो स्टुडियो							२	१		१	१	१		६
२१	फर्निचर पसल तथा व्यवसाय		३	४	२		२	५	५	५	३	१	१	३	५४
२२	जुत्ता पसल	३		४		१		१०	४	३	६		९	१	४
२३	चस्मा पसल				१		१	१							५
२४	खाजाघर तथा चिया पसल			३		७	२	६	६	१	१६	१	१	१	४४
२५	पुल हाउस												१		१
२६	अटो वर्कसप				२	१		१	२	३	१	२	३	२	२७
२७	राइस मिल संचालन						१		२		१	१		२	७
२८	पेट्रोल पम्प									१	१				२
२९	मसला उद्योग				१								१		२
३०	ग्यांस पसल तथा डिलर			२					१	५	४	५	६	३	२६
३१	सिसा पसल			१					१						२
३२	पुस्तक पसल तथा फोटोकपी		१	३			३	२	६	३	१४	१	१		४५
३३	कम्प्युटर टेनिंग सेन्टर तथा साईवर पसल तथा व्यवसाय			२				१	२	४	६		१	१	७
३४	कार्पेट पसल			१					१	१	२		१	३	९
३५	विज्ञापन मिडिया र केवल सेवा									२	२				५
३६	टयुसन सेन्टर				३			१			१				६
३७	हाउजिंग	२					१		३	३					१०
३८	दुवानी सेवा	१	१	१	१		१			१	२	६	१		२३
३९	पार्टी प्यालेस			१	२		१			२			३		९
४०	नर्सरी फुल व्यवसायी													२	३
४१	खोज अनुसन्धान सेन्टर														२
४२	कानून व्यवसायी र										१	१		३	५

नगर पाश्वचित्र, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका

क्र.सं.	व्यापार, विवरण	वडा नं													जम्मा
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
	परामर्श सेवा														
४३	निर्माण व्यवसायी तथा सप्लायर्स	४	२	१	३	१	३	९	६	१०	२	२	३	५६	
४४	मल वित्र उत्पादन						१			१					४
४५	बोडिंग स्कुल संचालन			४	१	८	२	५	६	७	२	४		३३	
४६	सरसफाई तथा फोहोर मैला संकलन			१						१					३
४७	आइ.एम.इ. तथा मनी ट्रान्सफर							१	१	१					४
४८	सहकारी	२	३	९	२	७	२	५	८	८	३	४	९	६२	
४९	बैंक						१	२	६	२	३	१		१६	
५०	कागज उद्योग तथा छापाखाना			१				३	१	२				८	
५१	पानी फिल्टर		१	२				४							७
५२	भेटनरी पसल तथा सेवा प्रदान			१	१						१	१	२		६
५३	फूल खेती										१				१
५४	अन्य	३९	३४	१६	५१	२३	९६	११	३३	५५	१६३	१३	८७	४८	७७
	जम्मा	१३०	१८७	२६९	२१	१०	२४८	१५६	३७८	२७६	७७८	१५३	५००	३०६	३०२

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

४.२. वर्तमान भू उपयोग

वर्तमान भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण हेदा बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल ३४.८० वर्ग

कि.मी.मध्ये आवास तथा वस्ती क्षेत्र १२.६७कृषि क्षेत्र ६.८ वर्ग कि.मी.रहेको छ। वन जंगलले ओगटेको क्षेत्र ९.८७ वर्ग कि.मी. छ भने घाँसे मैदान ०.२२ वर्ग कि.मी. रहेको छ। त्यसैगरी भाडी क्षेत्र ५.००४ वर्ग कि.मी. रहेको छ भने नदी/नाला बगर दुःख्यान क्षेत्र ०.०२ वर्ग कि.मी. रहेको छ। तलको तालिका तथा डायग्राममा यस नगरपालिकाको भू उपयोग सम्बन्धी विवरणलाई देखाइएकोछ।

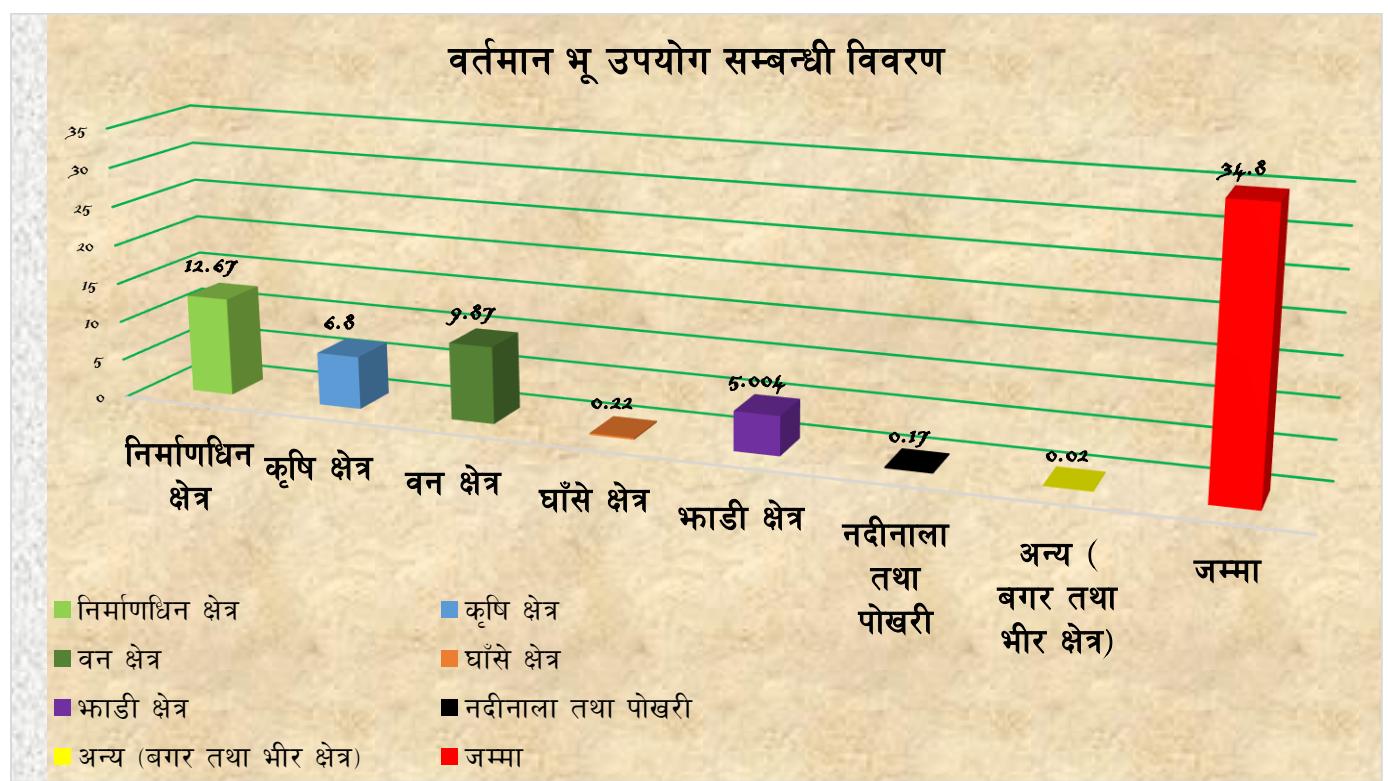
तालिका नं.४.२.१वर्तमान भू उपयोग सम्बन्धी विवरण

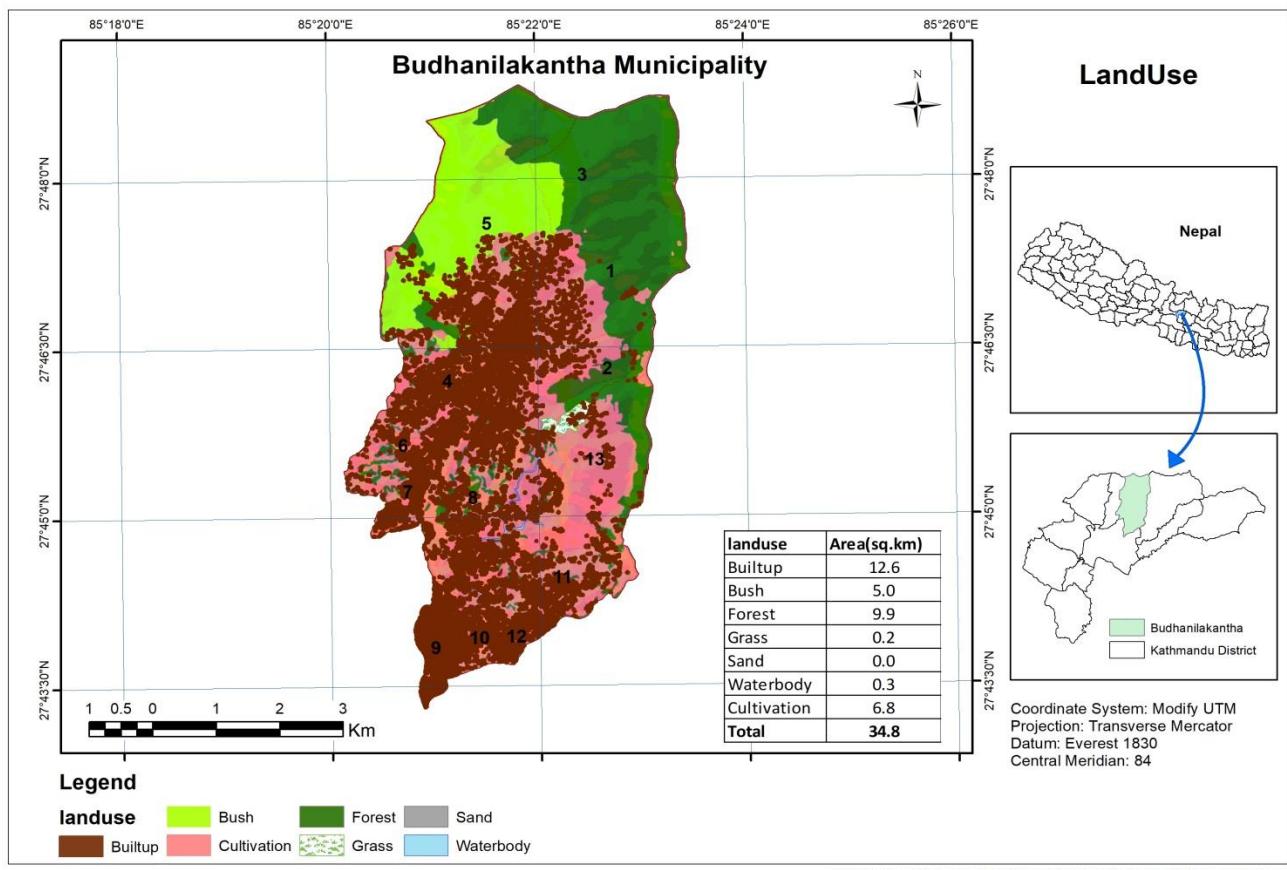
भू उपयोग सम्बन्धी विवरण (वर्ग कि.मी.)

आवास तथा वस्ती क्षेत्र	१२.६७
कृषि क्षेत्र	६.८
वन क्षेत्र	९.८७
घाँसे क्षेत्र	०.२२
भाडी क्षेत्र	५.००४
नदीनाला तथा पोखरी	०.१७
अन्य (बगर तथा भीर क्षेत्र)	०.०२
जम्मा	३४.८

श्रोत: जि.आई.एस. नक्सांकन तथा बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

वर्तमान भू उपयोग सम्बन्धी विवरण

४.३. सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता विवरण

यस नगरपालिकाका प्राय वडाहरूमा व्यवस्थित तथा आधुनिक सिंचाई पुर्वाधारको सुविधा रहेको देखिदैन र हालसम्म पनि यहाँ वसोवास गर्ने वासिन्दाहरूले परम्परागत रूपमा नै पुराना राजकूलो, खोला, कुलकुलेसाहरुको सहायतावाट सिंचाइ गरेको देखिन्छ। यस क्षेत्रमा वढदो जनसंख्यासँगै कृषियोग्य जमिन मासिदै गएको अवस्थामा कृषियोग्य जमिनलाई वचाइ राखी व्यवस्थित सिंचाईको प्रक्रियालाई अवलम्बन गरी भएका सिंचाइका स्रोतवाट आधुनिक सिंचाई प्रणाली अपनाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ। नगरपालिकामा रहेका सिंचाईका श्रोतहरूलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४.३. सिंचाइ सुविधाको उपलब्धता सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	सिंचाईको श्रोत	वडा नं
१	मुहान, कुलो, राजकुलोहरु	३
२	राजकुलोहरु	४
३	इनार, बोरिङ	७
४	इनार, आकासेपानी, खोला	११
५	इनार, आकासेपानी,	१३

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

४.४ कृषि उत्पादन सम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकाको भौगोलिक धरातलीय स्वरूप अनुसार स्थान विशेष विभिन्न प्रकारको माटो पाईन्छ तथापि अधिकांश भूभागमा चिम्ट्याइलो दोमट तथा बलौटे माटोको वाहुल्यता रहेकोले धान, मकै, गहूँ, आलु, भटमास, मास, वर्षे फलफूल, आदि वालीहरु उत्पादन गरिन्छ । बूढानीलकण्ठ नगरपालिका कृषि क्षेत्रको लागि अत्यन्तै उपयुक्त क्षेत्र भएता पनि बढ्दो सहरीकरणका कारणले कृषि योग्य जमिन थोरै मात्रामा मात्र रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा लगाईने मुख्य वालीहरुमा धान, गँहु, मकै र तरकारी वाली पर्दछन् । यहाँ खाद्यान्तवाली अन्तरगत धान, गँहु तथा मकै जस्ता वालीहरु सिमित स्थानमा लगाईएको देखिन्छ । यसैगरी तरकारी वाली अन्तरगत काउली, प्याज, आलु, लसुन जस्ता खेतीहरु सिजन अनुसारको हुने हुँदा यसलाई पनि लगाएको देखिन्छ ।

४.४.१ वालीमा लाग्ने रोग तथा किरा

साधारणतया यस नगरपालिका भित्र तरकारी वाली, फलफूल तथा खाद्यान्त वालिमा विभिन्न रोग तथा किरा लाग्ने गरेको पाईएको छ । खासगरी यहाँका विभिन्न वडा तथा वस्तीहरुमा तरकारीमा लाग्ने रोगमा विशेषगरि लाई, खुम्बे, डडुवा, ढुसी तथा गवारो राते जस्ता रोग देखा परेको छ भने फलफूल खेति तर्फ लाग्ने रोगमा लाई, खुम्बे, डडुवा, ढुसी, फल भर्ने, फल कुहिने तथा फुल भर्ने जस्ता रोग लाग्ने गरेको देखिन्छ । खाद्यान्त वालीमा लाई, डडुवा, ढुसी, गवारो, पात सुक्ने, पतेरो आदी जस्ता रोगहरु लाग्ने गरेको देखिन्छ ।

तालिका नं ४.१.१ कृषक समुह सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	ठेगाना
१	बूढानीलकण्ठ न पा, कृषि समन्वय समिति	१
२	पशु सेवा शाखा, बूढानीलकण्ठ न पा	३
३	दुध तथा दुधजन्य चिस्यान संकलन केन्द्र	
४	चिसिने कृषक समुह	५
५	व्यवशायिक माघापालन	
६	मेहनती महिला समुह	
७	शिवपुरी कृषि तथा पशुपालन अर्गानिक समुह	६
८	प्रगति महिला कृषि समुह	
९	चुनदेवि कृषि तथा पशुपालन समिति	

क्र.सं	विवरण	ठेगाना
१०	आर्थिक वाद कृषि तथा पशुपालन समुह	
११	श्रृजनशील उद्यमी वचत तथा ऋण	
१२	सामुहिक प्रगतीशील उपभोक्ता	
१३	दिपदर्शन	
१४	जौविक कृषि	७
१५	वृष्टि	
१६	सकिना वचत तथा ऋण	
१७	चपली भद्रकाली कृषि	
१८	कृषक तथा उद्यमी समुह	१२
१९	नौलिन महिला कृषि समुह	१३
२०	मनकामना कृषि समुह	

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ४.१.२ व्यवसायिक गाई, भैसी, बाखा, बंगुर तथा कुखुरा फार्मको विवरण

क्र.सं	व्यवसायिक अगुवा कृषक समुह/समितिको विवरण	कृषकको नाम	स्थान / वडा नं	पशुको जात
१	निर्मला कृषि फर्म	मान बहादुर बुढाथोकी	चुनिखेल १३	गाई / जर्सि कस
२	भोटे कृषि पशुपालन	दावा स्याम्भु भोटे	बू.न.पा २	बंगुरजात
३	नेपाल मातृभुमी कृषि फर्म	सुर्य बहादुर वि.क	बू.न.पा १ चुनिखेल	गाई / जर्सि कस
४	अभियान कृषि फर्म	एकराज अधिकारी	बू.न.पा १	गाई / जर्सि कस
५	शुशिल दुर्घ उत्पादन तथा गाई फर्म	रुपा भटराई	बू.न.पा २ चुनिखेल	गाई / जर्सि कस
६	कार्की गाई फर्म तथा कृषि फर्म प्रा.ली	रोजन कार्की	बू.न.पा २	गाई / जर्सि कस
७	एलिसा कृषि फर्म	सागरमुनि सापकोटा	बू.न.पा १ चुनिखेल	गाई / जर्सि कस
८	गरुड एग्रो फर्म	नरेश गुरुड	खडकाभद्रकाली २	गाई / जर्सि कस
९	उषा फर्म	उमेश आचार्य	बू.न.पा ३	गाई / जर्सि कस
१०	चमोलिङ्गमा बंगुर फर्म	सकुन राई	बू.न.पा २	गाई / जर्सि कस
११	दिव्यज्योती कृषि फर्म	ज्योती विष्ट	चपलीभद्रकाली २	गाई / जर्सि कस
१२	अर्याल कृषि फर्म	नहकुल शर्मा	चमली २	गाई / जर्सि कस
१३	सपना डेरी तथा कृषि उद्योग	सुबास राई	चपली ९	गाई / जर्सि कस
१४	भद्रकाली गाई फर्म कृषि सहकारी संस्था	एशोदा कुँवर	खडकाभद्रकाली ८	गाई / जर्सि कस
१५	भिमादेवी गाई फर्म	भिमादेवी दाहाल	कपन ३	गाई / जर्सि कस
१६	लालमति गाई फर्म	लालमति तमाङ	महांकाल ९	गाई / जर्सि कस

क्र.सं	व्यवसायिक अगुवा कृषक समुह/समितिको विवरण	कृषकको नाम	स्थान / वडा नं	पशुको जात
१७	ठंगाना गाई फर्म	बासुदेव ढुडगाना	महांकाल ५	गाई / जर्सि कस
१८	रुद्रेश्वर भद्रकाली बाखा फर्म	मिलन नगरकोटी	बिणु बू.न.पा	गाई / जर्सि कस
१९	सुजना गाई फर्म	पण्डित बजगाई	महांकाल	गाई / जर्सि कस
२०	हिमालयन अर्गानिक कृषि तथा पशुपालन समुह	अनिता महर्जन	खडकाभद्रकाली ६	गाई / जर्सि कस
२१	ओरिजिनल अर्गानिक कृषि फर्म	बान्धी शेर्पा	चुनिखेल २	गाई / जर्सि कस
२२	किराँत बंगुर पालन फर्म		चुनिखेल ९	बंगुरजात
२३	फुलेली एग्रो मल्टिप्रोजेक्ट प्रोडक्ट प्रा.ली	प्रेम राई	खडकाभद्रकाली	बंगुरजात
२४	राई फर्म	कामीराम राई	चुनिखेल ९	बंगुरजात
२५	आधुनिक कृषि फर्म	सुधिर रेमी	चुनिखेल ६	गाई / जर्सि कस
२६	सापकोटा गाई फर्म	इश्वरी सापकोटा	बु.न.पा.१०	गाई / जर्सि कस
२७	घिमिरे गाई तथा डेरी फर्म	डेकराज घिमिरे	महांकाल ९	गाई / जर्सि कस
२८	गौखुरेश्वर गाई फर्म	रेणुका कोइराला	बू.न.पा.३	गाई / जर्सि कस
२९	स्वस्तीका गाई फर्म	गोमा विश्वकर्मा	कपन ९	गाई / जर्सि कस
३०	चुनदेवी मिश्रित कृषक फर्म	हरिशरण श्रेष्ठ	चुनिखेल	गाई / जर्सि कस
३१	जागरण पशुपालन फर्म	राज कुमार निरौला	बू.न.पा.३	गाई / जर्सि कस
३२	अञ्जना पशुपालन फर्म	सलमान ब्लोन	खडकाभद्रकाली	बंगुरजात
३३	रेणुका थानी उद्योग फर्म	हरिलाल मिश्र	चुनिखेल ९	गाई / जर्सि कस
३४	कृष्ण कृषि फर्म	सुनिल पौडेल	बू.न.पा.१०	गाई / जर्सि कस
३५	लक्ष्मी समुह पशुपालन	गोपाल कार्की	बू.न.पा.९	गाई / जर्सि कस
३६	ग्रुप नेपाल प्रा.ली	नारायण बहादुर श्रेष्ठ	बू.न.पा.८	कुखुरा
३७	तुलसा पशुपालन	तुलसा कुमारी थापा	बू.न.पा.४	खसि, बाखा
३८	शुभश्री एग्रीकल्चर एग्रो एण्ड हर्वल	हस्त बहादुर गुरुङ	बू.न.पा.	गाई / जर्सि कस
३९	अजम्बरी कृषि तथा पशु फर्म	चक्र बहादुर खत्री	बू.न.पा.८	खसि, बाखा
४०	बंगुरपालर फर्म	बिणु खत्री	बू.न.पा.४	गाई / जर्सि कस
४१	सविना डेरी तथा कृषि उद्योग प्रा.ली	शोभा भटराई	बू.न.पा.३	गाई / जर्सि कस
४२	जे.बि. अर्गानिक फर्म	जित बहादुर चौधरी	महादेवखोला	गाई / जर्सि कस
४३	जानु गाई फर्म	जानु खडका	बू.न.पा.७	गाई / जर्सि कस
४४	सिंहदेवी गाई फर्म	एकराज कंडेल	बू.न.पा.	गाई / जर्सि कस
४५	कामधेनु गाई फर्म	गोमा कुमारी न्यौपाने	बू.न.पा.	गाई / जर्सि कस
४६	महालक्ष्मी गाई फर्म	रिता थापा	बू.न.पा.८	गाई / जर्सि कस

क्र.सं	व्यवसायिक अगुवा कृषक समुह/समितिको विवरण	कृषकको नाम	स्थान / वडा नं	पशुको जात
४७	कृष्ण गाई फर्म	वित्ता थपलिया	कपन	गाई / जर्सि कस
४८	एभरग्रिन फर्म भेजिटेबल एण्ड मिल्क फर्म प्रालि	एसोदा चापागांई	बू.न.पा.४	गाई / जर्सि कस
४९	कृषि तथा पशुपञ्ची फर्म	बुद बहादुर गुरुड	बू.न.पा.७	गाई / जर्सि कस
५०	नेपाल अन्तर्राष्ट्रीय कृष्ण भावनामृत संघ	रुपेश जोशी	बू.न.पा.७	गाई / जर्सि कस
५१	आप्सीका पशुगाई तथा कृषि फर्म	धन बहादुर कार्की	बू.न.पा.७	गाई / जर्सि कस
५२	श्रीहम गाई पालन तथा कृषि फर्म	रमेश प्रसाद पाण्डे	बू.न.पा.४	गाई / जर्सि कस
५३	थि बोर्डश एग्रीकल्चर फर्म प्रा.ली	छिरिड तमाङ	बु.न.पा.१	गाई / जर्सि कस
५४	गोसाईकुण्ड एग्रिकल्चर फर्म	सुमित्रा पौडेल	बु.न.पा.२	गाई / जर्सि कस
५५	श्रीदेवी जमुनधारा कृषि फर्म	गोमा बुढाथोकी	बु.न.पा.१	गाई / जर्सि कस
५६	जि.एग्रो फर्म नेपाल	पवन श्रेष्ठ	गैरिगाउँउ	गाई / जर्सि कस
५७	महादेव कृषि फर्म	डिल्ली प्रसाद खतिवडा	बु.न.पा.१३	गाई / जर्सि कस
५८	बूढानीलकण्ठ त्याचरी	बु.न.पा.१२	गाई / जर्सि कस
५९	नीलकण्ठ त्याचरी	खडकाभद्रकाली ४	गाई / जर्सि कस
६०	एलपि एग्रीकल्चर इन्टरप्राइजेज	लक्ष्मी पाल	बु.न.पा.३	गाई / जर्सि कस
६१	आर.के कुखुरा फर्म	श्याम कृष्ण	खडकाभद्रकाली	गाई / जर्सि कस
६२	नहकुल अर्याल		गाई / जर्सि कस
६३	कार्की गाई फर्म		गाई / जर्सि कस
६४	मिन गाई फर्म	मिन प्रसाद अधिकारी		गाई / जर्सि कस
६५	हिरामणि पौडेल एग्रोहब प्राली	बु.न.पा.१०	गाई / जर्सि कस
६६	लक्ष्मी गाई फर्म	बु.न.पा.२ पासिकोट	गाई / जर्सि कस
६७	अर्गानिक लिभिड	सुजित अधिकारी	बु.न.पा.२ बदेली	गाई / जर्सि कस

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका पशु शाखा २०७५

४.५ पर्यटन विकास

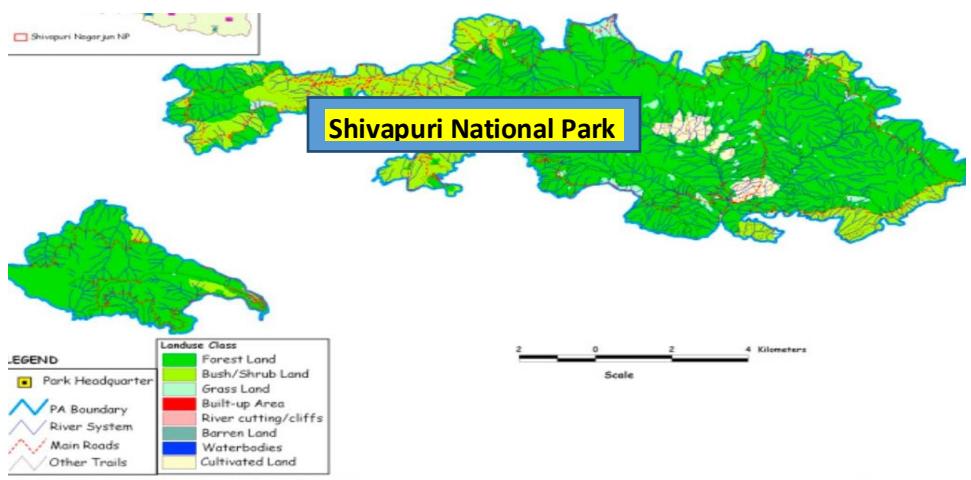
नेपालमा पर्यटन विकासका प्रमुख आधार भनेका यहाँका प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदाहरू हुन्। उत्कृष्ट परम्परागत मान्यता एवं चालचलनका कारण प्राचीन आर्य सभ्यता र हिमाली संस्कृतिको समेत धनी रहेको

नेपाली जनजीवन साँच्चै अनौठो र रोचकपूर्ण रहेको छ, भने तिनीहरूको आस्थाका केन्द्र मठमन्दिर, गुम्बा र स्मारकहरू पर्यटकका लागि थप आकर्षणका केन्द्रका रूपमा रहेका छन्। बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी, हिन्दूहरूका आराद्यदेव पशुपतिनाथ, मुक्तिनाथ, दामोदरकुण्ड, गोसाइकुण्ड, स्वर्गद्वारी, जनकपुरधाम, खप्तड आश्रम, वराहक्षेत्र लगायतका स्थानहरूले नेपालमा धार्मिक पर्यटनको बलियो संभावना देखाएका छन्। सन् २०१२ मा नेपाल भित्रिने कुल पर्यटकमा १३.७ प्रतिशत धार्मिक पर्यटकहरू रहेको तथ्यांकले समेत यसलाई पुष्टि गरेको छ (MOTCA, 2013)। पर्यटन विकासका लागि आफ्नो मौलिक ब्राण्डको आवश्यक पर्दछ जो हामीले हिमाल आरोहण, पर्वतीय पदयात्रा, हिन्दू तथा बौद्ध धर्ममा आधारित धार्मिक पर्यटन र उपत्यकामा हेरिटेज पर्यटन मार्फत प्राप्त गरिरहका छौ। तर तिनै क्षेत्रहरूको उचित व्यवस्थापन, संरक्षण र प्रवर्द्धनको अभावमा नेपालले पर्यटनबाट अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिरहेको छैन। यसको अलवा नदीहरूमा जल विहारका साथै वन्य जन्तु आरक्षण तथा राष्ट्रिय निकुञ्जमा जङ्गली जनावर, चरा, पुतली लगायतका जीवजन्तुको अवलोकन नेपालको पर्यटन विकासका अर्को महत्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेका छन्।

४.५.१ पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

यस नगरपालिकामा रहेका प्रमुख धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थानहरूमा धार्मिक महत्व बोकेका केही मन्दिरहरू पर्दछन्। नगरपालिका भित्र रहेका प्रमुख धार्मिक पर्यटकीय तथा ऐतिहासिक लगायत प्रमुख क्षेत्रहरूलाई तलको तालिकामा दिईएको छ।

तालिका नं ४.५.१ प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

क्र.सं	पर्यटकीय स्थल	वडा नं	विशेषता
१	धोवी ढुङ्गा		रड बदल्ने ढुङ्गो, राजाका धोवीहरूले कपडा धुने ऐतिहासिक स्थल
२	पञ्चकुमारी मन्दिर	२	धनधार्यकी देवी, मन्दिरआसपास जंगलका रुख सोभो नहुने।
३	बूढानीलकण्ठ मन्दिर		हरिहर स्वरूप, छायां दर्शन एउटैशिलाबाट निर्मित विश्वको ठूलोमुर्ति
४	वारद्वार		मुक्तिक्षेत्र, वारमतीको मुहान रोग नाशक जल
५	शिवपुरी चुचुरो		पौराणिक राजा सुर्यकेतुको निवास, शिवपुरी बाबाको तपश्या स्थल, यसको तल भुमिगत जलाशय भएको किंवदन्ती
६	कामधेनु शिला		शरणगतका मनोरथ पुरा हुने
७	नागी गुम्बा		रमणिय स्थल, ध्यान केन्द्र बौद्ध शिक्षालय
८	शतस्रेश्वर	३	ज्योतिलिंग दर्शनार्थीका पापहरण हुने जनविश्वास

क्र.सं	पर्यटकीय स्थल	वडा नं	विशेषता
९	अप्सराघाट	५	परम्परादेखि पाप मोचनका लागी पौष शुक्ल द्वादशीमा स्नान गरिने पवित्र घाट
१०	विपश्यना		ध्यान केन्द्र रोगहरण स्थल मनमा वसुधैव कुटुम्बक भाव ल्याउने स्थान
११	तारेभिर		साहसिक खेलस्थल
१२	खप्तड समाधिस्थल		योगीहरुको पवित्र धाम, खप्तड बाबाले देहत्याग गरेको स्थल
१३	विष्णुमति भरना	६	रमणिय भरना, जैविक विवर्धता अवलोकन नगरेको एक मात्र भरना
१४	विष्णुद्वार धाम		मुक्तिक्षेत्र,(गुफा) केदारनाथ पुरने सुरुङ
१५	खड्का भद्रकाली		बैशाख पुर्णिमा मध्यरातमा पुजा हुने, धनधान्यकी देवी
१६	कपन बंगलामुखि मन्दिर	११	सात धाममध्ये एक, सम्पुर्ण देवी देवताको नित्य पुजा हुने स्थल
१७	कपनगढि / गुम्बा		अग्लो डाँडामा अवस्थित, दृश्यावलोकन स्थल, पृथ्वीनारायण शाह पुजित महाँकाल भगवतीको मन्दिरर गुम्बा, हिन्दु र बौद्धको आराध्य स्थल
१८	नौलिन भद्रकाली	१३	बैशाख पुर्णिमा मध्यरातमा पुजा हुने धनधान्यकी देवी
१९	रुद्रेश्वर महादेव		रमणीय स्थल पुजाआजा हुने मन शान्त हुने स्थल
२०	चुनदेवी मन्दिर		पशुधन रक्षकदेवी गाईभैंसी व्यायपछि, पहिलो दूध र बजार लैजानुपूर्व पनि चढाउने परम्परा
२१	पुतलीडाँडा गढी / गुफा		पृथ्वी नारायण शाहको ऐतिहासिक गढि दृश्यावलोकन स्थल, गुफा अवलोकन गर्दा साहसिक पर्यटन पिकनिक स्थल
२२	सुर्वणशमशेर क्रिकेट मैदान		क्रीडास्थल, खेल पर्यटन स्थल
२३	धोवीखोला जलाशय		जल क्रिडास्थल,

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

४.५.२ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा सानातिना खाजा पसल, चिया पसल, मदिरा पसल आदि थुप्रै रहेता पनि स्थलगत रूपमा अध्ययन गर्दा यस नगरपालिका भित्र प्रमुख रूपमा रहेका होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरणलाई हेर्दा मुख्य तया २३ वटा जति रहेका छन् जसको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं ४.५.२ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	विवरण	वडा नं	स्थान
१	म्याजेस्ट्रीक होमस्टे	१	सिमली गाउँ
२	होटल फ्लेस्ट रिसोर्ट		सिमली गाउँ
३	बूढानीलकण्ठ हेरिटेस		सिमली गाउँ

१	चन्द्रवन रिसोर्ट	२	तौरङ्ग
५	होटल पार्क भिलेज तथा रिसोर्ट	३	बूढानीलकण्ठ
६	ग्रीनभ्याली रिसोर्ट		बूढानीलकण्ठ
७	शिवपुरी जंगल रिसोर्ट		बूढानीलकण्ठ
८	छहारी रिसोर्ट	५	बूढानीलकण्ठ
९	सुविना होटल	६	गणेश चोक
१०	ब्लु मुन होटेल		हात्तिगौडा
११	एस्योरिया होटेल		हात्तिगौडा
१२	अपिसाइपल होटेल		हेपाली
१३	ग्रासिया रेष्टुरेण्ट	७	बूढानीलकण्ठ
१४	नेपाल फ्रेस फार्म	८	सुन्दरवस्ती
१५	कपन भिलेज रिसोर्ट		जगडोल
१६	भ्याली भ्यु रिसोर्ट		जगडोल सहिद पार्क
१७	स्टोन प्यालेस रिसोर्ट		जगडोल
१८	अजिब थकाली		ग्राउन्ड
१९	इलेमेन डायमण्ड	११	घारी गाँउ उकालो
२०	साकुरा होटेल	१२	बालकुमारी टोल १२
२१	सामबाला रिसोर्ट		फइका १२
२२	सर्वल्याण्ड रिसोर्ट	१३	बूढानीलकण्ठ
२३	चुनिखेल भ्यु हाईट	१३	बूढानीलकण्ठ

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

४.६ बैंक बित्तिय तथा सहकारी संघसंस्था सम्बन्धी विवरण

व्यक्ति, परिवार, टोल, समुदाय वा समाज विचको आन्तरिक अन्तरसम्बन्ध तथा सहकार्यवाट जून साना तथा ठूला आर्थिक आवश्यकता तथा समस्याहरुको निवारण गर्नका लागी वनाइएको संगठनलाई सहकारी संस्था भनिन्छ। यसनगरपालिकामा प्रायः मानिसहरुले सानो रकमको आवश्यकतालाई टोल छिमेकवाटै सरसापटी लिई चलाउने गरेको पाइन्छ भने ठूलो रकमको आवश्यकताको वेलामा बैंक तथा सहकारी संस्थावाट लिने गरेको

नगर पाश्वीचत्र, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका

पाइन्छ । यहाँका अधिकांस मानिसहरुले कूनै व्यवसाय संचालन गर्न वैदेशिक रोजगारीमा जान, घर वनाउन, सवारी साधन किन्न आदी विभिन्न कारणले सहकारी संस्था मार्फत ऋण लिइरहेका हुन्छन् । यस नगरपालिकामा रहेका यस्ता सहयोगी संस्थाहरुवाट यहाँका वासिन्दाहरुको जिवनस्तर सहज सरल र सफल बनेकोछ । बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा रहेका विभिन्न सहकारी संस्थाको विवरणलाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४.६.१ बैंक तथा बित्तिय संस्था सम्बन्धी विवरण

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ४.६.२ सहकारी सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	सहकारी संस्थाको नामावली	कार्यालयको ठेगाना	संस्थाको किसिम
१	राममन्दिर नारी चेतना शिपमूलक	कपन	शिपमूलक

क्र.स	बैंक तथाबित्तिय संस्थाविवरण	ठेगाना/ वडा नं
१	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	वडा नं ३
२	ग्लोबल आई.एमई बैंक	वडा नं ६
४	एभरेष्ट बैंक, प्रभु बैंक	वडा नं ७
५	कृषि विकास बैंक, काष्ठमण्डप डेभलपमेन्ट बैंक, एनआईसि. एसिया, एन.सि.सि, सेन्चुरी बैंक, सिदार्थ बैंक	वडा नं ८
६	सेन्चुरी बैंक	वडा नं १२
७	एन.एम.वि.बैंक, नेपाल बंगलादेश बैंक, एनआईसि. एसिया	वडा नं १०
८	सेन्चुरी बैंक,	वडा नं ११
९	सेन्चुरी बैंक	वडा नं १२
१०	नेपाल इन्डेपेन्ट बैंक	वडा नं १३

१	दयामाया महिला बचत तथा ऋण	चुनिखेल	बचत तथा ऋण
२	सिईकाली बचत तथा ऋण	गोल्फुटार	बचत तथा ऋण
३	हाम्रो सहयोगी बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
४	लिखु	कपन	बचत तथा ऋण
५	विष्णुदर्शन बचत तथा ऋण	बूढानीलकण्ठ	बचत तथा ऋण
६	उन्नती महिला बचत तथा ऋण	बूढानीलकण्ठ	बचत तथा ऋण
७	तौलुड शिवपुरी बचत तथा ऋण	बूढानीलकण्ठ	बचत तथा ऋण
८	अङ्गूष्ठ हरि बचत तथा ऋण	चपलीभद्रकाली	बचत तथा ऋण
९	पञ्चदिप बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
१०	श्रृजनशील उद्यमी बचत तथा ऋण	महांकाल	बचत तथा ऋण
११	गोल्डेनलाइफ बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
१२	सामूहिक प्रगतिशील उपभोक्ता	खड्का भद्रकाली	उपभोक्ता
१३	समुद्र बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण

क्र. सं.	सहकारी संस्थाको नामावली	कार्यालयको ठेगाना	संस्थाको किसिम
१५	माभद्रकाली बचत तथा ऋण	विष्णुबूढानीलकण्ठ	बचत तथा ऋण
१६	लक्ष्मीबृद्धि स्वावलम्बी महिला बचत तथा ऋण	बूढानीलकण्ठ	बचत तथा ऋण
१७	सिन्धु सागार बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
१८	कर्मयोग बचत तथा ऋण	कपन—	बचत तथा ऋण
१९	निलकण्ठ	खड्का भद्रकाली	बचत तथा ऋण
२०	बालज्योति बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
२१	आशीमाला बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
२२	दिपदर्शन	चपली भद्रकाली	बचत तथा ऋण
२३	कपनगडी बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
२४	गौरती बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
२५	भनज्याडु चौतारी	विष्णु	बचत तथा ऋण
२६	जैविक कृषि	चुनिखेल	कृषि
२७	ज्योतिनगर बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
२८	वृष्टि	महांकाल	बचत तथा ऋण
२९	जम्बुलिङ्गबचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
३०	खोटाड जलेश्वरी बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
३१	विष्णु बूढानीलकण्ठ	बूढानीलकण्ठ	बचत तथा ऋण
३२	विष्णुद्वार	विष्णु	बचत तथा ऋण
३३	कपनबजार बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
३४	निर्माण	विष्णुबूढानीलकण्ठ	बचत तथा ऋण
३५	सर्वजित बचत तथा ऋण	कपन	बचत तथा ऋण
३६	टुपेक कृषि	चुनिखेल	कृषि
३७	विपश्वी कृषि	चुनिखेल	कृषि
३८	नारायणस्थान कृषि	बूढानीलकण्ठ न.पा	कृषि
३९	सकिना बचत तथा ऋण	बूढानीलकण्ठ न.पा	बचत तथा ऋण
४०	आंकुरा बचत तथा ऋण	चपली	बचत तथा ऋण
४१	चपली भद्रकाली कृषि	चपली भद्रकाली	कृषि
४२	सम्भावना कृषि	बूढानीलकण्ठ न.पा	कृषि
४३	बज्रमणि कृषि	शंखरापुर न.पा.	कृषि
४४	एकता महिला कृषि	बूढानीलकण्ठ न.पा.	कृषि
४५	जय त्रिपुरा बहुउद्देश्यीय	बू. न.पा.	बहुउद्देश्यीय
४६	सुन्दर मित्र	बू. न.पा.	बहुउद्देश्यीय
४७	शिरविन्दु	बू. न.पा.	बहुउद्देश्यीय
४८	बूढानीलकण्ठबहुउद्देश्यीय	बू. न.पा.	बहुउद्देश्यीय

क्र. सं.	सहकारी संस्थाको नामावली	कार्यालयको ठेगाना	संस्थाको किसिम
४९	जनता कल्याण बहुउद्देश्यीय	बु.न.पा.	बहुउद्देश्यीय
५०	चक्रविन्दु बहुउद्देश्यीय	बूढानीलकण्ठ न.पा .	बहुउद्देश्यीय
५१	अजिरकोइ बहुउद्देश्यीय	बूढानीलकण्ठ न.पा	बहुउद्देश्यीय
५२	बबई बहुउद्देश्यीय	बूढानीलकण्ठ न.पा	बहुउद्देश्यीय
५३	नविन संकल्प	बूढानीलकण्ठ न.पा.	बहुउद्देश्यीय

स्रोत : बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

परिच्छेद पाँचः सामाजिक अवस्था

यस परिच्छेद भित्र बूढानीलकण्ठ नगरपालिका भित्र रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, वालवालिका तथा महिला विकास आदि लगायतको वर्तमान अवस्थालाई अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ । नगरपालिका भित्र माथि उल्लेख गरिएका शिर्षक भित्रका उपलब्ध हुन सकेसम्मका तथ्यांकहरूलाई संकलन गरी अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ ।

५.१ शिक्षा

सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले वालवालिका विकासका लागि लिएको लक्ष्य तथा गन्तव्य (लक्ष्य २: गन्तव्य ३: सन् २०१५ सम्ममा सबैले प्राथमिक शिक्षा पाएका हुनेछन् । लक्ष्य ३: गन्तव्य ४: सन् २०१५ सम्ममा शिक्षाका सबै तहमा लैडिंगक विभेद अन्त्य भएको हुनेछ । त्यसैगरि नेपाल सरकारले पनि सबै नेपालीलाई कम्तीमा साक्षर बनाउने नीति तथा रणनीति लिएको छ । नेपाल सरकार लगायत अन्तराष्ट्रिय समुदायले समेत शिक्षा प्रति लिएको चासोलाई मनन गर्दै अगाडी बढनु पर्ने देखिन्छ ।

यसै सन्दर्भमा नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेको भएता पनि यस नगरपालिकामा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार बूढानीलकण्ठनगरपालिको साक्षरता ९३.०६ प्रतिशत रहेको देखिएको छ । जसमध्ये महिलाको साक्षरता दर ९२.९२ प्रतिशत र पुरुषको साक्षरता दर ९३.२० प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस अवस्थालाई अभ्य माथि उकास्न वा पुर्ण साक्षर नगरपालिका बनाउनका लागि आगामी दिनहरुमा शिक्षा सम्बन्धी सरोकारवाला निकायहरुसंग समन्वय गरी शिक्षा सम्बन्धी योजना तथा कार्यकमहरु संचालन गर्नुपर्ने नगरपालिकाको आवश्यकता रहेको छ । स्थलगत सर्वेक्षण अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका शिक्षा सम्बन्धी तथ्यांक तथा विवरणलाई तल देखाइएको छ ।

५.१.१ साक्षरता विवरण

यस नगरपालिकामा रहेको कुल जनसंख्या १५३३०३ मध्ये जम्मा ९३.०६ प्रतिशत साक्षर रहेका छन् । तहगत रूपमा हेर्दा पुर्वप्राथमिक तहमा प्रतिशत, आधारभूत तहमा २३.४२, माध्यमिक तहमा २८.४२ रहेको अवस्था घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ ले देखाएको छ । त्यसैगरी स्नातक गरेको संख्या १८.७२ प्रतिशत छ, भने स्नाकोत्तर वा सो सरह पास गरेको संख्या ११.५२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने एम् फिल र पिएच् डी गरेको संख्या ०.२५ प्रतिशत रहेको छ । वर्तमान अवस्थामा यस नगरपालिका भित्र वसोवास गर्ने जम्मा जनसंख्या मध्ये ६.९ प्रतिशत जनसंख्या निरक्षर रहेको सर्वेक्षणले देखाएको छ । समग्र रूपमा तलको तालिकामा बूढानीलकण्ठनगरपालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई देखाइएको छ ।

तालिका नं ५.१.१ साक्षरता सम्बन्धी विवरण

शैक्षिक स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जन्मा	प्रतिशत
० देखि ५ वर्ष सम्म	१३७	३४०	१६८	२६४	१०२	२४४	१००	३२६	२०२	७७७	२७८	४६५	३५५	३७६४	२.४
निरक्षर	६८७	९७३	५४६	५९२	७१५	७६४	५९३	६८५	५९५	१५७	८८६	९९७	१५१	१०६४	६.९
साक्षर	१६६९	२२४७	२४२८	१४६४	१४३३	२९१	९०३	३९४०	२४०६	७३९	३६६३	४७३२	१५४९	३६५६४	२३.८०
आधारभूत तह	१३५२	१७२	१७९	१५८५	१४८१	२५५६	९३९	३९०१	२७३२	७५६६	३४०१	४९९७	१८४४	३५९०५	२३.४२
माध्यमिक तह	१४३	२०३	१५३४	१८७६	१२९	३५६२	१३७३	४९१८	३२७४	९६५८	३८३४	६३७	१८२६	४३१५७	२८.५
स्नातक तह	४१	९९८	१४३८	७४३	३४	१३४	७०३	२३६४	१५१६	४२५२	१५१	१६७२	४५५	१७६६१	११.३२
स्नातकोत्तर	११	३३४	३१	४४७	८४	३८९	६२	६७२	५५६	१५४७	१८०	६७४	७०	५२७	३.४
पि.एच.डी.	२७	१८	२	३०	२	४३	१३	७९	३८	५३	३४	५१	०	३९०	०.२५
जन्मा	५९७	८६९५	७९८६	७००१	५५६०	११८३	४६९६	१६८८५	११३९	३२१९	१३७२७	१९९०५	७५३०	१५३३०३	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

५.१.२ तहगत रूपमा शैक्षिक संस्था/विद्यालय (सामुदायिक, संस्थागत, मदरसा, गुम्बा) र विद्यार्थी विवरण ।

सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले वालवालिका विकासका लागि लिएको लक्ष्य तथा गन्तव्य (लक्ष्य २: गन्तव्य ३: सन् २०१५ सम्ममा सबैले प्राथमिक शिक्षा पाएका हुनेछन् । लक्ष्य ३: गन्तव्य ४: सन् २०१५ सम्ममा शिक्षाका सबै तहमा लैडिंगक विभेद अन्त्य भएको हुनेछ । त्यसैगरि नेपाल सरकारले पनि सबै नेपालीलाई कम्तीमा साक्षर बनाउने नीति तथा रणनीति लिएको छ । नेपाल सरकार लगायत अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले समेत शिक्षा प्रति लिएको चासोलाई मनन गर्दै अगाडी बढनु पर्ने देखिन्छ ।

यसै सर्वभाषमा नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेकोमा बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको साक्षरता ८८.९९ प्रतिशत साक्षरतालाई आगामी दिनहरूमा अझ द्रुतगतिमा अगाडी बढाउनका लागि सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गरि शिक्षा सम्बन्धि योजना तथा कार्यकमहरू संचालन गर्नुपर्ने नगरपालिकाको आवश्यकता रहेको छ । साविकको जिल्ला शिक्षा कार्यालय, निर्वाचित प्रतिनीधिहरूसंगको अन्तरकृया र स्थलगत सर्वेक्षणका अनुसार यस नगरपालिकामा रहेका विद्यालयहरूको विवरणलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं ५.१.२ सामुदायिक विद्यालयको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वार्ड नं.
१	गणेश मा.वि.	२
२	जय भद्रकाली आधारभूत वि.	१
३	बूढानीलकण्ठ मा.वि.	३
४	आत्मा विकास बेसिक स्कुल	३
५	श्रीराम आधारभूत विद्यालय	४
६	मदन आश्रीत आधारभूत विद्यालय	४
७	पञ्चकन्या मा.वि.	५
८	बाल विकास समाज आधारभूत विद्यालय	५
९	भद्रकाली बेसिक स्कुल	६
१०	माहाँकाल जन जागृती मा.वि.	८
११	बाल उद्धार मा.वि.	१०
१२	नेपाल चार्टर बेसिक स्कुल	१०
१३	पाथिभारा बेसिक स्कुल	१०
१४	जन जागृती मा.वि.	११
१५	यज्ञमती मा.वि.	११
१६	ग्राम शिक्षा मा.वि.	११
१७	बाल कुमारी आधारभूत विद्यालय	१२
१८	जन उद्धार मा.वि.	१३
१९	नौलिन मा.वि.	१३

स्रोत: शिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.१.३ संस्थागत विद्यालयको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वार्ड नं.
१	अँ स्कुल	१
२	हिमालयन हेल्पलेस चाईल्ड एकेडमी	१
३	सेन्ट जेभियर विद्यालय	१
४	बुढानीलकण्ठ मन्टेश्वरी प्री. विद्यालय	१
५	लिट्टल लाईट मन्टेश्वरी	१
६	बुढानीलकण्ठ मोडेल एकेडमी	२
७	डायमण्ड स्कुल	२
८	सनराईज स्कुल	२
९	लिट्टल मून इंगिलिस स्कुल	२
१०	भिक्टर हुगो मञ्जुश्री विद्यालय	२
११	स्नोल्याण्ड रनग लाईट अफ स्कुल	२
१२	पर्पल टर्टल प्री. स्कुल	२
१३	नर्थ स्टार बोर्डिङ स्कुल	२
१४	धुर्वतारा इंगिलिस मा.वि.	३
१५	बाल विकास बोर्डिङ स्कुल	३
१६	बुढानीलकण्ठ बेद विद्याश्रम	३
१७	बुढानीलकण्ठ आश्रम स्कुल	३
१८	हिमालय बोर्डिङ स्कुल	३
१९	नेशनल ब्लूमिङ फ्लावर	३
२०	सर्चिङ आई एजुकेशनल ईन्स्टिच्यूट	३
२१	एन्जेल्स होम	३
२२	बूढानीलकण्ठ एजुकेशनल फाउन्डेशन	३
२३	नव ज्ञान भूमि	४
२४	श्री स्टार एकेडमी	४
२५	ऋषी कुल विद्या निकेतन	४
२६	मदर क्याष्टल	४
२७	हेल्लो किड्स एकेडमी	४
२८	भ्याली प्लीक किन्डर गार्डेन	४
२९	सृष्टि ज्ञान मा.वि.	५
३०	बुढानीलकण्ठ स्कुल	५
३१	दलेकी मा.वि.	५
३२	फ्यूजन एकेडमी	५
३३	बिष्णु बुढानीलकण्ठ स्कुल	५
३४	भक्ति ईन्टरनेशनल एकेडमी	६
३५	यूरो स्कुल	६

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वार्ड नं.
३६	जे.बि. मेमोरियल इंग्रिलस स्कुल	६
३७	भद्रकाली इंग्रिलस स्कुल	६
३८	नेशनल यूनाईटेड पब्लिक स्कुल	६
३९	टुनग्राम इन्टरनेशनल एकेडमी	७
४०	ज्ञानचक्षु स्कुल	७
४१	सेन्ट जोसेफ इंग्रिलस एकेडमी	७
४२	टोखा भ्याली	७
४३	भद्रकाली इंग्रिलस स्कुल	७
४४	मञ्जरप मा.वि.	७
४५	नमस्ते मन्टेश्वरी	७
४६	सृष्टि इंग्रिलस स्कुल	७
४७	भ्याली पब्लिक स्कुल	८
४८	अमरदिप स्कुल	८
४९	कुमारी विद्या मन्दिर	८
५०	नेशनल यूनाईटेड स्कुल	८
५१	अनिता मिलन	८
५२	सेन्ट जोन स्कुल	८
५३	लिटिल ह्यान्ड मन्टेश्वरी	८
५४	ब्लोसम को-एड एकेडमी	८
५५	सनशाईन किड मन्टेश्वरी	८
५६	दिक्सा इन्टरनेशनल मन्टेश्वरी	८
५७	जुन मन्टेश्वरी होम एकेडमी	८
५८	साईनिङ्ग स्टार स्कुल	८
५९	बुढानीलकण्ठ पब्लिक मन्टेश्वरी	८
६०	निभरहुड एकेडमी	९
६१	लोयाल्टी एकेडमी	९
६२	नेशनल आईडियल बोडिङ हाईज स्कुल	९
६३	काष्ठमण्डप विद्यालय	९
६४	सेन्ट डेभिस एकेडमी	९
६५	ब्रेनल्याण्ड एकेडमी	९
६६	साइप्रस पब्लिक स्कुल	९
६७	विज्ञान मा.वि.	९
६८	लुम्बिनी विगिनर्स एकेडमी	९
६९	वात्सल्य मन्टेश्वरी स्कुल	९
७०	मनोरम प्रि-स्कुल	९

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वार्ड नं.
७१	छुना-मुना प्रि-स्कुल	९
७२	हयाप्पि किङ्स प्रि-स्कुल	९
७३	प्याराडाईज मन्टेश्वरी	९
७४	दर्शन चाईल्ड केयर मन्टेश्वरी	९
७५	टिनी कर्नर मन्टेश्वरी वेस प्रि-स्कुल	९
७६	अर्ली होम किन्डर गार्डेन	९
७७	रामो संस्कार प्रि-स्कुल	९
७८	जोसेफ हाईज स्कुल	१०
७९	रिलायन्स इन्टरनेशनल एकेडमी	१०
८०	रिलायन्स पब्लिक स्कुल	१०
८१	रिलायन्स को-एड	१०
८२	मन्डु एकेडमी	१०
८३	माउन्ट एभरेष्ट इंगिलिस स्कुल	१०
८४	विभूती प्रज्ञा निकेतन	१०
८५	त्रिनेत्र विद्या निकेतन	१०
८६	पायनियर एकेडमी	१०
८७	युयुट्सु बोर्डिङ स्कुल	१०
८८	फेइरी ल्याण्ड इन्टरनेशनल एकेडमी	१०
८९	जुगल इंगिलिस मिडियम स्कुल	१०
९०	तिरुपती बोर्डिङ स्कुल	१०
९१	झायाफोडील पब्लिक स्कुल	१०
९२	सेलेसासियल होम एकेडमी	१०
९३	सिल्भर साईन एकेडमी	११
९४	शारदा एकेडमी	११
९५	सम्तेन मेमोरीयल एजुकेशनल एकेडमी	११
९६	माउन्ट केलाश बोर्डिङ स्कुल	११
९७	मञ्जु घोक्षा एकेडमी	११
९८	प्रशान्ती एकेडमी	१२
९९	घतराज मेमोरीयल स्कुल	१२
१००	पूष्पलाल मेमोरीयल स्कुल	१२
१०१	पायनियर पब्लिक स्कुल	१२
१०२	लिटिल मून हाईज स्कुल	१२
१०३	त्री-ज्योती हाईज स्कुल	१२
१०४	बोधी सदन बोर्डिङ स्कुल	१२
१०५	प्रिन्सटोन एकेडमी	१२

नगर पाश्वीचित्र, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वार्ड नं.
१०६	नव मञ्जुश्री बोर्डिङ स्कुल	१२
१०७	मूनलाईट स्कुल	१२
१०८	बाल संसार स्कुल	१२
१०९	सिशु मिलन स्कुल	१३
११०	पिक प्वाईन्ट एकेडमी	१३
१११	जिवन ज्वोती एकेडमी	१३
११२	बेद व्यास स्कुल	१३
११३	हार्मोनी किड्स स्कुल	१३
११४	नवपुर चिल्ड्रेन होम	१३

स्रोत: शिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.१.४: १२ कक्षा सम्म पढाई हुने विद्यालयकोविवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	स्थान	संकाय	वार्ड नं.
१	गणेश मा.वि.	नारायणस्थान	शिक्षा, व्यवस्थापन	२
२	बूढानीलकण्ठ मा.वि.	चपली	शिक्षा, व्यवस्थापन	३
३	बाल उद्धार मा.वि.	कपन	शिक्षा, व्यवस्थापन	१०
४	ग्राम शिक्षा मा.वि.	कपन	शिक्षा, व्यवस्थापन	११
५	माहाँकाल जन जागृती मा.वि.	गोल्फुटार	शिक्षा, व्यवस्थापन	८

स्रोत: शिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.१.५धार्मिक विद्यालयको विवरण

क्र.सं.	विद्याश्रमको नाम	स्थान	संकाय	वार्ड नं.
१	बूढानीलकण्ठ बेद विद्याश्रम		धार्मिक	३
२	आर्या आशाड वौदिष्ट विद्यालय	कपन	धार्मिक	११

स्रोत: शिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.१.६ महिला विद्यालयको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	वार्ड नं.
१	सर्वशक्ति महिला विद्यालय	४
२	बूढानीलकण्ठ महिला विद्यालय	३

स्रोत: शिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.१.७ सामुदायिक सिकाई केन्द्रको विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक सिकाई केन्द्रको नाम	वार्ड नं.
१	बूढानीलकण्ठ सामुदायिक सिकाई केन्द्र	२
२	खड्का भद्रकालीसामुदायिक सिकाई केन्द्र	६

स्रोत: शिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.१. दत्तहगत रुपमा शैक्षिक संस्थामा अध्ययनरत विद्यार्थी विवरण

विद्यालयको नाम	जनजाती			दलित			मधेसी			अन्य			अपाङ्ग			लोपोन्मुख			सीमान्तकृत			कुल जम्मा			
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	
श्री पञ्चकन्या मा.वि	३३	८७	१७०	२४	२३	४९	३	१	१	२८	२४	५२	०	०	०	०	०	०	६	२	८	३८	३१	२७९	
श्री बाल उद्धार मा.वि	५	५६	१००	२३	३२	५५	१२	५	२७	२०	२८	४८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१००	३१	२३	
श्री ग्रम शिक्षा मन्दिर मा.वि	३८	५२	२९०	३४	२८	६२	४	२	६	६६	३६	१०२	०	०	०	०	०	०	५	१	९	२३६	२५	४८७	
श्री श्रीराम आ. वि	२४	३६	५९	५	६	१	३	३	६	११	१६	२७	०	०	०	०	०	०	१	१	२	४३	६०	१०३	
श्री जनजागृती मा.वि	५०	६१	११	१०	१५	२५	०	०	०	२२	१४	२५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	७१	९०	१६१	
श्री भद्रकाली आ.वि	२२	१७	३९	३	२	५	०	०	०	२१	२९	५०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४६	४८	९४
श्री जय भद्रकाली प्रा.वि	४३	५२	९५	५	६	१	०	०	०	१०	७	१७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	५८	६५	१२३
श्री जन उद्धार मा.वि	७४	६९	१४३	२६	२६	५२	४	२	६	२४	१८	४२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२८	१५	२४३
श्री यज्ञमती मा.वि	९६	९९	१९६	३४	३०	६४	९	६	५	३५	३८	६३	२	१	३	०	०	०	२	२	४	१७७	१७८	३५५	
श्री बाल विकास समाज आ.वि	३३	३६	६९	५	४	९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३८	४०	७८
श्री नेपाल चार्टर आ.वि	२१	२४	५५	९	८	११	३	०	३	२२	३३	६५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	५५	६५	१२०
श्री पार्थिभरा आ.वि	५	१७	३१	१	४	५	४	७	१	५	३	८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३०	२५	५५
श्री नौलिन मा.वि	७९	१८	१७७	९	१६	२५	१	१	२	१३	१२	२५	१	१	२	०	०	०	१	३	४	१०९	१३	१३	
श्री मदन- आश्रित आर्द्धश आ.वि	५	१	२७	५	२	६	०	०	०	३३	५१	८४	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०	५३	७०	१७

नगर पाश्वचित्र, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका

विद्यालयको नाम	जनजाती			दलित			मधेसी			अन्य			अपाङ्ग			लोपोन्मुख			सीमान्तकृत			कुल जम्मा				
	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा		
श्री महाँकाल जनजागृत मा.वि	30	35	65	15	26	41	0	5	5	78	79	157	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	223	245	468
श्री बालकुमारी आ.वि	52	76	128	13	13	26	5	3	8	9	6	15	0	0	0	0	0	0	5	3	8	88	98	186		
श्री बूढानीलकण्ठ मा.वि	327	339	666	48	50	98	31	19	51	152	134	286	0	1	0	0	0	0	5	2	7	558	542	1100		
श्री आत्म विकास आ.वि	28	27	55	0	0	0	0	2	2	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28	27	55	
श्री गणेश मा.वि	291	335	626	39	43	82	23	14	37	150	163	313	0	1	1	0	0	0	2	3	5	505	549	1064		

स्रोत: शिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं.५.१.९ सामुदायिक विद्यालय तर्फका शिक्षकहरुको विवरण :संख्यात्मक विवरण

विवरण	प्रथम स्थायी	द्वितीय स्थायी	तृतीय स्थायी	अस्थाई	राहत/करार	प्राविधिक	जम्मा
प्राथमिक	२	३७	४८	२५	१७		१२९
नि.मा.वि		८	१६	७	२३		५४
मा.वि			२१	६	१६	२	४५
उच्च मा.वि				१०			१०
जम्मा	२	४५	८५	४८	५६	२	२३८

श्रोतःशिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं. ५.१.१० विद्यार्थी विवरण (सबै विद्यालय)

तह	छात्रा	छात्र	जम्मा	दलित	जनजाती	अन्य
बाल विकास केन्द्र /पुर्वप्रावि	३७७	३६३६	७०३	४५५	३५६८	५९
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा १-५)	६७४३	८५७९	१५३२२	७७८	७३१३	१३२३
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा ६-८)	३९६५	४६३७	८६०२	३९९	४९०	६७२
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ९-१०)	२६१९	२८३२	५४६१	२३४	२६१५	३७३
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ११-१२)	७३३	६६४	१४७	७२	७६३	५०
०-१२ को जम्मा	१७२५७	२०५४८	३७८०५	१९३८	१८४४९	२९३७
भर्ना प्रतिशत	४५.६५	५४.३५	१००	८.३१	७९.१०	१२.५९

श्रोतःशिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं. ५.१.११. विद्यार्थी विवरण २०७५ (सामुदायिक तथा धार्मिक मात्र)

तह	छात्रा	छात्र	जम्मा	दलित	जनजाती	अन्य
बाल विकास केन्द्र /पुर्वप्रावि	२७०	३२७	५९७	९६	३५५	७४
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा १-५)	११९	१३५४	२४७३	२८०	१७७	२३३
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा ६-८)	८८८	९४५	१८३३	१७१	१०९६	११६
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ९-१०)	६६२	८७५	१२३७	१०७	७१८	५२
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ११-१२)	५४०	४३६	९७६	६५	५३६	४६
०-१२ को जम्मा	३४७९	३६३७	७१६	७१९	४२०२	५२१
भर्ना प्रतिशत	४८.९९	५१.११	१००	१३.२१	७७.२१	९.५८

श्रोतःशिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं. ५.१.१२. विद्यार्थी विवरण २०७५ (संस्थागत मात्र)

तह	छात्र	छात्र	जम्मा	दलित	जनजाती	अन्य
बाल विकास केन्द्र /पुर्वप्रावि	२९०७	३५०९	६४१६	३५९	३२४	४४८
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा १-५)	५६२४	७२२५	१२८४९	४९८	५९४३	११२६
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा ६-८)	३०७७	३६९२	६७६९	२२८	३१५५	५५६
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ९-१०)	१९५७	२२५७	४२१४	१२७	१९२४	३२१
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ११-१२)	२१३	२२८	४११	७	२०७	४
०-१२ को जम्मा	१३७७८	१६९११	३०६८९	१२९	१४४७०	२४५५
भर्ना प्रतिशत	४४.९०	५५.१०	१००	६.७२	७९.७५	१३.५३

श्रोतःशिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं. ५.१.१३. विद्यार्थी विवरण २०७५ (सामुदायीक र संस्थागत तुलना)

तह	सामुदायीक			संस्थागत		
	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
बाल विकास केन्द्र /पुर्वप्रावि	२७०	३२७	५९७	२९०७	३५०९	६४१६
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा १-५)	११९	१३५४	२४७३	५६२४	७२२५	१२८४९
आधारभुत विद्यालय संख्या (कक्षा ६-८)	८८८	९४६	१८३३	३०७७	३६९२	६७६९
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ९-१०)	६६२	५७५	१२३७	१९५७	२२५७	४२१४
माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ११-१२)	५४०	४३६	९७६	२१३	२२८	४११
०-१२ को जम्मा	३४७९	३६३७	७०१६	१३७७८	१६९११	३०६८९
भर्ना प्रतिशत	२०.१६	२७.७०	१०.१२	७९.४४	८२.३०	१३.५३

श्रोतःशिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं. ५.१.१४ सामुदायीक विद्यालयमा शिक्षक सम्बन्धी विवरण

श्रोतःशिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

क्र.सं	विवरण	कुल शिक्षक			स्थायी			अस्थायी			निजि स्रोत		
		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	बाल विकास केन्द्र	३५०	६	३५६	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	आधारभूततथा माध्यामिक तह (कक्षा १-१२)	८४३	७४९	१५९२	११	७	१४	१२	१०	२२	८२०	७३२	१५५२
	जम्मा	१८३	७५५	१९४८	११	७	१४	१२	१०	२२	८२०	७३२	१५५२

तालिका नं. ५.१.१५ सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षक सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	विवरण	दरवन्दी संख्या	राहात अनुदान	प्रशिक्षक	कुल शिक्षक	कुल दरवन्दी स्थायी					महिला शिक्षक संख्या	महिला शिक्षक प्रतिशत	महिला प्र.अ
						प्रथम	द्वितीय	तृतीय	जम्मा	कुल दरवन्दीमा अस्थायी			
१	बाल विकास केन्द्र	०	१८	०	१८	०	०	०	०	०	१८	१००	०
२	आधारभूत विद्यालय संख्या (कक्षा १-५)	१४४	१७	०	१३१	१	३७	४९	८७	२७	७४	५६.४९	२
३	आधारभूत विद्यालय संख्या (कक्षा ६-८)	३०	२३	२	५५	०	८	१५	२३	७	२६	४७.२७	२
४	माध्यामिक विद्यालय संख्या (कक्षा ९-१०) स्रोत सट्टा समेत)	२९	१६	२	४७	०	१	२१	२२	७	७	१४.८९	०
५	माध्यामिक विद्यालय (कक्षा ११-१२)	४	६	०	१०	०	०	०	०	४	१	१०.००	०
	जम्मा	१७७	८०	४	२६१	१	४६	८५	१३३	४५	१२६	४८.३	४

श्रोतःशिक्षा शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

हाल नेपाल सरकारले स्थानीय तहमा यथाशक्य नगरपालिकाको प्रत्येक वडा भित्र एउटा स्वास्थ्य चौकी स्थापना गर्ने निर्णय गरेपछि देशका विभिन्न भागहरूमा स्वास्थ्य चौकी तथा अस्पतालहरु बन्न लागेका देखिन्छन् । यसैगरी यस बूढानीलकण्ठनगरपालिकामा पनि स्वास्थ्य चौकीहरु स्थापना तथा स्तरोन्तती हुने क्रममा छन् । यस नगरपालिका भित्र वस्ने अधिकांश घरपरिवारहरूले विरामी हुंदा सरकारी अस्पताल लगायत नीजि अस्पतालमा जाने गरेको देखिन्छ । स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधालाई ध्यानमा राखि बूढानीलकण्ठनगरपालिकामा रहेका विभिन्न स्वास्थ्य संस्था तथा सेवाहरूलाई तलको तालिकामा प्रष्ट्याइएको छ ।

तालिका नं. ५.२.१ विद्यमान स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	जम्मा
१	सामुदायिक अस्पताल	१
२	स्वास्थ्य चौकी	६
३	रेडक्स	१
४	शहरी स्वास्थ्य प्रवद्धन केन्द्र	३
५	निजि अस्पताल	१
६	फार्मेसी	४२
७	बर्थिंड सेन्टर (एउटा बर्थिंड सेन्टर परिवार नियोजन मार्फत)	१
८	क्लिनिक	८
९	पोलि क्लिनिक	४
१०	खोप केन्द्र	१४
११	महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका संख्या:	१०९

श्रोतःस्वास्थ्य शाखा, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

माथिको तथ्यांकले देखाए अनुसार बूढानीलकण्ठनगरपालिका भित्र निजि/सरकारी अस्पतालको संख्या ३, स्वास्थ्य चौकी संख्या ६, फार्मेसी संख्या ४२, खोपकेन्द्र संख्या १४, पोलीक्लिनिक संख्या ४ र महिला स्वयंसेवीकाको संख्या १०९ ले सेवा दिइरहेको छ ।

५.२.१ प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरण

यस नपाभित्र वस्ने अधिकांश घरपरिवारहरूले विरामी हुंदा नजिकको सरकारी अस्पतालको सेवामा निर्भर रहेका हुन्छन् भने केहि मात्रामा नीजि अस्पतालमा जाने गरेको पनि देखिन्छ । यस नपामा बढि मात्रामा देखिने प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं.५.२.२ नगरपालिकामा देखा परेका प्रमुख रोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	रोगको नाम
१	Muskulo sketal pain
२	Fall /injury /fracture
३	Apd

क्र.सं.	रोगको नाम
४	Dog bite
५	Pharangitis
६	PID
७	COPD
८	Dysentery
९	Mental
१०	AGE
११	Hyper tension

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं. ५.२.३ नगरपालिकामा रहेका दिर्घरोगीहरुको विवरण

क्र.सं.	रोगहरुको नाम	जम्मा संख्या
१	क्षयरोग	१३
२	क्यान्सर	५
३	एच.आ.भी.एड्स	०
४	चिनीरोग	१०६४
५	ब्लडप्रेसर	२६७५
६	अन्य	९०६
	जम्मा	४७९६

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानी तथा सरसफाई स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष सरोकार रहेको विषय हो । स्वास्थ्य जिवन जिउनका लागि यि तत्वको निकै महत्व रहेको हुन्छ र यस वारेमा सचेत पनि रहनु पर्दछ । खानेपानीले मानिसको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्ने गर्दछ तसर्थ खानेपानी सफा तथा शुद्ध हुन आवश्यक छ, र यसको साथसाथै सरसफाईमा पनि त्यतिकै जानकारी राख्नु पर्दछ ।

५.३.१ खानेपानी सुविधाको अवस्था

बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा बसोवास गर्ने जम्मा परिवार संख्या मध्ये ५२.७४ प्रतिशत घरपरिवारले मात्र नीज धाराको पानी प्रयोग गरेको देखिन्छ भने सार्वजनिक धाराको प्रयोग गर्ने ८.५६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा रहेको जम्मा परिवार संख्या मध्ये ५.०९ प्रतिशतले सामुदायिक धारा प्रयोग गरेको देखिन्छ । तलको तालिकामा खानेपानी सम्बन्धी स्रोतको विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका नं ५.३.१ खानेपानी सुविधा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या	प्रतिशत
१	व्यक्तिगत धारा	९५३	५२.७४
२	सार्वजनिक धारा	८४६	४.५६
३	सामुदायिक धारा	९२०	५.०९
४	छिमेकीको धारा	१८५	१.०२
५	कूवा, जरुवा र ईनार	३२७९	२९.२३
६	नदी तथा खोला वा मूहान	६०३	३.३३
	जम्मा	१८०५६	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं ५.३.२ संरक्षित पानी मुहान, जमिन र भौतिक संरचनाको नाम

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका-२०७५

क्र.सं.	संरक्षित पानी मुहान, जमिन र भौतिक संरचनाको नाम	रहेको स्थान तथा वडा नं
१	बाघद्वार	१
२	व्यक्तिगत धारा(खोला)	
३	मुहान	३
४	बालेश्वरी शिव मन्दिर (संरक्षण गनुपर्ने)	लिपिकोट ४
५	विष्णुमति मुहान	विष्णुमति
६	आनी गुम्बा गेट	आनी गुम्बा मेन गेट ११
७	नया कोलोनी डिप बोरिङ	९
८	सृजना वस्ती सामान्य बोरिङ	९
९	जोरधारा खानेपानी	१०
१०	गुमोज कलभर्ट	११
११	खरिबोट डिपबोरिङ	१२

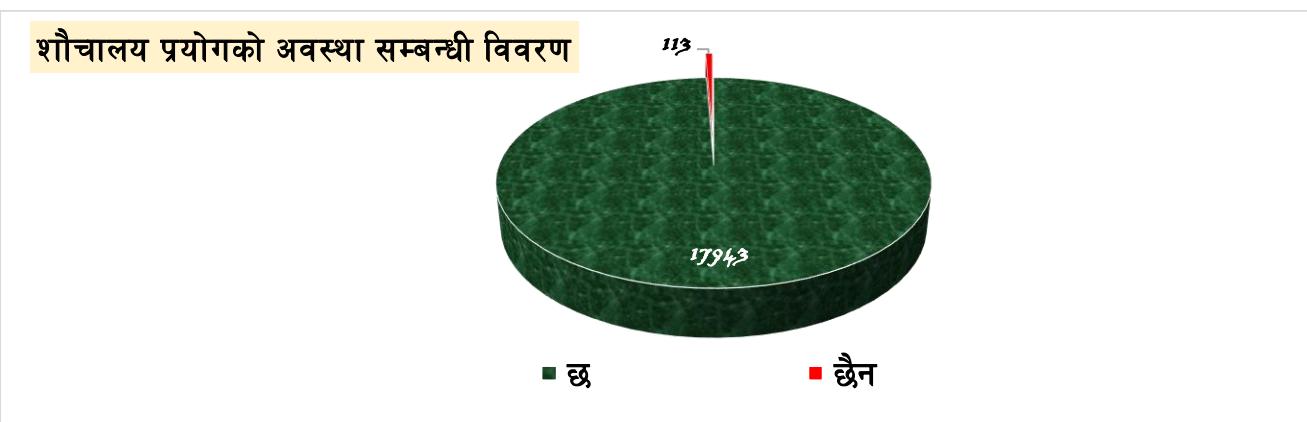
५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था

बूढानीलकण्ठनगरपालिका भित्र बस्ने १८०५६ घरपरिवार संख्या मध्य ९९.३७ प्रतिशत अर्थात् १७९३ परिवारले शौचालयको प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ भने ११३ (०.६२ प्रतिशत) को घरमा शौचालय नै रहेको छैन । तलको तालिका र वृत्तचित्रमा शौचालय र यसको प्रकारको अवस्थालाई स्पष्ट पारिएको छ ।

तालिका नं ५.३.१ शौचालय प्रयोगको अवस्था सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या	प्रतिशत
१	छ	१७९४३	९९.३७
२	छैन	१३	०.६२
	जम्मा	१८०५६	१००

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

५.३.३ फोहोरमैला व्यवस्थापन

फोहोरमैला व्यवस्थापनमा काठमाण्डौ महानगरपालिकाको नजिक रहेको नगरपालिका भएकै कारणले यसनगरपालिकाकोसबै वडाका वडावासीहरुको घरमानै फोहोरमैला संकलनका लागी सवारी साधनको प्रयोग गरी फोहोरमैला उठाउने गरेकोदेखिन्छ ।

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी सहभागीतामुलक योजना निर्माण गरि यो नगरपालिका खुलादिशामुक्त क्षेत्र घोषणा भईसकेकोले यस नगरपालिकामा वसोवास गर्ने अधिकांस घरपरिवारले घरवाट निस्कने फोहोरनिश्चत स्थानमा फाल्ने गरेको पाइन्छ । यसका अलावा केही घरपरिवारले खोला, कूलोमा फाल्ने गरेको पाइएकोछ भने केही घरपरिवारले घरवाट निस्कने फोहोरलाई कम्पोष्ट मल बनाउने गरेका छन् ।

तालिका नं ५.३.१ फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या
१	फोहोर थुपार्ने ठाँउमा	३३०
२	घरमानै लिन आउछ	१३१
३	आफ्नै कम्पाउण्डमा	१०६
४	कम्पोष्ट मल बनाईन्छ	८२
५	नदि वा खोल्सामा	७३
६	अन्य	१६५
	जम्मा	१८०५६

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं ५.३.२ सरसफाईमा संलग्न संघसंस्थाहरु सम्बन्धी विवरण

क्र.स	संस्थाको नाम	संचालकको नाम	कार्यक्षेत्र
१	ई.सि.आई नेपाल	निर कुमार वार्गे	बडा नं १,२,३,४,५,६,९,१० (केहि भागहरु)
२	सूर्य दर्शन सरसफाई सेवा प्रा.लि.	राजेश दहाल	१२,१३,१४
३	क्रियटिभ सरसफाई प्रा.लि.	बवर तामाङ्ग	कपन फईका
४	नेप्सेम्याक सेवा प्रा.लि	बाबुराम घिमिरे	बडा नं ८,१०
५	वातावरण सरसफाई तथा प्रदुशण नियन्त्रण	यम बाहादुर थापा	गोल्फुटार, हातिगौडा
६	गोल्फुटार फोहोरमैला केन्द्र	भरत तामाङ्ग	महाँकाल, गोल्फुटार
७	फूलवारी सेवा प्रा.लि	राजेश के.सी	कपन ३,१०,१३,१४, महाँकाल
८	वातावरण सरोकार अभियान	टिका नगरकोटी	चुनिखेल, माहाँकाल-९, कपन-१२
९	हिमालयन वातावरण संरक्षण	राजन बस्नेत	च्यासिङ्डोल क्षेत्र
१०	निलकण्ठ किलरिङ सर्भिसेस	रा के श्रेष्ठ	मुख्य सडकहरु सरसफाई गर्ने
११	किलन ह्यान्डस वेस्ट म्यानेजमेन्ट प्रा.लि	प्रदिप खड्का	बडा नं ४
१२	किलन नेपाल	पदम थापा	सम्पूर्ण न.पा भित्र मृत जिवजन्तु व्यवस्थापन

श्रोतःबूढानीलकण्ठनगरपालिका २०७५

५.४ बाल सञ्जाल तथा युवाब्लव

बूढानीलकण्ठ नगरपालिका भित्र रहेको बाल सञ्जाल तथा युवाक्लवहरुको विवरणलाई तलको तालिकाहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.४.१ बाल सञ्जालको विवरण

क्र.स	बाल सञ्जालको विवरण	बडा नं
१	बाल सञ्जाल	१
२	जनउद्धर मा.वि बाल क्लव	१३
३	नौलिन मा.वि बाल क्लव	१३

श्रोतःबूढानीलकण्ठनगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.४.२ युवा क्लवहरुको विवरण

क्र.सं.	युवा क्लवहरुको विवरण	स्थान	बडा न
१	बूढानीलकण्ठ यूवा क्लव	बूढानीलकण्ठ	३
२	कृष्णपाटी यूवा क्लव	बूढानीलकण्ठ	
३	अजिमा यूवा क्लव	बूढानीलकण्ठ	

क्र.सं.	युवा क्लबहरुको विवरण	स्थान	वडा नं
४	शिवपुरि युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
५	माहाँकाल युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
६	गोल्फुटार युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	८
७	कुमारी युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
८	अमर एकता युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
९	मणिखाटार युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	९
१०	फ्रेण्डशिप क्लब	बूढानीलकण्ठ	
११	बेख सिद्धेश्वर युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
१२	नारायण चोक युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
१३	पाथीभरा नव युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
१४	युवा एकिकरण युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	१०
१५	जनता युवा क्लब	बूढानीलकण्ठ	
१६	कपन स्पोर्ट्स क्लब	बूढानीलकण्ठ	
१७	कपन बक्सीङ्ग क्लब	बूढानीलकण्ठ	
१८	हाम्रो बूढानीलकण्ठ युवा समाज	बूढानीलकण्ठ	१२

श्रोता: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

तालिका नं ५.४.३ राष्ट्रिय स्तरका खेलाडीहरुको नाम

क्र.स	खेलाडीको नाम	वडा नं.	खेलको नाम
१	ओमकार सिंह	६	
२	श्रेया खड्का	८	वास्केटबल
३	दिक्म लामा	११	गोतुरियो कराँते

श्रोता: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

५.५ खेलकुद र मनोरञ्जन

खेलकुद मानव जिवनको एक अभिन्न अंग हो। मानिस स्वस्थ बन्न साथै स्वस्थ समाज निर्माण गर्न खेलकुदको महत्व अपरिहार्य जस्तै बनेको छ। यस नगरपालिकामा पनि स साना विभिन्न किसिमका खेदकुद मैदान रहेका छन्। यस्ता मैदानहरुमा प्रायः फुटबल तथा भलिबल खेल्ने गरेको पाइएको छ। तलको तालिकामा यस नगरपालिका भित्र भएका खेलकुद मैदान सम्बन्धी विवरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.स	खेलकुद मैदान विवरण	स्थान / वडा नं
-------	--------------------	----------------

१	धुव्रतारा खेलमैदान	चपली वडा नं ३
२	मोहनपोखरी खेलमैदान	मोहन पोखरी वडा नं ३
३	धनेश्वर खेलकुद मैदान	वडानं ४
४	बूढानीलकण्ठ खेलकुद मैदान	वडानं ५ (बूढानीलकण्ठ स्कुल भित्र)
५	प्रगतिटोल व्याडमिन्टन तथा भलिवल	वडा नं.६ च्यासिन्डोल
६	न्यु भिजन कलव खेल मैदान(व्याडमिन्डन)	वडा नं.६ खड्का गाउँ
७	टि.आई.ए खेलकुद मैदान	वडा न ७ (जिसमबारी(खत्री गाउँ)
८	युनिकटोल खेलकुद मैदान	युनिकटोल
९	पानचोक खेलकुद मैदान	पानचोक
१०	बास्केट बलकोर्ट खेलमैदान	गोल्फुटार वडा न ८
११	गोल्फुटार खेलमैदान	गोल्फुटारवडा न ८
१२	बाल उद्घान मैदान	गोल्फुटारवडा न ८
१३	मंगाल खेलमैदान	मंगाल वडा न ८
१४	नौलिन फुटसल मैदान	सुन्दर बस्ति वडा न ८
१५	ह्याण्ड बल ग्राउण्ड	वडा न १३
१६	शुवर्ण अन्तराष्ट्रिय क्रिकेट मैदान	वडा न १३ (निर्माण भर्इरहेको)
१७	गाम्चाचौर	वडा न १३
१८	टुकुचा ट्रिवाप	वडा न १३
१९	दुसिङ्गोब व्याडमिन्टन कोर्ट	वडा न १३

तालिका नं.५.५.१ खेलकुदमैदान तथा मनोरञ्जनस्थल सम्बन्धी विवरण

श्रोत: बूढानीलकण्ठनगरपालिका २०७५

५.६ सार्वजनिक स्थल, पाटी पौवा र चौतारा

यस नगरपालिका भित्रका वडाहरूमा विभिन्न प्रकारका सामुदायिक भवनहरु रहेको पाईन्छ । यस्ता भवनहरूमा विभिन्न किसिमका कार्यकमहरु संचालन गर्ने, वडा भेलागर्ने गरेको पाइन्छ । तलको तालिकामा बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाभित्र रहेका सामुदायिक भवनहरूको विवरणलाई दिईएको छ ।

तालिका नं ५.६.१ सामुदायिक भवनको सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	सामुदायिक भवनको नाम	ठेगाना	हालको उपयोग
१	वडा कार्यालयको भवन	वडा नं १	भाडामा (निर्माणाधिन)
२	तौरुड गाउँ सुधार भवन	चौतारा वडा नं १	समुहले उपयोग गरेको
३	चपली सामुदायिक भवन	भंगाल, वडा नं २	समितिले उपयोग
४	सामुदायिक प्रहरी भवन	बूढानीलकण्ठ ३	प्रहरीहरूले
५	स्थानिय क्लवको भवन	बूढानीलकण्ठ ३	कराँते क्लवको प्रयोग
६	थापागाउँ सामुदायिक भवन	वडा नं ४	स्थानिय बासी
७	चिसिने सामुदायिक भवन	चिसिने वडा नं ५	तामाड महिला उप
८	वडा कार्यालय सामुदायिक भवन	टुसाल वडा नं ५	वडा कार्यालय
९	दक्षिणेश्वरी यवा क्लव सामुदायिक भवन	चिसिने वडा नं ५	यवा क्लव

क्र.सं.	सामुदायिक भवनको नाम	ठेगाना	हालको उपयोग
१०	तल्लो चिसिने युवा क्लब सामुदायिक भवन	तल्लो चिसिन वडा नं ५	युवा क्लब, कृषक समुह
११	वसाहा महादेव सामुदायिक भवन	यात्थोर्क वडानं ५	वसाहा महादेव संरक्षण
१२	वडा कार्यालयको भवन	खड्का गाउँ वडा नं. ६	वडा कार्यालय
१३	न्यु भिजन क्लब भवन	खड्का गाउँ वडा नं. ६	क्लब र स्थानिय
१४	टन गाउँउ क्लब घर	टनगाउँ वडा नं. ६	टनगाउँउ क्लबघर
१५	च्यासिन्डोल सामुदायिक भवन	च्यासिन्डोल वडा नं ६	निजी गाउँउघर क्लिनिक
१६	रामसिता मन्दिर सामुदायिक भवन	ओखलगाउँउ ६	स्थानिय बासी
१७	पानचोक सामुदायीक भवन	पानचोक वडा नं ७	क्लबहरु,
१८	युनिक टोल सामुदायीक भवन	युनिकटोल वडा नं ७	टोल सुधार समिति
१९	कान्तिपुर सामुदायीक भवन	वडा नं ७	गोल्फुटार उपभोक्ता
२०	डठुगाउँउ सामुदायीक भवन	डठगाउँउ वडा नं ७	निर्माणाधिन
२१	नवदुर्गा महिला उपभोक्ता समिति	मंगलटोल८	महिला समुह
२२	लोकेश्वर महिला भवन	८	महिला समुह
२३	गोल्फुटार क्रिया पुत्री भवन	गोल्फुटार ८	
२४	काफ्ले समाज भवन	भंगाल	निर्माणाधिन
२५	गोलदेव मार्ग सामुदायीक केन्द्र	सुन्दरवस्ती	खोप केन्द्र
२६	महाँकाल यूवा भवन	गोल्फुटार ८	क्लब
२७	महाँकाल महिला भवन	रुद्रमतिटोल८	वन उपभोक्ता समिति
२८	सृजना बस्ती भवन	वडा नं ९	उपभोक्ता समितिले
२९	मन्दिर व्यवस्था समितिले	वडा नं ९	स्थानिय बासी
३०	राधाकृष्ण मन्दिर भवन	वडा नं ९	मन्दिर व्यवस्थापन
३१	क्रियापुत्री भवन	वडा नं ९	स्थानिय बासी
३२	वडा कार्यालय रहेको भवन	वडा नं १० आकाशे धारा	स्थानीय बासी
३३	फ्रेन्ड सिप क्लब भवन	वडा नं १० आकाशे धारा	स्थानिय क्लबले प्रयोग
३४	जोर धारा को भवन	वडा नं १० आकाशे धारा	स्थानीय बासी
३५	ह्याण्ड बल भवन	वडा नं १० आकाशे धारा	स्थानीय बासी
३६	गौरी महिला समुह भवन	वडा नं १० आकाशे धारा	महिला समुह
३७	राम मन्दिर नारी चेतना महिला भवन	वडा नं १० आकाशे धारा	महिला चेतना समुहले
३८	मनकामना विकासे समाज भवन	वडा नं १० आकाशे धारा	स्थानीय समुदाले
३९	सोमनाथ शिव मन्दिर	वडा नं ११	स्थानीय बासी
४०	वडा भवन	वडा नं ११	स्थानीय बासी
४१	मायादया क्लिनिकको भवन	वडा नं ११	भाडामा
४२	राम मन्दिर	वडा नं ११	स्थानीय बासी
४३	क्रियापुत्री भवन	वडा नं ११	स्थानीय बासी

क्र.सं.	सामुदायिक भवनको नाम	ठेगाना	हालको उपयोग
४४	शिव मन्दिर, गणेश मन्दिर	बडा नं ११	स्थानीय वासी
४५	शिवशक्ति युवा क्लब	बडा नं ११	स्थानीय वासी
४६	जंगलादेवी मन्दिर	बडा नं ११	स्थानीय वासी
४७	देवी मन्दिर र सामुदायिक भवन	बडा नं ११	स्थानीय वासी
४८	महाकाल मन्दिर	बडा नं ११	स्थानीय वासी
४९	कुल पुजा भवन	बडा नं ११	स्थानीय वासी
५०	क्रियापुत्री भवन, ठुलोधारा	बडा नं ११	स्थानीय वासी
५१	श्री ग्राम उच्च मा.वि	बडा नं ११	विद्यालयको प्रयोगमा
५२	जन जागृति मा.वि	बडा नं ११	विद्यालयको प्रयोगमा
५३	वन सामुदायिक भवन	बडा नं ११	वनको प्रयोगमा
५४	कृष्ण मन्दिर	बडा नं ११	स्थानीय वासी
५५	यज्ञमति मा.वि, यज्ञश्वर महादेव भजन घर	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
५६	गुरुड सामुदायिक भवन	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
५७	आकाशदेवी मन्दिर, महिला सामुदायिक भवन	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
५८	सन्तोषीमाता मन्दिर, भजना घर	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
५९	चुनदेवी मन्दिर	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
६०	क्रियापुत्री भवन	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
६१	सोमनाथ शिव मन्दिर	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
६२	बडा भवन	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
६३	मायादया क्लिनिकको भवन	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
६४	राम मन्दिर	बडा नं ११	विद्यालय,स्थानिय वासी
६५	नवदुर्गा सामुदायिक भवन	१२ नवदुर्गा मन्दिर	बडा कार्यालयले
६६	बाल कुमारी स्कुलको ध्वन	१२ लाखेपोखरी	विद्यालय
६७	बाल कुमारी क्लब	१२ नवदुर्गा मन्दिर	पुस्तकालय
६८	उसुकुवान हल	१२ खरिबोट	उसुकुवान (खेल)
६९	रेडक्रस भवन	१२ खरिबोट	रेडक्रस
७०	आत्मा ज्ञान प्रचारक संघ	१२ खरिबोट	आत्मा ज्ञान प्रचारक
७१	भुपु कर्मचारी भवन	१२ खरिबोट	भुपु कर्मचारी भवन
७२	भुपु कर्मचारी भवन	१२ खरिबोट	भुपु कर्मचारी भवन
७३	सापाटार सामुदायिकभवन	१३ गाँम्चा	जिर्ण
७४	महिलाको भवन	१३ चुनिखेल	जिर्ण
७५	नवपुर क्लबको भवन	१३ टुपेक	क्लबले प्रयोग
७६	ड्राईगन क्लबको भवन	१३	क्लबले प्रयोग
७७	कवर्ड हलको भवन	१३	निर्माणाधिन

श्रोतःबूढानीलकण्ठनगरपालिका :२०७५

तालिका नं ५.६.१ पाटी पौवा र चौतारा सम्बन्धि विवरण

क्र.स.	सार्वजनिक वस्तु विवरण	स्थान	उपयोग	बडा नं
१	तौरुड़ चौतारा	चौतारा	स्थानीय उपयोग	१
२	रुद्रश्वर चौतारा		स्थानीय उपयोग	२
३	गणेश मन्दिर चौतारा		स्थानीय उपयोग	
४	बूढानीलकण्ठ पाटी	बूढानीलकण्ठ मन्दिर	स्थानीयहरुको आश्रमस्थल	
५	कृष्ण पाटी चौतारा	कृष्णपाटी चोक	स्थानीयहरुको आश्रमस्थल	
६	बूढानीलकण्ठ मन्दिर चौतारा	बूढानीलकण्ठ	स्थानीयहरुको आश्रमस्थल	
७	कृष्ण मन्दिर चौतारा	निलो पुल	स्थानीयहरुको आश्रमस्थल	
८	मोहन पोखरी चौतारा	गैहीगाउँ	स्थानीयहरुको आश्रमस्थल	
९	धहि पाटी	विष्णुमति,	घाटको लागि	
१०	छाप टुसाल पाटी	छाप,	घाटको लागि	५
११	डाँडागाउँ पाटी	डाँडागाउँ,	घाटको लागि	
१२	चिसिने पाटी	चिसिने,	घाटको लागि	
१३	जेष्ठ नागरिक पार्क	खड्का गाउँ		६
१४	धन गाउँ चौतारा	धन गाउँ	स्थानीय	७
१५	खानि गाउँ चौतारा	पिपल बोट	स्थानीय	
१६	सामुदायिक पार्क	पार्क गोल्फुटार	स्थानीय	८
१७	राधाकृष्ण मन्दिर चौतारा	बूढानीलकण्ठ	स्थानीय	९
१८	भुकम्प स्मृति पार्क	पार्क	सरकारी	१०
१९	भैरव रथ यात्रा	पार्क		
२०	भण्डा पार्क	जगडोल	स्थानीय	
२१	निजामति पार्क	खत्री गाउँ		११

श्रोतःबूढानीलकण्ठनगरपालिका २०७५

परिच्छेदध्यः वन तथा वातावरणीय स्थिति

६.१ वन क्षेत्रको वर्तमान अवस्था

अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने कृषि देखि लिएर जलश्रोत, पर्यटन आदिको विकासमा वन क्षेत्रले महत्वपूर्ण अवसरहरूको श्रृजना गरेको हुन्छ । तर बढ्दो जनसंख्या र अरु बैकल्पिक व्यवस्थाहरूको अभावमा वन क्षेत्रमा चाप बढी रहेको छ । जसले गर्दा वन जंगलको विनास, भू-क्षय, जैविक विविधतामा ह्लास जस्ता पर्यावरणीय प्रतिकूलताहरू बढ्दै गएको छ । यस अवस्थामा बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा सहभागितामूलक वन व्यवस्थापन मार्फत गरिव तथा पिछडिएका वर्गको हितलाई ध्यानमा राख्दै वन क्षेत्रको संरक्षण, संवर्द्धन तथा दीगो विकास, भू तथा जलाधार व्यवस्थापन, जैविक विविधताहरूको संरक्षण र विकास गर्न जरुरी देखिएको छ । यसो गर्न सकिएमा नगरपालिकामा रहेको कूल क्षेत्रफलको करीब २८.३६ प्रतिशत भू-भाग वन क्षेत्रले ढाकेकोले यस नगरपालिकाका मानिसले वनमा आधारित भएर पनि आर्थिक गतिविधिहरू संचालन गर्न सक्ने सम्भावना प्रशस्त देखिन्छ ।

दैविक प्रकोपले मानिसहरूलाई बेलाबेलामा सताउने पनि गर्ने गर्दछ । बेलाबेलामा आईपर्ने दैवी प्रकोपमा मुख्य रूपमा बाढी, पहिरो, भूकम्प तथा महामारी पर्दछन् । यस नगरपालिकामा अन्य प्रकोपको संभावना नरहेको भएतापनि बैशाख १२ गतेको महाभुकम्पले नगरपालिकालाई पुर्ण रूपमा प्रभावित गरेको थियो । यस नगरपालिकाका वडा तथा वस्तीहरूमा प्रकोप सम्बन्धी सकलन गरिएको तथ्याङ्गहरूलाई अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा धेरै परिवारहरू भुकम्पवाट पिछित रहेका छन् । तसर्थ यस नगरपालिकामा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यकमहरू संचालन गरि न्युनीकरण तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । वन सम्बन्धी थप विवरणलाई तल व्याख्या गरिएको छ ।

६.१.१ वन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	वन क्षेत्र तथा प्रकार	वडा नं	हेक्टर
१	झुकुनी सामुदायीक वन	१	७०
२	शीवपुरी नार्गाजुन, राष्ट्रिय निकुञ्ज सरकारी वन		२६०५
३	पञ्चकन्या सामुदायिक वन	२	
४	आइतबारे वन सामुदायिक शीवपुरी नार्गाजुन, राष्ट्रिय निकुञ्ज सरकारी वन	३	१५०.६
५	अन्य वन	४	२५
६	आइतबारे वन सामुदायिक	५	१५०.६ हेक्टर
७	प्रगती सामुदायिक वन	६	४.७
८	टापुडाँडा वन सरकारी संरक्षित वन	११	५०० रोपनी
९	अन्य वन, राधाकृष्ण मन्दिर यरियाको संरक्षित वन	१२	
१०	पुतलीडाँडा, रातोमाटा, थाने डाँडा सामुदायिक वन	१३	

श्रोतः बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

६.२ जैविक विविधता र वातावरणीय सेवा

६.२.१ वासस्थानका आधारमा महत्वपूर्ण जनावर तथा चराचुरुङ्गीको विवरण

नगरमा पाइने मुख्य जनावरहरूमा सालक, चितुवा, भालु, बँदेल, दुम्सी, खरायो, स्याल, रतुवा मृग लहुर, बाँदर आदि छन् भने चराचुरुङ्गीमा काग, परेवा, चिवे, कालिज, हुचिल, लाटोकोसेरा, भंगेरा, मैना, सुगा, बाज, ठेउवा, जुरेली, फिस्टा, तित्रा, बकुल्ला, चिल, गिढू, वनकुखुरा, ढुकुर जस्ता पंक्षी पाईन्छन् । गोहोरो, सर्प, छेपारो, माउसुली जस्ता सरीसृप, भ्यागुतो जस्ता उभयचर, विच्छी, फट्यांगा, वन मौरी, अरिङ्गाल, बारूलो र विभिन्न जातका अन्य किराहरू पाईन्छन् ।

६.२.२ महत्वपूर्ण वनस्पति विवरण

यस नगरपालिका अन्तर्गत पर्ने महाभारत क्षेत्र जुन जैविक विविधताले महत्वपूर्ण मानिन्छ, उक्त क्षेत्रमा पाइने मुख्य जडिबुटीहरूमा लौठसल्ला, सुगन्धवाल, चिराईतो, जटामसी, धसिंगरे, कुटकी, पाखनवेद, कुरिलो, सतिवयर, नूनठिकी, भयाउ, पदमचाल, गुराँस, लप्सी, बेल आदि हुन् । तर यी जडिबुटीको व्यवसायिक प्रयोजनका हिसावले प्रयोग भएको भने पाँडैनै । महाभारत क्षेत्रको ढुंखर्क, भुगदेउ, च्यासिंखर्क, चलाल गणेशस्थान क्षेत्रमा पाइने केही महत्वपूर्ण जडिबुटीहरू लौठ सल्ला, ठिंग्रे सल्ला, विस्वामा, लोक्ता, अघौली, भयाउ, सुगन्धवाल, चिराईतो, मजिठो, कुरीलो आदि रहेका छन् ।

६.३ विपद् जोखिम व्यवस्थापन

अचानक प्राकृतिमा हुने असामान्य गतिविधीका कारण उत्पन्न भएका घटना वा नकारात्मक परिणामलाई प्राकृतिक प्रकोप भनिन्छ । प्राकृतिक प्रकोपका घटनाहरू कतिखेर घटछन भनेर एकिन साथ भन्न सकिन्दैन मात्र यसको पुर्वानुमान गर्न सकिन्छ । प्राकृतिक विपतीले ठुलो जनधनको क्षति गराउनका साथै ठुलो मानसिक विचलन त्याउने गर्दछ । नेपालको सन्दर्भमा यसको ज्वलन्त उदाहरणको रूपमा २०७२ सालमा गएको महा भूकम्पलाई लिन सकिन्छ । त्यसैगरी हाम्रो देश नेपाल बाढि पहिरोको उच्च जोखिमयुक्त मुलक पनि भएको हुदै आईपर्ने प्राकृतिक विपत्ति प्रति समयमानै सावधानीका उपायहरू अपनाउनु आवश्यक छ । यसका लागि निर्माण गरिएका नीति नियमका अक्षरस कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ । साथै गृहमन्त्रायलको मातहतमा रहेको विपद् व्यवस्थापन महाशाखा लगायत जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्लाका अन्य सुरक्षा निकाय लगायत यस क्षेत्रमा काम गर्ने संघसंस्थाहरू चनाखो रूपमा रही आफ्नो भुमिका निर्वाह गर्नु पर्दछ । प्राकृतिक प्रकोपहरू मुख्य गरी निम्न प्रकारका हुन्छन् ।

➤ भुकम्प	➤ डढेलो
➤ आँधीहुरी	➤ हैजाको माहामारी
➤ बाढी	➤ आगजनी
➤ पहिरो	

विपद व्यवस्थापनका रोकथामका उपायहरुमा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक निति नियम बनाउनुका साथै भौतिक संरचनाहरुको निर्माण गर्दा विषेश सावधानी अपनाउने त्यसैगरी बृक्षारोपण गर्ने तटबन्ध गर्ने साथै प्राकृतिक विपदी सम्बन्धी जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरु संचालन गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

अतिवृष्टि, अनावृष्टि,
खण्डवृष्टि, बाढीपहिरो, भुकम्प,
ज्वलामुखी विष्फोट आदि प्रकोपहरु
प्रकृति सिर्जित प्रकृतिक प्रकोप हुन् तर
सबै किसिमका प्राकृतिक प्रकोपहरु
प्राकृतिक कारणले मात्र हुँदैनन् र
मानविय लापरवाहीका

क्रियाकलापहरुबाट पनि प्राकृतिक

प्रकोप हुन सक्छ, जस्तै वनजड्लमा आगजनी हुनु, बाँध फुट्नु, बाढीपहिरो जानु आदि । यस्ता प्राकृतिक प्रकोपहरु रोकथाम र न्युनिकरणमा हामी सबैको समान जिम्मेवारी हुन्छ । तसर्थ, हामी सबैले विभिन्न किसिमका सम्भाव्य विपत्का कारणहरुको रोकथाम र न्युनिकरणका लागि घरपरिवार र समाजमा जनचेतना जगाउनु पर्छ । साथै सम्भाव्य विपत्को तयारीका बारेमा सधै सचेत रहनु पर्ने हुन्छ ।

बाढीपहिरो आएर धनजनको क्षति हुनु भनेको प्राकृतिक विपत् हो र घरजग्गा खोलाको नजिक हुनु भनेको बाढीको जोखिममा हुनु हो । त्यसैगरी निजी घरहरु, कलकारखानाहरु, बाँध र खेतीबाली भएका स्थानहरु बाढी पहिरोका लागि अति नै खतरापूर्ण ठाउँहरु हुन । बाढी पहिरो आएमा त्यहाँको समुदाय नै सडकटमा पर्छ । प्राकृतिक प्रकोपका अलवा मानव सिर्जित विपत् जस्तै बम विस्फोटन, रासायनिक दुर्घटना, सडक दुर्घटना, युद्ध, हिंसा, आतङ्क, आदिले पनि हाम्रो जिवनमा नकारात्मक असर पार्ने हुँदा यस्ता विपत्काट सधै सजग र होसीयार हुनु पर्दछ ।

बूढानीलकण्ठनगरपालिकामा प्रकोपको अवस्थालाई अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा २०७२ सालमा गएको महा भुकम्पबाट बूढानीलकण्ठनगरपालिकापनि प्रभावित भएकोछ । यस प्राकृतिक प्रकोपबाट नगरपालिकामा धनजन तथा मानसिक विचलनका समस्याहरु देखापरेका छन् । यस समस्याहरुको समयमानै निराकरण नभएको अवस्थामा यस समस्याले अझ बृहतरूप लिइ मानविय जिवनलाईनै कष्टकर बनाउदछ । यसको रोकथाम तथा निवारणका लागि प्राकृतिक श्रोतहरुको संरक्षणका लागि स्थानीय स्तरमा गरिने क्रियाकलापहरु जस्तै जनचेतनाको विकास, सुरक्षित वस्तीको निर्माण, वृक्षारोपण, वातावरणीय सरसफाई, वनफँडानी रोकथाम सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गरि आफ्नो जिम्मेवारी बहन गर्नका लागि समेत प्रोत्साहन गर्दै जानु पर्दछ ।

बूढानीलकण्ठन.पा. वडा नं-५ दुसालमा गएको

तालिका नं. ६.३.१ प्राकृतिक प्रकोपको खतरा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या
१	छ	८२६
२	छैन	५९२८
३	थाहा छैन	१३०२
	जम्मा	१८०५६

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ६.३.२ प्राकृतिक प्रकोपको खतरा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या
१	पहिरो	४९६
२	बाढि	१४३
३	अन्य	१८७
		८२६

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ६.३.३ भुकम्प प्रभावित घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	संख्या
१	लाभग्राही	२६९(गुनासो र रेक्ट्रोफिटिङ)
२	गुनासो	३
३	रेक्ट्रोफिटिङ	१५
४	जम्मा	२६९
५	पहिलो किस्ता	२०६३
६	दोस्रो किस्ता	९९३
७	तेस्रो किस्ता	७७

श्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

परिच्छेद ७ : भौतिक विकासको अवस्था

७.१ यातायात पूर्वाधार

हरेक समुदाय देखि लिएर वस्ती वस्तीको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधार सडक, यातायातको सबै भन्दा कम खर्चिलो माध्यम हो । बूढानीलकण्ठ नगरपालिका क्षेत्रभित्र बसोबास गर्ने मानिसहरूले पुर्वाधार विकासका आधारमा के कस्तो प्रकारका सेवा सुविधा पाईरहेका छन् । त्यसको अवस्था के कस्तो रहेको छ भन्ने बारेमा अध्ययन गर्नको लागि यस क्षेत्रमा प्राप्त हुने न्यूनतम आधार क्षेत्रहरूलाई सहस्राब्दी विकास लक्ष्यले अंगिकार गरेको वातावरणीय दिगोपनलाई स्थानीयकरण गरी विश्लेषण गरिएको छ ।

७.१.१ सडक संजालको विवरण अवस्था

हालसालै बनेको नगर यातायात गुरुयोजना अनुसार बूढानीलकण्ठ नगरपालिका भित्र रहेका आरसिसि, पक्की, ग्राभेल तथा कच्ची सडकहरु रहेका छन् । यस अन्तरगत बाहै महिना यातायात सुचारु हुने सहितको सडक बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा रहेका सबै वर्गका सहकहरूको पुर्ण विवरण लगायत मुख्य सडक सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ७.१.१ सडक सम्बन्धी विवरण (किमी)

क्र.स	सडकको नाम	लम्बाई(कि.मी)	वडा नं
१	सुवर्ण श्रेष्ठको घरदेखि मेनरोड जोड्ने सडक		वडानं १
२	शिवालय टोल सडक		
३	तौलुड सडक	१ कि.मी	
४	तौलुड चौतारा सडक	१ कि.मी	
५	सडक		
६	सुन्दरबस्ती जाने सडक		
७	च्याङ्गाको घरदेखि नाईदोल सडक		
८	शेर्पाको घरदेखि भंगाल टोल जाने सडक		
९	सिमलीगाउँ ग्रामिण सडक		
१०	मल्लको घरदेखि चिहानडाँडा जाने सडक		
११	बद्री पुडासैनीको घरदेखि राजन मल्लको घर सम्म जाने बाटो		
१२	सन्ध्याको घर जाने पूर्व तर्फ खप्तड बाबाको सडक		
१३	समृद्धि टोल ढल तथा सडक		
१४	धाराटोल ग्राभेल सडक		
१५	वडा कार्यालयबाट उत्तर तर्फ जाने बाटो निर्माण		
१६	लाक्पाको घरदेखि दक्षिण प्रसाईको घर जाने बाटो निर्माण		
१७	वडा नं. ३ जोड्ने सडक निर्माण		

क्र.स	सडकको नाम	लम्बाई(कि.मी)	वडा नं
१८	केशर बहादुरको घरदेखि निलोपुल जाने बाटो		वडा नं २
१९	लाल बहादुरको घरदेखि पिकनिक स्पट सम्मको सडक		
२०	लाल बहादुरको घरदेखि पिकनिक स्पट सम्मको सडक		
२१	सिमलबोट सडक सुधार ढलाने RCC) सडक		
२२	सिमलडाँडा सडक		
२३	गणेशचोक कुमारीमार्ग कालोपत्रे सडक		
२४	भद्रबस्ती पक्की सडक		
२५	बि.एम.सि सडक		
२६	लोकदोहोरी मार्ग		
२७	बिमली मार्ग		
२८	महाँकाल भैरव मार्ग		वडा नं ३
२९	बिश्वकर्मा मार्ग		
३०	गायत्री मार्ग		
३१	नीलबाराही मन्दिर जाने सडक		
३२	ठुलोगाउँ सडक निर्माण		
३३	गोपी पौडेलको घर अगाडीबाट चिसिने सडक		
३४	पण्डितटोल सडक		
३५	सृजनशील मार्ग रामभक्त खड्काको घर हुँदै जाने सडक		
३६	पञ्चकन्या चोक भुमिका हुँदै आईरन डोजो जाने सडक		
३७	गुरागाई टोल ढलान सडक		
३८	लोमस मार्ग		
३९	सगुन मार्ग		वडा नं ४
४०	प्रकास श्रेष्ठको घर अगाडीबाट जाने सडक		
४१	कैलाश मार्ग		
४२	पञ्चकन्या मार्ग-गोल्डेनचोक हुँदै कपुरचोक बाटो कालोपत्रे सडक		
४३	चिल्डेन कियर कल्ब सडक		
४४	शिलामार्ग एवं ढलान कालोपत्रे सडक		
४५	श्रीराम स्कुल देखि मिजार टोल जाने सडक		
४६	नर्थभिजन टोल जाने सडक		
४७	चपली ,पञ्चकन्या मार्ग कालोपत्रे सडक		
४८	वडा नं. ४ र ६ को सिमाना कालोपत्रे सडक		
४९	कुवामार्ग हुँदै के.पी गौतमको घर ग्राभेल सडक		
५०	राजाराम बुढाथोकीको घरदेखि उत्तर तर्फको ग्राभेल सडक ।		
५१	थापागाउँबाट जाने लिपिकोट सडक		
५२	डाँडागाउँ मोटरबाटो ढलाने सडक		

क्र.सं	सडकको नाम	लम्बाई(कि. मी)	वडा नं
५३	कुवामार्ग हुँदै के.पी गौतमको घर ग्राभेल सडक		
५४	राजाराम बुढाथोकीको घरदेखि उत्तर तर्फको ग्राभेल सडक		
५५	डांडागाउँ मोटरबाटो ढलान सडक		
५६	अर्जुन माल्वुलको घर तलको बाटो निर्माण		
५७	कल्पना ठकुरीको घरदेखि पश्चिम तर्फको सडक		
५८	बिष्णुमती पुलदेखि हरेकृष्ण मन्दिर सम्मको सडक		
५९	मिना जोशीको घर छेउ ढलाने सडक		
६०	दही साहुको घरदेखि तल महेश्वरको घर सम्मको सडकको मर्मत		
६१	नाम्खा गुम्बा देखि काली मन्दिर सम्मको ढलान सडक		
६२	लामाको घुम्ती काली मन्दिर व्यवस्थापन सडक		
६३	फेदीखोला गैरीबारी सडक ढलान		
६४	चिसिनीको मोटरबाटो ढलान सडक		
६५	ईन्द्र तामाङ्को घर जाने ढलाने सडक		
६६	सरस्वती मन्दिर उकालो ढलाने सडक		
६७	उपकार टोल कालोपत्रे सडक		
६८	धरमपुर उकालो ढलाने सडक		
६९	टनगाउँ सडक		
७०	धर्मपुर उकालो ढलाने RCC) सडक	४९.०० मिटर	
७१	गैरीगाउँ बासुकी मार्ग ढलाने सडक		
७२	युनाइटेड कालोनी ईटालीटार कालोपत्रे सडक		
७३	नागेश्वर मार्ग पाँसिकोट ग्राभेल सडक		
७४	गोखाली चोक उकालो ढलान सडक		
७५	बासुकी मार्ग ढलाने RCC)सडक	४९.७५ मि	
७६	युनाइटेड कालोनी कालो पत्रे सडक	११८.०० मि	
७७	तल्लो पासिकोट टोलसुधार समिति ढलाने RCC)सडक	३५ मिटर	
७८	सेराफाँट टोलसुधार सडक	३५ मिटर	
७९	नयाँकोलोनी ढलाने RCC)सडक	३२ मिटर	
८०	ओखलगाउँ भित्री सडक निर्माण	६० मिटर	
८१	नमुनाबस्ती सडक		
८२	तानागाँउ बाटो निर्माण	४६.७० मि	
८३	कृष्णमार्ग सडक विस्तार		
८४	बू.न.पा ४ हुँदै वडा नं. ६ को सिमानाको सडक		
८५	न्यु कोलोनी ढलान सडक		
८६	ओखलगाउँ रामसिता मन्दिर हुँदै लुँडेखोला जोडने सडक		
८७	बू.न.पा ४ र ६ को सिमाना संगमचोक कालोपत्रे सडक		

क्र.स	सडकको नाम	लम्बाई(कि.मी)	वडा नं
८९	धनगाउँ सडक पिच तथा दुंगा सोलिङ्ग सडक		वडा नं ७
९०	खत्रीगाउँ जाने ढलान सडक		
९१	मेलम्चीबाट फुटसल जाने कालोपत्रे सडक		
९२	सृष्टि बार्डिङ स्कुल जाने बाटो कालोपत्रे		
९३	भक्ति स्कुल हुदै जय बहादुर चन्दको घर जाने कालोपत्रे सडक		
९४	पासमार्गबाट हेपाली जाने बाटो कालोपत्रे सडक		
९५	आनन्दमार्ग टेलिकम अगाडीको ग्रामेल सडक		
९६	धर्मपुर हेपाली ओरालो आरसिसि सडक	१९.२० मि	
९७	हेपाली हाईट ओरालो आरसिसि सडक	२३.०० मि	
९८	व्याप्ति कोलोनीबाट योगेन्द्र कार्कीको घर जोडने कालोपत्रे सडक		
९९	भक्ति स्कुलबाट व्याप्ति कोलोनी जाने सडक		
१००	वडा कार्यालय अगाडी बालबालिका मैत्री बाटो		
१०१	महाँकाल मन्दिर जाने बाटो कालोपत्रे सडक		वडा नं ८
१०२	हात्तीगाँडा, खडकाभद्रकाली, ठुलो मुल सडक	६.६० मि	
१०३	३० शान्ति मार्ग ग्रामेल सडक		
१०५	खत्रीटोलबाट मुल सडकको बाटो		
१०६	महाकविचोकको ढलाने सडक		
१०७	माझीटार ढलाने सडक		
१०८	सुन्दरबस्ती आदर्श कोलोनी कालोपत्रे सडक		
१०९	सुन्दरबस्ती रुपाको घरतर्फको बाटो		
११०	ओमनगर भंगाल ग्रामेल सडक		
१११	मान बहादुरमार्गदेखि भोला खड्काको घर सम्म बाटो निर्माण		
११२	गोल्फुटार भित्री सडक प्याचअप		
११३	मुरारीको घर जाने ग्रामेल सडक		वडा नं ९
११४	सुन्दरबस्तीको भित्री सडक		
११५	नर्सरीचोक कालोपत्रे सडक		
११६	मान बहादुर मार्ग डाँडागाउँ ग्रामेल सडक		
११७	कोपिला शाहको घरदेखि ढलान तथा मर्मत सडक		
११८	प्रगतिटोल बाटो ग्रामेल सडक		
११९	खहरे एरिया निर्माण सडक		
१२०	मण्डखाटार खड्काटोल सडक		
१२१	मण्डखाटार भित्री सडक		
१२३	बरफेदी निर्माण सडक		
१२४	शंकर आचार्यको घर अगाडीको निर्माण सडक		
१२५	छुनामुना स्कुलबाट गेट कलेज जाने सडक		

क्र.स	सडकको नाम	लम्बाई(कि.मी)	वडा नं
१२६	एकता वस्ति निर्माण सडक		वडानं ९
१२७	निरौलाको घर अगाडी निर्माण सडक		
१२८	शान्ता बराल र सेन्डेबिज स्कूल अगाडीको सडक		
१२९	अपार्टमेन्ट पछाडीको सडक निर्माण		
१३०	नृपेन्द्र थापाको घर पछाडी सडक		
१३१	सिरडी कोलोनी सडक निर्माण		
१३२	आदर्शनगर सडक		
१३३	साईप्रस स्कूल अगाडी सडक		
१३४	कंचनाकुवा उपभोक्ता सडक		
१३५	नयाँ कोलोनी भित्री सडक		
१३६	राई कोल्ड स्टोर सगैको गोरेटो बाटो		
१३७	उंग कोलोनीको भित्री सडक		
१३८	सुर्योदय वस्तिमा पद्मकान्त सुवेदीको घर जाने तथा मणिखाटार जोड्ने सडक		
१३९	वडा कार्यालय अगाडीको सडक		
१४०	प्रमोद न्यौपानेको घर अगाडीको ठाडो बाटो		
१४१	बरफेदी मुनी कच्ची मर्मत सम्भार सडक		
१४२	तल्लो मणिखाटारका भित्री गल्लि बाटाहरु		
१४३	एच आर पेटोल पंप अगाडीको सडक		
१४४	पिपल बोट मार्ग		वडानं १०
१४५	वडा भित्रको विविध मर्मत सम्भार		
१४६	भण्डारी गार्मेन्ट बाट छहारी मार्गमा ढल सुधार तथा कालोपत्रे		
१४७	जोरकुवा-चुनदेवी बाटो कालोपत्रे		
१४८	जुगल बेख हाईट मार्ग आर.सि.सि ढलान		
१४९	गैरीशंखर उकालोबाटो		
१५०	एकतामार्ग बाटो ढलान		
१५१	सिद्धेश्वर मुनी पदम सरको घर तलको बाटोमा ब्लक छाप्ने		
१५२	पाथीभरा टोल भित्र गल्लीमा ब्लक छाप्ने		
१५३	मिलनचोक स्थित मिलन मार्ग पिच		
१५४	भण्डारी गार्मेन्ट उत्तर-पूर्व जाने बाटो		
१५५	हलेसी मार्ग टोल सुधार समिति अन्तर्गतको कच्ची सडकहरुमा साईड वाल र ग्रामेल गरी ढलान		
१५६	कैलाशबस्तीमा बाटो कालोपत्रे, खानेपानी पाईप तथा ढल विस्तार		
१५७	बालउद्धार अगाडी कैलाशमार्ग उ.स भित्र पर्ने बाटो निर्माण		
१५८	साततलेको दुईवटा भित्री बाटो		

क्र.सं	सडकको नाम	लम्बाई(कि.मी)	वडा नं
१६०	गणेश पथ बाटो तथा ढल निर्माण		
१६१	गोकर्णेश्वर महादेव, जगडोल, नौलिन भद्रकाली, चुनिखेल, नौलिङ्गेश्वरी, विष्णु बूढानीलकण्ठ, चण्डेश्वरी मन्दिर, टोखा धार्मिक सर्किट अन्तर्गतको सडक		
१६२	वडाको विभिन्न स्थानमा बाटो मर्मत		
१६३	जमुनाको घर अगाडी बाटो ढलान सडक		
१६४	फुलबारी टोल कुवा बाटो पर्खाल तथा ढलान सडक		
१६५	कपन हाईट सडक कालोपत्रे सडक		
१६६	एकता मार्ग बाटो कालोपत्रे सडक		
१६७	वडा कार्यालय देखि आनिगुम्बा निस्कने बाटो ढलान		
१६८	शिव मन्दिर वरिपरी दुङ्गाको वाल तथा रेलिङ्ग लगाउने		
१६९	कपन लसुनटारदेखि शेर मार्ग जाने ग्रावेल सडक		
१७०	मगरटोल बाटो ढलान सडक		
१७१	वडा नं. १० र ११ को सिमानामा लक्ष्मण भट्टराईको घरदेखि नरेन्द्रको घर सम्मको सडक		
१७२	न्यू सेडल बाटो पर्खाल		
१७३	गुरुङ समाज कल्याणकारी महिला संघ बाटो उठाउने, ग्रावेल र पिच सडक		
१७४	जगडोल चारघरे सडक		
१७५	ग्राम शिक्षा स्कुल देखि डाडागाउँ बाटो ढलान सडक		
१७६	आनि गुम्बा उकालो देखि पैयाँटार जाने बाटो ढलाने सडक		
१७७	सन्तोषी माता मन्दिरबाट नगरकोटी टोल जाने सडक		
१७८	फुलबारी टोल प्रेम लामाको घर तिरको ढलाने सडक		
१७९	किर्तिनिधि विष्टको घर जाने सडक		
१८०	अनिताको घर अगाडीको बाटो		
१८१	सन्तोषी माता मन्दिर ओरालोबाटो देखि पश्चिम बाँसको भाङ्ग सम्म ढल / सडक		
१८२	खादादह देखि ठुलोधारा जाने सडक		
१८३	शान्ती टोल निर्माण सडक		
१८४	यज्ञमती निर्माण सडक		
१८५	गुरुङटोल खड्ग बहादुर गुरुङको घर जाने लगायत अरु भित्री बाटो ईन्टरलक राख्ने		
१८६	रेमीको घर देखि भित्रीबाटो ढलान सडक		
१८७	माथिल्लो बुढाथोकी भित्रीबाटो		
१८८	नमूना टोल बाटो ढलान सडक		

वडानं
११

क्र.स	सडकको नाम	लम्बाई(कि.मी)	वडा नं
189	धारा पाखा पार्क निर्माण		
190	कपनटार कृष्ण भट्टराईको घरबाट भित्री बाटो यसुको घर जाने बाटो कालोपत्रे सडक		
191	बुद्धि तिमिल्सिनाको घर देखि बिष्णु चालिसेको घर सम्मको सडक		
192	ईश्वरी भट्टराईको घरदेखि विष्णु भट्टराईको घर सम्मको सडक		
193	टेलिकम गेट अगाडीदेखि राजकुमार कार्किको गेट सम्मको सडक		
194	बिष्णु लुईटेलको घर अगाडीको सडक		
195	पुर्णले बेचेको घर देखि प्रमिला खतिवडाको घर सम्म		
196	रामप्रसाद नेपालको घर अगाडीको सडक		
197	अशोक रिमालको घरछेउ सडक		
198	कृष्ण खड्काको घर छेउ सडक		
199	दुंगेलको घरदेखि चाणक कुइँकेल, ग बहादुर खड्काको घर अगाडीको सडक		
200	हरी तिमिल्सिनाको घर अगाडी बाटो कालोपत्रे सडक		
201	खरिबोट कारखाना सडक		
202	उसुवान रेडक्स भवन पछाडीको सडक		
203	राधाकृष्ण कार्यालयदेखि रत्न उपतीको घर सम्म ब्लक तथा बाटो निर्माण		वडानं १२
204	राजु बिक्रमको घर जाने सडक		
205	चन्द्र मैनालीको घर पछाडीको सडक		
206	नवदुर्गा शान्तिमार्ग तल्लो सडक		
207	अर्जुन नेपालको घरबाट पश्चिम तिरको सडक		
208	अरुणा नेपालको घरबाट दक्षिण घुमेको बाटो		
209	काजी के.सीको घरदेखि खहरे सम्मको सडक		
210	शान्ति आनी टोलमा ब्लक तथा बाटो निर्माण		
211	लिटिल मुन देखि सुबि गाउँ सम्म बाटो निर्माण		
212	सोलुडाँडाको दावाको घरदेखि बालकुमारी स्कुल जाने सडक		
213	लखुचा देखि टुकुचा ट्वाप सम्म बाटो तथा ईटा बिछ्याउने सडक		
214	दुंगेधारा देखि चक्कीघ हुँदै घट्ट सडक		
215	नौलिन मा.वि स्कुल पछाडीको सडक		
216	नाथेश्वरी मार्ग सडक बिस्तार		
217	भुतिन्चो पुरानो बस्ती ईटा बिछ्याउने सडक		
218	च्यानेखोला दोभान देखि घट्टचोक सम्मको सडक		
219	घट्ट सडक साईड ड्रेन तथा ग्रामेल		
220	नयाँ नौलिन मा.वि को ठाडो बाटो ढलाने सडक		

क्र.स	सडकको नाम	लम्बाई(कि.मी)	वडा नं
२२१	टुसाल चोक निर्माण		वडा नं १३
२२३	रिखेश्वर मार्ग		
२२४	याकछे बुंगा टोल निर्माण		
२२५	माथिल्लो टुसाल लखुचा चोक निर्माण		
२२६	हिटिचा गा नायबुँ सडक निर्माण		
२२७	गाम्चा पुरानो बस्ती ईद्वा बिछ्याउने		
२२८	भद्रकाली हाकुटोल सडक		
२२९	गाम्चा चौर व्यवस्थापन		
२३०	नयाँ गाम्चा सडक		
२३१	पुखुचाः कौडोल कल्भर्ट निर्माण		
२३२	तारेभिर कौडोल सडक		
२३३	नेवारी बस्ती कौडोलमा ईद्वा बिछ्याउने तथा बाटो		
२३४	टौखेल चोक सुधार		
२३५	मदनको घरबाट पुरानो बस्ती तल जाने पैदलयात्री मार्ग		
२३६	ज्ञानेको घरदेखि गणेश मन्दिर जाने बाटो विस्तार तथा साईड ड्रेन निर्माण		

श्रोतःनगर यातायात गुरुयोजना, बूढानीलकण्ठनगरपालिका २०७५

७.२ निर्माणाधिन नगरस्तरीय सडक व्यवस्थापन

विकास पुर्वाधारको प्रमुख मेरुदण्डको रूपमा रहेको सडकले अन्य विकास निर्माणमा पनि अत्यन्तै सहयोगी भुमीका निर्वाह गर्ने कुरामा कुनै दुइमत छैन । विकास कार्यलाई अभ बढी चुस्त दुरुस्त तथा तन्दुरुस्त बनाउनको लागि सडक यातायात लाई नै मध्यनजर गर्दै बूढानीलकण्ठ नगरपालिकामा पनि तिब्र रूपमा सडक व्यवस्थापनलाई पनि उत्तिकै निरन्तरता दिइएको पाइन्छ ।

७.३ झोलुंगे पुल तथा पुलपुलेसा

यातायातलाई सहज बनाउनका लागि पुलपुलेसाहरूको पनि ठुलो महत्व रहेको हुन्छ । ठुला तथा साना नदिहरुतथा खोलाहरु भएको स्थानहरूमा सहज रूपमा यातायात संचालन गर्ने गराउनका लागि मोटरेवल पुलहरूको आवश्यकता पर्दछ भने ग्रामिण स्थानहरूमा झोलुङ्गे पुलहरूले यसको काम गरि रहेका हुन्छन् । यस नगरपालिका भित्र साना ठुला गरी विभिन्न प्रकारका पुलहरू रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा, सडक पुल तथा काठ वा बाँसवाट बनेको कच्ची पुलहरू रहेका छन् । तलको तालिकामा पुल, त्यस पुलवाट जोडिने बस्तीहरूको नामको वारेमा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ७.३.१ पुल तथा कल्भर्ट सम्बन्धी विवरण

क्र.स	विवरण	दाँया स्थान	बायाँ स्थान	सहयोगी निकाय	वडा नं	लम्बाई
१	ज्याम्ले खोलापुल	वडानं १ बाट	वडा नं २ सम्म	जिविस, स्थानिय निकाय	१	६ मिटर

क्र.स	विवरण	दाँया स्थान	बायाँ स्थान	सहयोगी निकाय	वडा नं	लम्बाई
२	निलोपुल	रुद्रमति देखि	नारायणथान तोलुड जाने बस्ती १, ३ को सिमाना	स्थानिय सरोकारवाला	३	६ मिटर निर्माणको क्रममा
३	धोवीखोला ढलाने पुल	मन्डिखाटार	कपन देखि चावहिल छुने	जिविस, स्थानिय सरोकारवाला	४	११ मिटर
४	विण्णुमति खोलापुल	विण्णु खोला पुल	कृष्ण मन्दिरसम्म	नेपाल सरकार	५	२१ मिटर
५	साँप्रेदुडगा पुल	महाँकाल सुन्दर बस्ति	कपन बालुवा खानी	जिविस		
६	मितेरी पुल	धोवीखोला करिडोर	वडानं १०	नेपाल सरकार उपभोक्ता समिति	१०	१०.५ मिटर
७	हेपाली पुल	धोवीखोला करिडोर	वडानं १०	जिविस / नेपाल सरकार	१०	१६ मिटर
८	निखिलेश्वर पुल	सुन्दर मित्रनगरटोल	शान्तीटोल	शहरी विकास		
९	निखिलेश्वर पुल	बु.न.पा वडा न. ८ बाट	म.न.पा ७ १० १२,	नेपाल सरकार	११	११ मिटर

श्रोतः नगर यातायात गुरुयोजना, बूढानीलकण्ठनगरपालिका २०७५

७.४ इन्धन उपयोग विवरण

यस नगरपालिकामा वसोवास गर्ने ३२०३९ परिवारमध्ये ३१६४ (९८.८१ प्रतिशत) ले खाना पकाउने प्रमुख इन्धनको रूपमा एल.पि.ग्याँसप्रयोग गरेका छन्। यस्तै दाउराइन्धन रूपमा प्रयोग गर्नेको संख्या २८३ रहेको छ भने यो संख्या कूल घरपरिवार संख्याको ०.८ प्रतिशत हुन आउँदछ। गोबरग्याँस, मट्टितेल, विद्युतको स्रोतवाट खाना पकाउने परिवारको संख्या न्यून रहेको छ। तलको तालिकामा नगरपालिका तथा वडामा रहेको इन्धनको किसिम सम्बन्धी विवरणलाई दिईएको छ।

तालिका नं. ७.४.१ इन्धन प्रयोगको किसिम सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	एल.पि.ग्याँस	३१६४	९८.८१
२	दाउरा	२८३	०.८
३	मट्टितेल	९	०.०२
४	विद्युत	३।	०.०९
५	गोबरग्याँस	१	०.००३
६	अन्य	५७	०.१७
	जम्मा	३२०३९	१००

श्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ७.४.२ वडागत इन्धन प्रयोगको किसिम सम्बन्धी विवरण

विवरण	वडा नं.													जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
एल.पि.र्याँस	१२	२५३	१८४४	१९७८	१६२३	२४३९	१८३९	२७८२	२३८२	४६३१	२६७८	२९२८	२३३९	३६५८
दाउरा	१४	९	२८	२६	४७	१५	५	९	१	५	३	-	१२।	२०३
मट्टीतेल	-	-	।	-	-	-	।	३	-	-	-	-	४	९
विद्युत	-	-	-	-	-	-	३०	-	-	।	-	-	-	३।
गोबरर्याँस	-	-	-	।	-	-	-	-	-	-	-	-	-	।
अन्य	-	२	५	-	-	-	।।	-	-	२९	।	२	।	५७
जम्मा	१६९६	२५२४	१८७८	२००५	१६७०	२४५४	१८९२	२७९४	२३८३	४६६६	२६८२	२९३०	२४६५	३२०३९

७.४.३ बति बाले इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा :

यस नगरपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये प्रायजसो परिवारमा वतीको सेवा उपलब्ध छ। यस नगरपालिकामा वसोवास गर्ने नगरवासीहरूले राष्ट्रिय प्रसारण मार्फतको विद्युत सेवा प्रयोग गरेका छन्। जस अनुसार ७९०१परिवारले राष्ट्रिय प्रसारणवाट विद्युत सेवा प्राप्त गरेका छन्। यो संख्या यस नगरपालिकाको कूल घरपरिवार संख्याको ९९.२० प्रतिशत हुन आउदछ। तलको तालिकामा विद्युत तथा उज्यालो सेवा उपलब्ध परिवारको विवरणलाई देखाईएको छ।

तालिका नं. ७.४.१ विद्युत सेवा प्रयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या	प्रतिशत
१	छ	७९१२	९९.२०
२	छैन	१४	०.७९
	जम्मा	१८०५६	१००

श्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

तालिका नं. ७.४.२ वडागत रूपमा विद्युत सेवा प्रयोग सम्बन्धी विवरण

विवरण	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा
छ	६४	१४३	७९६	९३	५८९	१३७०	८०८	१७१२	१३०७	३५६३	१५९७	१८४६	१३३४	७९१२
छैन	७	६	३	१७	६	९	९	७	१	८	१०	९	५२	१४
जम्मा	६१	१४९	७९७	९३०	५९५	१३७९	८१७	१७१९	१३०८	३५९१	१६०७	१८५५	१३६६	१८०५६

श्रोतः घरधुरी सर्वेक्षण २०७५

७.५ सञ्चार तथा प्रविधि

नेपाल टेलिकम प्रा.लि. तथा एनसेल प्रा.लि. मार्फत यस नगरपालिकामा विभिन्न दूर सञ्चार सेवाहरू उपलब्ध रहेका छन्। सञ्चार प्रणालीमा हुलाक, निजी कुरियर, टेलिफोन, फ्याक्स तथा इन्टरनेट जस्ता आधुनिक सञ्चार सुविधाहरू पनि यस नगरपालिकामा उपलब्ध रहेका छन्। साथै यस्ता सेवा ठाउँ-ठाउँमा खुलेका साइबर क्याफेहरू, होटल, लज, विद्यालय र क्याम्पसहरूमा पनि उपलब्ध रहेकाले दुरसञ्चार सेवामा सर्वसाधारणको पहुँच सजिलो भएको छ।

७.५.१ हुलाकसम्बन्धी विवरण

यस नगरपालिकामा रहेको हुलाक कार्यालयलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ।

तालिका नं. ७.५.१ बूढानीलकण्ठ नगरपालिका भित्रका हुलाक कार्यालय

क्र. स.	नाम	स्थान	वार्ड नं.
१.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय		२
२.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय		३
३.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय		६
४.	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय		१

श्रोतः बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

परिच्छेद द: संस्थागत तथा सुशासन

संस्थागत विकास र सुशासन स्थानीय स्वायत्त सरकारका आधारस्तम्भहरू हुन्। प्रभावकारी सेवा प्रवाह र सुशासनको प्रत्याभूतिबाट मात्रै स्थानीय शासन तथा तह संस्थागत हुने गर्दछ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लगायत सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिकाले स्थानीय तहलाई स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी दिएको छ। उपरोक्त कानूनी व्यवस्था अनुसार विकास सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन तथा सेवा प्रवाहलाई परिणाममुखी र प्रभावकारी बनाउन स्थानीय तहको पुर्ण तथा समन्वयकारी भूमिकाको अपेक्षा गरिएको छ। नगर विकासका प्रयासहरूलाई व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकाको समग्र नेतृत्व र विषयगत निकायहरूको विषयगत नेतृत्वमा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नतिजा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया संस्थागत हुन आवश्यक छ।

नगरपालिका तथा हालको स्थानीय सरकारको समग्र समन्वय र विषयगत निकायहरूको विषयगत क्षेत्रको नेतृत्वमा नगर विकासको विद्यमान स्थितिको चित्रण गर्दै विकासका सम्भावना र आवश्यकताका आधारमा नगरको रणनीतिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा गर्ने, स्वीकृत कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने, आयोजना तथा कार्यक्रमको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रणाली संस्थागत गर्न आवश्यक देखिन्छ। यसबाट नगरको एकिकृत विकासमा स्थानीय तथा वात्य श्रोत साधनको पहिचान तथा परिचालन र नगर विकासका सरोकारवाला (सरकारी, गैर सरकारी, निजी र नागरिक) बीच समन्वय, सहकार्य तथा साझेदारीमा अभिवृद्धि भई विकासका प्रयासहरू व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी हुन सक्छ।

सामान्यतः नगरपालिकाको नगर पार्श्वचित्र निर्माणले नगरका विकासको लागि मार्गचित्र प्रस्तुत गर्दछ। यसै सन्दर्भमा नगर पार्श्वचित्रका विभिन्न विषय शिर्षक तथा प्राथमिकताका विषय क्षेत्रमध्ये संस्थागत विकास तथा सुशासन पनि एक रहेको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लगायत अन्य कानूनी शासनको मूल्य तथा मान्यता अनुरूप नागरिक संलग्नता, जवाफदेहिता, पारदर्शिता र भ्रष्टचारमुक्त अवस्थाको सिर्जना र सञ्चालित विकास कार्य तथा प्रवाहित सेवाको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि गरी विकास कार्यलाई नतिजामुखी बनाउन जोड दिएकोछ। सुशासन ऐन २०६४ र नियमावली २०६५ ले सार्वजनिक निकायहरूले क्षतिपूर्तीसहितको नागरिक वडापत्र, गुनासो सुनुवाई, पारदर्शिता र जवाफदेहितासहित सेवाग्राहीमैत्री कार्यप्रणाली अपनाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसैगरी स्थानीयस्तरका सेवा प्रदायक निकायलाई सेवाग्राहीप्रति जवाफदेही बनाउन उत्तरदायित्व सम्बन्धी संयन्त्रहरूको कार्यान्वयन रणनीति तथा सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण कार्यविधि तथा सूचनाको हक्कसम्बन्धी कानूनी र नीतिगत व्यवस्था

र

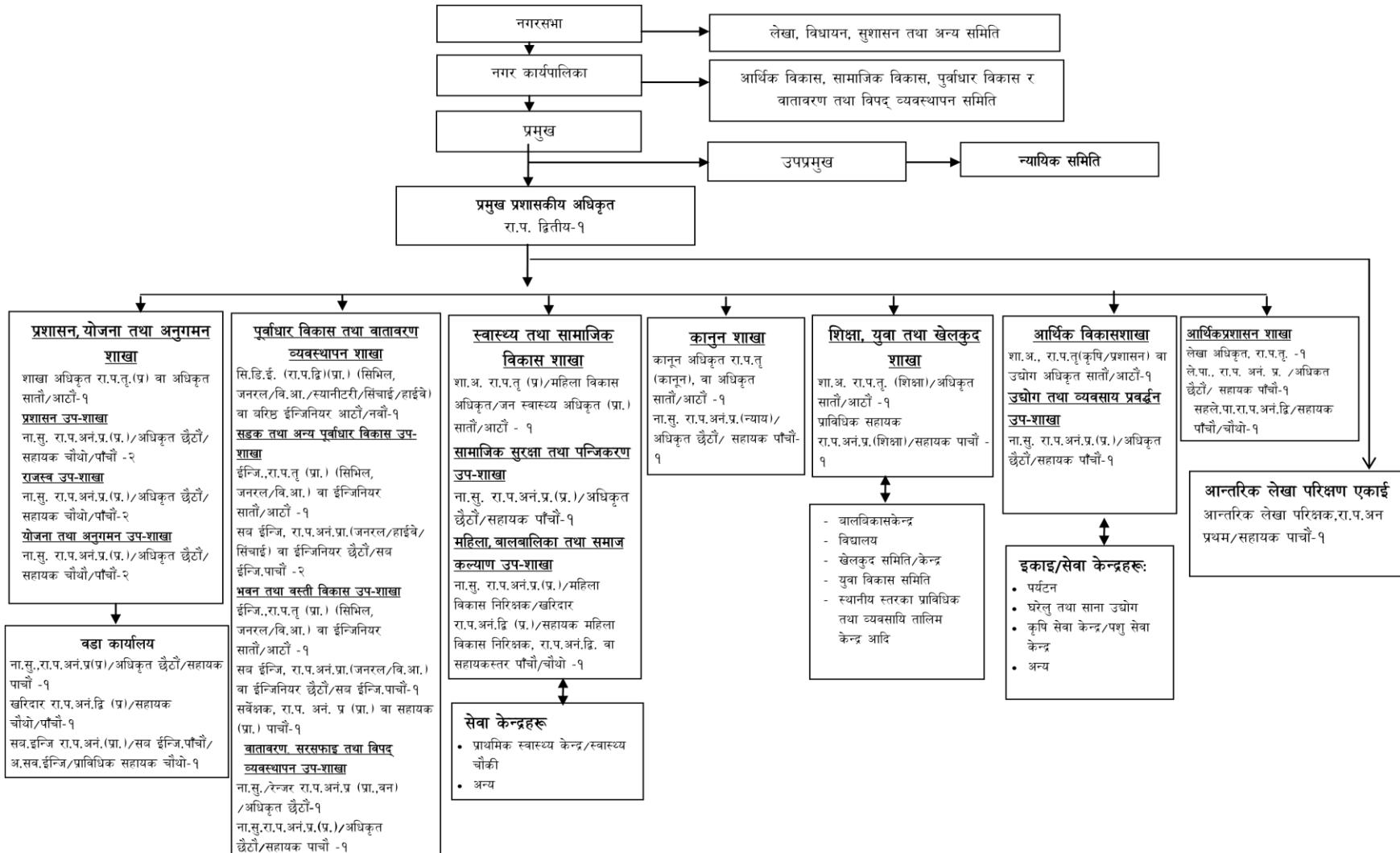
औजारहरू

उपलब्ध

रहेकोछ

।

८.१ बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको संगठनात्मक ढाँचा

८.२ बूढानीलकण्ठ नगरपालिकाको नगरसभावाट पारित भएका ऐन नियमहरुको विवरण	
क्र.सं.	विवरण
१	राजपत्र प्रकाशन कार्यविधि सम्बन्धी ऐन २०७५
२	नगरसभा संचालन कार्यविधि २०७५
३	नगर कार्यपालिका बैठक सञ्चालन कार्यविधि २०७५
४	सहकारी ऐन २०७५
५	न्यायिक समिति कार्यविधि(ऐन) २०७५
६	फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७५
७	"घ" वर्ग निर्माण ईजाजत/दर्ता कार्यविधि, २०७५
८	बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७५
९	नगर प्रहरी सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५
१०	वडा कार्यालय सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
११	विपद व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५
१२	उपभोक्ता समिति गठन, आयोजना सञ्चालन एवं व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
१३	शिक्षा नियमावली, २०७५
१४	संघ संस्था दर्ता तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
१५	यूवा तथा खेलकुद कार्यविधि, २०७५
१६	नगर कार्य सम्पादन नियमावली, २०७५
१७	टोल विकास संस्था कार्यविधि, २०७५
१८	स्थानीय बजार व्यवस्थापन तथा उपभोक्ता हित संरक्षण सम्बन्धि कार्यविधि, २०७५
१९	कर निर्धारण ऐन, २०७५
२०	स्थानीय स्तरको विकास आयोजना तथा परियोजना सञ्चालन ऐन २०७५
२१	भाषा सस्कृति, ललितकलाको संरक्षण र विकास कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
२२	नगर कार्यपालिका कार्य विभाजन नियमावली, २०७५

श्रोतःबूढानीलकण्ठनगरपालिका २०७५

८.३ बूढानीलकण्ठ नगरपालिका भित्रका सुरक्षा निकाय

क्र.सं	सुरक्षा निकायहरुको विवरण	स्थान / वडा नं	कैफियत
१	महानगरिय प्रहरी प्रभाग	हातीगौँडा २	
२	बूढानीलकण्ठ प्रहरी कार्यालय	बूढानीलकण्ठ ३	
३	नेपाली सेना, स्टाफ कलेज	शिवपुरी/टोखा ५	
४	इलाका प्रहरी कार्यालय	हेपाली ७	
५	महानगरिय प्रहरी प्रभाग,	मणिङ्काटार ९	
६	कपन प्रहरी प्रभाग	कपन १०	
७	केन्द्रिय प्रहरी विशेष कार्यदल	रातोमाटे डाँडा ११	

अनुसूचीहरु

अनुसूची १

निवाचित जनप्रतिनिधिहरुको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	:	लिङ्ग	सम्पर्क नंबर
१	श्री उद्घब प्रसाद खरेल	नगर प्रमुख		पुरुष	9851098730
२	श्री रमादेवी राई	नगर उप-प्रमुख		महिला	9841355402

वडा नं.

३	श्रीसुरेन्द्र लामा	वडा अध्यक्ष	१	पुरुष	9851036011
४	श्री चण्डीका रैला	महिला सदस्य	१	महिला	9843303196
५	श्री कल्पना नेपाली	दलित महिला सदस्य	१	महिला	9808011296
६	श्री श्याम तामाङ्ग	नगर सदस्य	१	पुरुष	9841345503
७	श्री नविन श्रेष्ठ	नगर सदस्य	१	पुरुष	9851008620
८	श्री राजेन्द्र खड्का	वडा अध्यक्ष	२	पुरुष	9841363519
९	श्री ज्ञानेन्द्र श्रेष्ठ	महिला सदस्य	२	पुरुष	9818810064
१०	श्री अनिता मिजार	दलित महिला सदस्य	२	महिला	9818278312
११	श्री जय बहादुर लामा	नगर सदस्य	२	पुरुष	9841450387
१२	श्री राजेन्द्र श्रेष्ठ	नगर सदस्य	२	पुरुष	9851029538
१३	श्री बाल कृष्ण श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष	३	पुरुष	9841339210
१४	श्री धन माँया डंगोल	महिला सदस्य	३	महिला	9818190531
१५	श्री बविता रम्तेल	दलित महिला सदस्य	३	महिला	9813433719
१६	श्री बिमल न्यौपाने	नगर सदस्य	३	पुरुष	9803712295
१७	श्री आकाश धिताल	नगर सदस्य	३	पुरुष	9841170967
१८	श्री राजु खड्का	वडा अध्यक्ष	४	पुरुष	9851099116
१९	श्री रमिला वाग्ले	महिला सदस्य	४	महिला	9841081156
२०	श्री मञ्जु परियार	दलित महिला सदस्य	४	महिला	9849279486
२१	श्री राम के.सी	नगर सदस्य	४	पुरुष	9851092602
२२	श्री शिवराम भण्डारी	नगर सदस्य	४	पुरुष	9851042961
२३	श्री बिजय तामाङ्ग	वडा अध्यक्ष	५	पुरुष	984148728
२४	श्री हेप्सीवा तामाङ्ग	महिला सदस्य	५	महिला	9841680098
२५	श्री बद्रि दुलाल	नगर सदस्य	५	पुरुष	9841861632
२६	श्री श्याम कृष्ण ठकुरी	नगर सदस्य	५	पुरुष	9851093161
२७	श्री नविन के.सी.	वडा अध्यक्ष	६	पुरुष	9841352071
२८	श्री नानु श्रेष्ठ	महिला सदस्य	६	महिला	9849518861
२९	श्री मिठु नेपाली	दलित महिला सदस्य	६	महिला	9841383725
३०	श्री श्याम महर्जन	नगर सदस्य	६	पुरुष	9851059670
३१	श्री विश्वराज खड्का	नगर सदस्य	६	पुरुष	9861582485

क्र.सं.	नाम	पद	:	लिङ्ग	सम्पर्क नंंबर
३२	श्री बस नारायण महर्जन	वडा अध्यक्ष	७	पुरुष	9841475221
३३	श्री राममाया महर्जन	महिला सदस्य	७	महिला	9841723076
३४	श्री अनिता पुर्कुटी	दलित महिला सदस्य	७	महिला	9818856445
३५	श्री सावित्री ढकाल भट्टराई	नगर सदस्य	७	महिला	983116439
३६	श्री राम बहादुर थिङ्ग	नगर सदस्य	७	पुरुष	984301658
३७	श्री सुमन तामाङ्ग	वडा अध्यक्ष	८	पुरुष	9851095058
३८	श्री गोमा मग्राती	दलित महिला सदस्य	८	महिला	9843171005
३९	श्री माधव पौड्याल	नगर सदस्य	८	पुरुष	9841424597
४०	श्री मञ्जु बस्नेत थापा	नगर सदस्य	८	महिला	9841463626
४१	श्री राजेन्द्र प्रसाद सापकोटा	वडा अध्यक्ष	९	पुरुष	9851180839
४२	श्री गंगा नेपाली	दलित महिला सदस्य	९	महिला	9841425397
४३	श्री लड्डु खड्का	नगर सदस्य	९	पुरुष	9810097181
४४	श्री पर्श्वराम कार्की	नगर सदस्य	९	पुरुष	9851031426
४५	श्री नवराज भट्टराई	वडा अध्यक्ष	१०	पुरुष	9851023498
४६	श्री रिता दाहाल	महिला सदस्य	१०	महिला	9841555330
४७	श्री दिल कुमारी वि.क.	दलित महिला सदस्य	१०	महिला	9849100372
४८	श्री चन्द्रमान श्रेष्ठ	नगर सदस्य	१०	पुरुष	9851094650
४९	श्री भुव प्रसाद रेग्मी	नगर सदस्य	१०	पुरुष	9841663093
५०	श्री राजु अधिकारी	वडा अध्यक्ष	११	पुरुष	9851094651
५१	श्री भगवती निरौला	महिला सदस्य	११	महिला	9849017886
५२	श्री रत्न नर्गची दर्जि	दलित महिला सदस्य	११	महिला	9813387983
५३	श्री बिनोद कुमार तामाङ्ग	नगर सदस्य	११	पुरुष	9851009608
५४	श्री बिमल लामा	नगर सदस्य	११	पुरुष	9808012712
५५	श्री शम्भु प्रसाद भट्टराई	वडा अध्यक्ष	१२	पुरुष	9851043615
५६	श्री मिना बयलकोटी	महिला सदस्य	१२	महिला	9840470454
५७	श्री डिल्ली प्रसाद खतिवडा	नगर सदस्य	१२	पुरुष	9841613516
५८	श्री पुरुषोत्तम नेपाल	नगर सदस्य	१२	पुरुष	9841285656
५९	श्री कृष्ण श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष	१३	पुरुष	9851048297
६०	श्री राममाया वि.क.	दलित महिला सदस्य	१३	महिला	9813498569
६१	श्री श्याम श्रेष्ठ	नगर सदस्य	१३	पुरुष	9848838145
६२	श्री मंगल नगरकोटी	नगर सदस्य	१३	पुरुष	9851242688
नगर कार्यपालिका सदस्य					
६३	श्री शुसिला दर्जी	नगर कार्यपालिका सदस्य		महिला	9843078628
६४	श्री कृष्ण बहादुर मिजार	नगर कार्यपालिका सदस्य		पुरुष	9841603552

क्र.सं.	नाम	पद	ि.	लिङ्ग	सम्पर्क नंबर
५५	श्री तारा रोक्का	नगर कार्यपालिका सदस्य		महिला	984960593
५६	श्री रिना श्रेष्ठ	नगर कार्यपालिका सदस्य		महिला	9861476127
५७	श्री शान्ता ढकाल	नगर कार्यपालिका सदस्य		महिला	9849017993
५८	श्री शुकुलाल सुनार (गहतराज)	नगर कार्यपालिका सदस्य		महिला	9851042149
५९	श्री सुमित्रा त्रिपाठी पाण्डे	नगर कार्यपालिका सदस्य		महिला	9843483565
६०	श्री दर्गा थापा	नगर कार्यपालिका सदस्य		महिला	9843621062

स्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

अनुसूची २

नगरपालिकामाकार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	शाखा	सर्वक नंम्बर	कैफियत
१	श्री प्रदीप पौडेल	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	प्रशासन	9844668511	निजामती सेवा
२	श्री एकनाथ बास्तोला	प्रशासकीय अधिकृत	प्रशासन	984471649	निजामती सेवा
३	राजकुमार भण्डारी	का.स पाचौँ	प्रशासन	9843125305	करार
४	राम बहादुर कुँवर	का.स चौथो	प्रशासन	9851089870	स्थानिय स्थायी
५	श्रीचन्द्र खतिवडा	लेखा अधिकृत	लेखा	9860128694	निजामती सेवा
६	षडानन्द घिमिरे	लेखापाल	लेखा	9852035095	निजामती सेवा
७	धनराज श्रेष्ठ	सह-लेखापाल	लेखा	9843080028	निजामती सेवा
८	अच्युत खड्का	का.स पाचौँ	राजश्व	9851174175	स्थानिय स्थायी
९	सविन थापा	का.स चौथो	राजश्व	9841951972	करार
१०	चण्डका कोईराला	ना.सु	सहकारी	9845127387	निजामती सेवा
११	अच्युत कार्की	का.स चौथो	जिन्सी	9851174174	स्थानिय स्थायी
१२	भवानी श्रेष्ठ	का.स चौथो	जिन्सी	9849244888	करार
१३	तिला भट्टराई खनाल	ना.सु	सामाजिक विकास	9843046853	निजामती सेवा
१४	प्रमिला रेग्मी	ना.सु	पंजिकरण	9841750506	निजामती सेवा
१५	भवानी प्याकुरेल	ना.सु	योजना शाखा	9841872487	निजामती सेवा
१६	महेश प्रसाद पाठक	कम्प्युटर अधिकृत	योजना शाखा	9851077826	दुर्गम क्षेत्र विकास समिति
१७	अनिता महर्जन	का.स चौथो	योजना शाखा	9860677740	करार

१८	दिपक भण्डारी	ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	984414133	करार
१९	बिनोद पौडेल	सव- ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	9851079069	स्थानिय स्थायी
२०	डिल्लीराम श्रेष्ठ	सव- ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	9851082731	अस्थायी
२१	खगेन्द्र श्रेष्ठ	सव- ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	9841981866	करार
२२	ओमराज ढकाल	सव- ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	9841975095	करार
२३	बैकुण्ठ भण्डारी	सव- ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	9851278000	करार
२४	मन्दिरा श्रेष्ठ	सव- ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	9841347138	स्थानिय स्थायी
२५	भाईराम थापा	अ. सव- ईन्जिनियर	नक्सा / प्राविधिक	984535377	स्थानिय स्थायी
२६	विनिता ढुंगाना	का.स चौथो	नक्सा / प्राविधिक	9851105217	करार
२७	राजकुमार श्रेष्ठ	अमिन चौथो	प्राविधिक	9851150117	करार
२८	सुमित खरेल	का.स चौथो		9841952625	करार
२९	पार्वती भण्डारी	खरिदार		9841707250	निजामती सेवा
३०	अन्जना राई	का.स चौथो		9804305307	करार
३१	रमिला थापा	का.स चौथो		9843727249	करार

३२	सिर्जना ठकुरी	का.स चौथो	दर्ता चलानी	९८४६२१७१२	करार
३३	निता गुरुड	का.स चौथो	दर्ता चलानी	९८६८१९९०९७	करार
३४	जानुका लामिछाने	का.स चौथो	दर्ता चलानी	९८४४७३२६३	करार
३५	कल्पना थापा	कार्यालय सहयोगी		९८०३९७२११६	करार
३६	गमला के.सी	कार्यालय सहयोगी		९८६०६७१८३२	करार
३७	सरस्वती गैरे	कार्यालय सहयोगी		९८२३४८००९	करार
३८	ईन्द्र बहादुर बस्नेत	कार्यालय सहयोगी		९८४४२४६४३९	करार
३९	शिवराम खत्री	कार्यालय सहयोगी		९८४१३४४३२९	स्थानिय स्थायी
४०	सुरेश खत्री	हेभी सवारी चालक		९८६०४३२५१	करार
४१	ध्रुव बहादुर आचार्य	ह. सवारी चालक		९८५१०६९५८१	करार
४२	रामशरण भण्डारी	ह. सवारी चालक		९८६१९६५०५०	करार

स्रोत: बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

अनुसूची ३

शवदाहस्थल सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	घाटको नाम	स्थान कुन जातजातीका मानिसका	वडा नं
१	मानेगाँझ चिहान	तामाड, लामा, भोटेहरु	१
२	सिमले डाँडा	तामाड जाती	१
३	अप्सरा घाट	प्राय सबै जातजातीका	१
४	रुद्रेश्वर घाट	सबै जाजजातीका	२
५	स्तुपासँगैको घाट	तामाड, लामा, भोटेहरु	३
६	भुतेदह घाट	वडाका केही मानिसहरुको	४
७	धहि पाटी	विष्णुमती,	५
८	छाप टुसाल पाटी	छाप,	५
९	डाँडागाउँ पाटी	डाँडागाउ़,	५
१०	चिसिने पाटी	चिसिने,	५
११	विष्णुमति घाट	सबै	६

श्रोतः बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

सरकारी सार्वजनिक जग्गाहरुको विवरण

अनुसूची ४

क्र.सं	सरकारी सार्वजनिक जग्गाहरु	स्थान / वडा नं	क्षेत्रफल वर्ग (कि.मी)	स्वामित्व
१	सिमलीगाउँ	बूढानीलकण्ठ १	अनुमानीत ३० रोपनी	नेपाल सरकार
२	महादेव खोला आसपासको जग्गा		१ रोपनी(खोलाको भाग)	नेपाल सरकार
३	तल्लो पासिकोट	बूढानीलकण्ठ ६	३० रोपनी	नेपाल सरकार
	लुडिखोला आसपास		२० रोपनी	नेपाल सरकार
	च्यासिन्डोल		५० रोपनी	नेपाल सरकार
	खत्रीगाउँ		२० रोपनी	नेपाल सरकार
४	हेपाली जिसमवारी	बूढानीलकण्ठ ७	५२ रोपनी	नेपाल सरकार
	मेलम्ची टंयाकी अगाडिको जग्गा		७ रोपनी	नेपाल सरकार
	युनिकटोल		२ रोपनी	नेपाल सरकार
	टुसालदेवी जग्गा		८ आना	नेपाल सरकार
	पानचोक जग्गा		४ रोपनी	नेपाल सरकार
	डठुगाउँउको जग्गा		५.५ रोपनी	नेपाल सरकार
	टिआईएको जग्गा		१.५ रोपनी	नेपाल सरकार
५	ठूलो चउर	८	७७ रोपनी १२ आना	नेपाल सरकार
	फुस्तेपाखा जगन्नाथ क्षेत्र		२२ रोपनी	नेपाल सरकार
	नगरपालिका भवन क्षेत्र		२४ रोपनी	नेपाल सरकार
	लोकेश्वर मन्दिर क्षेत्र / बाहुनडाँडा		२२ रोपनी	नेपाल सरकार
	भंगाल		२८ रोपनी	नेपाल सरकार
	कालिकाचउर		१४ रोपनी	नेपाल सरकार
	भंगाल गहिरो माझिटार		३० रोपनी	नेपाल सरकार
	राधाकृष्ण मन्दिर बरफेदी		१४ रोपनी	नेपाल सरकार
६	सृजनावस्तीको जग्गा	बूढानीलकण्ठ ९	१४ रोपनी	नेपाल सरकार
	सुकुम्बासी बस्ती		१ रोपनी	नेपाल सरकार
	क्रियापुत्री भवनमा रहेको जग्गा		अनुमानित १ रोपनी	नेपाल सरकार
	नयाँ कोलोनीको आसपासको जग्गा		अनुमानित ११ आना	नेपाल सरकार
	गेट कलज सँगैको जग्गा		अनुमानित २० रोपनी	नेपाल सरकार
	नयाँ कोलोनीमा खोला			
७	आकाशे धारा	१० आकाशेधारा		
	सिहेश्वरी मीन्दर क्षेत्र			
	कपन पहरि चौकी आसपास			

नगर पाश्वीचित्र, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका

८	दुड्गेनचोकको जग्गा	बूढानीलकण्ठ १२	३ रोपनी ११ आना	
	बालकुमारी मन्दिर		४ रोपनी	
	उसुवाडग क्षेत्रको जग्गा		६ रोपनी	
	लाखेपोखरीको जग्गा		३ रोपनी १३ आना	

श्रोतः बूढानीलकण्ठ नगरपालिका २०७५

अनुसूची५

सर्वेक्षणका महत्वपुर्ण नतिजाहरु(Highlights of Survey Results)

१. वर्तमान भू उपयोग सम्बन्धी विवरण

भू उपयोग सम्बन्धी विवरण (वर्ग कि.मी)	
आवास तथा वस्ती क्षेत्र	12.67
कृषि क्षेत्र	6.8
वन क्षेत्र	9.87
घाँसे क्षेत्र	0.22
भाडी क्षेत्र	5.004
नदीनाला तथा पोखरी	0.17
अन्य (बगर तथा भीर क्षेत्र)	0.02
जम्मा	34.80

२. वडा कार्यालय सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत	वडा नं.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	कैफियत
१	तौलुङ्ग	आफै	७	हात्तीगौडा	आफै
२	चपली घुम्ती	आफै	८	गोल्फुटार	आफै
३	नारायणस्थान	भाडामा	९	मणिङ्काटार	भाडामा
४	पासिकोट	भाडामा	१०	आकाशेधारा कपन	भाडामा
५	विष्णुमती खोला	आफै	११	शंखरेडाडा कपन	आफै
६	खड्का भद्रकाली	आफै	१२	दुर्गा मन्दिर	आफै
				१३	चुनीखेल

३. धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको विवरण

क्र.स	नाम	स्थलको महत्व	स्थान/वडा नं.
१	रुद्रेश्वरमहादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	रुद्रेश्वर चोक २
२	पञ्चकन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पासिकोट २
३	निलबाराहि मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चपली २
४	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गणेश चोक २
५	राधाकृष्ण सेतीदेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बदेली २
६	तारेभिर पर्यटकीय स्थल	धार्मिक तथा पर्यटकीय	बदेली २
७	बूढानीलकण्ठ मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बूढानीलकण्ठ
८	कृष्ण मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	कृष्ण पाटी ३
९	बागद्वार	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज ३
१०	बिपश्यना ध्यान केन्द्र	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गहिरी गाउँ ३
११	खप्तड स्वामि समाधि स्थल	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गहिरी गाउँ ३
१२	कुमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बूढानीलकण्ठ ३

३	भद्रकाली	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चपलीगाँउ	३
४	अप्सराघाट	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	निलोपुल	३
५	सतीदेवी पिठ पतन स्थल	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चपली	३
६	शिवपुरी महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	शिवपुरी डाँडा	३
७	पञ्चकन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	विष्णुमति	४
८	थापागाँउ शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	विष्णुमति	४
९	बालेश्वरी शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	लिपीकोट	४
१०	भद्रकाली जात्रा	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पासिकोट	४
११	काली मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक		५
१२	वसाह महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक		५
१३	नागिनी गण	धार्मिक तथा ऐतिहासिक		५
१४	वालेश्वर महादेव	धार्मिक तथा ऐतिहासिक		५
१५	विष्णुद्वार	धार्मिक तथा ऐतिहासिक		५
१६	भद्रकाली मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खड़का गाँउ	६
१७	धर्मपुर वस्ती (ऐतिहासिक)	ऐतिहासिक)	धर्मपुर	६
१८	रामसिता मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	ओखल गाँउ	६
१९	शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खत्री गाँउ	६
२०	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टनगाँउ	६
२१	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पासिकोट	६
२२	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	धर्मपुर	६
२३	महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खड़कागाँउ,	६
२४	डठुगाँउ, गणेश मन्दिर, धनगाँउ गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा पर्यटकीय	डठुगाँउ, धनगाँउ,	७
२५	शिव मन्दिर	धार्मिक ऐतिहासिक	डठुगाँउ	७
२६	टुशाल देवी मन्दिर	धार्मिक ऐतिहासिक	हेपाली	७
२७	महाँकाल मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार	८
२८	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार	८
२९	सरस्वती मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार	८
३०	तुम्लेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार	८
३१	कार्यविनायक गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार	८
३२	कुमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गोल्फुटार	८
३३	पञ्चकन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	मंगाल	८
३४	जगन्नाथ मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	हातीगाँडा	८
३५	कुमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	मन्डिखाटार	९
३६	राधाकृष्ण मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बरफेदी	९

४८	धनेश्वरमहादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	नयाँ कोलोनी	९
४९	मनकामना मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	बरफेदी	९
५०	सिद्धेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	सिद्धेश्वर क्षेत्र	१०
५१	पञ्च कन्या मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	पञ्च कन्या चोक	१०
५२	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	आकाशेधारा)	१०
५३	मनकामना मन्दिर / भैरव मन्दिर / देवी थान मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	साप्रे दुङ्गा	१०
५४	निखिलेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	निखिलेश्वर	१०
५५	अष्टभुजा मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	भण्डारी गार्मेन्ट	१०
५६	राधा कृष्ण मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	राधाकृष्ण चोक	१२
५७	दुड्गेन गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	दुड्गेन चोक	१२
५८	नवदुर्गा मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	वडा कार्यालय	१२
५९	बाल कुमारी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खरिबोट	१२
६०	सोमनाथ शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	खरिबोट	१२
६१	चुनदेवी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	चुनिखेल	१३
६२	भद्रकाली मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	गाँम्चा	१३
६३	गणेश मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक	१३
६४	शिव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	कौडोल, पुतलीडाँडा	१३
६५	मनकामना मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	साँवाटार	१३
६६	करुणामाई मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुसाल	१३
६७	सरस्वति मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक गाँम्चा	१३
६८	नागेश्वरी मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक गाँम्चा	१३
६९	भद्रकाली गुठी घर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	माथिल्लो टुसार	१३
७०	नवपुर पोखरी	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुपेक	१३
७१	करुणामाई चोक पार्क गेट	धार्मिक तथा पर्यटकीय	टुसाल	१३
७२	रिखेश्वर महादेव मन्दिर	धार्मिक तथा ऐतिहासिक	टुसाल	१३

४. प्रमुख गूम्बाहरुको विवरण

क्र.सं	प्रमुख गूम्बाहरुको विवरण	स्थान/वडा नं
१	सार्वजनिक गूम्बा (श्री डार्यूर भयाङ्गतेरा दार्यालिङ्ग गूम्बा)	चौतारा बू.न.पा ३
२	नागिगूम्बा	बू.न.पा १ शिवपुरी

३	न्हेडूप सेडूप फून्चोलिड गुम्बा	नगरकोटी टोल बू.न.पा १
४	गुरुड गुम्बा	बू.न.पा २
५	छोरिड गुम्बा	बू.न.पा ३ ठुलोगाउँउ
६	छापा दोर्जे डागुम्बा	
८	नाम्खा ख्योडज्योङ्ग गुम्बा	बू.न.पा ५
९	डाँडागाउँ गुम्बा	
१०	होडवाइज्जी गुम्बा	बू.न.पा १०
१३	आनीगुम्बा	बू.न.पा ११ धारीगाउँ
१४	कपनगुम्बा	बू.न.पा ११ कपनगढी
१५	स्याल्पा गुम्बा	बू.न.पा ११ कपनगढी
१६	अमिताभ फाउन्डेशन	बू.न.पा ११ कपनगढी
१७	फुल्हारी गुम्बा	बू.न.पा ११ जगडोल
१८	मुक्तिनाथ गुम्बा	बू.न.पा ११ जगडोल

५. वडागत परिवार संख्या र जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	परिवार संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
१	१६९६	२९७९	२९९८	५९७७
२	२३२४	४३१६	४३७९	८६९५
३	१८७८	३७२	४०४	७९०६
४	२००५	३४६९	३५३२	७००१
५	१६७०	२७०८	२८३२	५५६०
६	२४५४	५९२३	५९१०	११८३
७	१८९२	२३४६	२३५०	४६९६
८	२७९४	८४३३	८४५२	१६८८५
९	२३८३	५६३१	५६८८	११३९
१०	४६६६	१५९१५	१६२२१	३२१३९
११	२६८२	६८७३	६८५४	१३७२७
१२	२९३०	९८८२	१००२३	१९९०५
१३	२४६५	३८०४	३७४६	७५५०
जम्मा	३२०३९	७६२५	७७०५२	५३३०३

६. उमेर समुह तथा लिङ्ग अनुसार जनसंख्या विवरण

उमेर समुह	पुरुष	महिला	जम्मा
०-१	४१	३९।	८०२
१५	१५३३	१४१३	२९६६
५-१०	५१५६	४८३५	९९१।
१०-१५	८१८०	७९५।	१६१३।
१५-२५	१०८३३	१०८८०	२१७३
२५-५०	२४७७९	२५१३०	४९०९

40-60	22125	22806	44931
60-70	2112	2274	4386
70-90	1030	1296	2326
90 भन्दा माथिका	72	76	148
जम्मा	76251	77052	153303

७. मातृभाषा अनुसार परिवार संख्याको विवरण

क्र.सं.	मातृभाषा	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	20623	64.36
२	नेवारी	4818	15.03
३	तामाङ्ग	3306	10.94
४	गुरुङ	827	2.57
५	मरार	24	0.66
६	उर्दु	95	0.29
७	भोजपुरी	116	0.36
८	लिम्बु	102	0.31
९	राई	918	2.86
१०	टिबेटियन	734	2.298
॥	अन्य	86	0.26
	जम्मा	32039	100

८. मुख्य धर्म

क्र.सं.	धर्म	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	हिन्दु	23132	72.19
२	बौद्ध	7233	22.57
३	मुस्लीम	95	0.29
४	किसिंचयन	193	4.65
५	अन्य	86	0.26
	जम्मा	32039	100

९. जातजाती अनुसार जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	जातजाती	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
१	ब्राह्मण	१८४३९	१८२१३	३६६५२	२३.९०
२	क्षेत्री	२०५५५	२०६३९	४११९४	२६.८७
३	नेवार	१३१०५	१३३२१	२६४२६	१५.९३
४	गुरुङ	३९१८	४०४६	७९६४	५.१
५	मगार	३०९२	३१३१	६२२३	४.०५
६	तामाङ्ग	८६९५	८८३६	१७५३१	११.४
७	ठकुरी	९०७	८८०	१७८७	१.१६
८	शेर्पा	१८२३	१८४६	३६६९	२.३
९	राई	३०२६	३२८१	६३०७	४.११
१०	लिम्बु	४०२	३८२	७८४	०.५
११	धामी	१६	२१	३७	०.०२
१२	दमाई	३०५	३४१	६४६	०.४२
१३	कामी	२४६	२७७	५२३	०.३४
१४	सार्की	४०९	४२०	८२९	०.५४
१५	बि.क./सुनार	३८८	४०३	७९१	०.५१
१६	मुसलमान	१४७	१६२	३०९	०.२०
१७	योगी/गिरी/सन्यासी/भारती/वन	२५४	२६३	५१७	०.३७
१८	माझी	३१	२७	५८	०.०३
१९	यादब	६६	७१	१३७	०.०८
२०	थारु	३३	३७	२२८	०.१४
२१	चौधरी	१०१	१११	२१२	०.१३
२२	दनुवार	२५	२५	४८	०.०३
२३	अन्य	१९०	२३९	४३१	०.२
	जम्मा	७६२५१	७७०५२	१५३३०३	१००

१०. घरमुलीको विवरण

क्र.सं.	घरमुली	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	बाबु	२५२४७	७८.८०
२	आमा	५१३	१६.०१
३	छोरा/बुहारी	१५०६	४.७
४	छोरी	१५५	०.४८
	जम्मा	३२०३९	१००

११. अपाङ्गताको आधारमा जनसंख्या

वडा नं	पूर्ण अशक्त अपाङ्गता		आति अशक्त अपाङ्गता		जम्मा
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
१	०	३	६	१	१०
२	०	०	०	०	०
३	८	४	६	८	२४
४	९	१०	२०	२०	५९
५	५	०	३	१	९
६	६	२	४	७	१९
७	९	०	१	०	१०
८	९	१	०	०	१०
९	६	२	१	२	११
१०	७	६	९	६	२८
११	१	२	२	१	६
१२	९	६	७	१	२३
१३	४	६	५	६	२१
जम्मा	७३	४२	६१	५३	२३२

१२. पेशागत जनसंख्या विवरण

क्र.सं.	पेशा	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
१	कृषि	१९९	३३१	५२४	२९३	१०६	२७८	२०१	१३८	५५	१२३	६९	८९	१३३	४१९	८.००
२	व्यापार	७३८	११०	१४९	८१	६१	८३७	८८९	१०५२	१०५	१९६३	१२७	१३०३	८७६	१३५४	२७.२३
३	सरकारी नोकरी	८९	२४४	८४	२१४	७९	२५०	५५	२२०	३४०	६६४	२०३	३०४	१३५	२४८१	५.८
४	गैर सरकारी नोकरी	५२७	१३८	८९५	७७	४९	७१	५३	१३१	१७२	११७	१२३	६६	१४९	२३.२९	
५	डाक्टर	१४	१७	३	२६	६	२३	५	४४	५३	४६	१५	२९	६	२८७	०.५८
६	ईंजिनियर	१२	२४	६	१५	४	१४	२	२०	२३	६१	१३	२६	१०	२३९	०.४८
७	वकिल	३	४	०	४	०	३	०	६	१४	३०	६	१९	५	११४	०.१९
८	ईलेक्ट्रिसियन	११	१६	१४	१४	१३	११	२१	२३	१७	२७	१६	१७	१३	२२३	०.४५
९	टेक्निसियस	८	७	११	११	२३	१२	१३	१४	१२	२३	१२	१३	११६	०.३३	
१०	मेकानिक्स	१	१	१४	११	११	१२	१३	१०	११	२३	११	११	१५७	०.३०	
११	कम्प्यूटर ईंजिनियर	१	२	३	१	०	०	३	१	८	२०	५	४	०	५८	०.१
१२	सिलाई, बुनाई, बाटिक, व्यूटिसियन	५६	६२	६३	५३	५७	६१	६८	७१	७२	८५	५५	४७	४१	७८१	१.५
१३	झाईभर	६१	७६	७१	७३	६३	८२	६१	७५	५१	११	८३	७९	७८	११४	२.००
१४	बै. रोजगार	२१	१८६	१४	३१९	१११	३३८	१११	४७२	१११	११२	११	५४९	१७४	४१३	८.५५
१५	श्रमिक	७१६	१०१	६०	६६३	६२८	६५०	७७	६३९	६६१	१२३९	६३९	७७	७६९	११७९	१९.७४
१६	पशुपालन	२१	६	१३	०	६५	१	३	२	३	११	२१	११	३	११४	०.३९
	जम्मा	२६९०	३७३५	३६४६	३२३८	२३०२	३३८१	२७२	३७४९	३६५५	७३७	३९३९	४४९९	४०९६	४९०२८	

१३. औषत मासिक पारिवारिक आमदानी

क्र.सं.	औषत मासिक पारिवारिक आमदानी	परिवार संख्या
१	५००० भन्दा कम	३२६४
२	५००० देखि १००००	४९७
३	१००१ देखि २००००	६४८
४	२००१ देखि ३००००	७०६६
५	३००१ देखि ४००००	६३३४
६	४००१ देखि ५००००	२७६५
७	५००१ देखि ७५०००	१०३३
८	७५०१ भन्दा माथि	९२२
	जम्मा	३२०३९

१४. औषत मासिक पारिवारिक बचत

क्र.सं.	औषत मासिक बचत	घरधुरीसंख्या
१	शुन्य	८६४२
२	५०० देखि १०००	५००
३	१००१ देखि २०००	३८५४
४	२००१ देखि ३०००	३४५९
५	३००१ देखि ५०००	३६६९
६	५००१ देखि १००००	३८७६
७	१०००० भन्दा माथि	३८३९
	जम्मा	३२०३९

१५. घरको स्वामित्वको अवस्था

क्र.सं.	घरको स्वामित्वको अवस्था	जम्मा	प्रतिशत
१	निजी / आफै घर	१६९३९	५२.९
२	बहालमा	१४०१०	४३.७
३	अरु संग मिलेर बसेको	४२	०.१३
४	अनियन्त्रित वसोवास	३८	१.११
५	शरणार्थी	१२७	०.३९
६	संस्थागत	४५७	१.४२
७	अन्य	८६	०.२६
	जम्मा	३२०३९	१००

१६. घरको छानाको प्रकार सम्बन्धी विवरण

घरको छानाको प्रकार	जम्मा	प्रतिशत
कच्ची	468	2.59
दुगां, माटो र खरको छानो	42	0.23
दुगां, माटो र टिनको छानो	403	2.23
प्लाष्टर गरिएको र टिनको छाना	1057	5.95
इटा र ढलानको छाना	985	54.35
ढलान (फ्रेम स्ट्रक्चर)	629	34.44
अन्य	52	0.28
जम्मा	18056	100

१७. जनसंख्याको आधारमा साक्षरता तथा शैक्षिक तह सम्बन्धी विवरण

शैक्षिक स्तर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	जम्मा	प्रतिशत
० देखि ५ वर्ष सम्म	१३७	३४०	१६८	२६४	१०२	२४४	११०	३२६	२०२	७७७	२७८	४६५	३३५	३७६८	२.४
निरक्षर	६८७	९७३	५४६	५९२	७१५	७६४	५९३	६८५	५९५	११५७	८८६	९९७	१५१	१०६४	६.९
साक्षर	१६६९	२२७	२४२८	१६४	१४३	२९१	९०३	३९०	२४६	७१३९	३६६३	४७३२	१५४९	३६६४	२३.००
आधारभूत तह	१३३२	१७२	१७८९	१५३५	१४८१	२५३६	९३९	३९०१	२७३२	७५३६	३४०१	४९९७	१८४४	३५९०५	२३.४२
माध्यमिक तह	१४३	२०३	१५४	१८७६	१४२९	३५६२	१३७३	४९१८	३२७४	९६५४	३८३४	६३१७	१८२६	४३१७	२८.१५
स्नातक तह	४१	९९८	१४३८	७४३	३१४	१३४	७०३	२३६४	१५१६	४२३२	१५१	१६७२	४५३	१७६१	१८.५२
स्नातकोत्तर	११	३३४	३१	४४७	८४	३८९	६२	६७२	५३६	१५४७	१८०	६७४	७०	५२७	३.४
पि.एच.डी.	२७	१८	२	३०	२	४३	१३	७९	३८	५३	३४	५१	०	३९०	०.२५
जम्मा	५९७	८६३५	७९८६	७००१	५५६०	१८६३	४६९६	१६४४५	१३१९	३२३९	१३२७	१९९०५	७५५०	१५३३०३	१००

१८. विद्यमान स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य सेवा	जम्मा
१	सामुदायिक अस्पताल	१
२	स्वास्थ्य चौकी	६
३	रेडक्रस	१
४	शहरी स्वास्थ्य प्रवद्धन केन्द्र	३
५	निजि अस्पताल	१
६	फार्मेसी	४२
७	बर्थिंड सेन्टर (एउटा बर्थिंड सेन्टर परिवार नियोजन मार्फत)	१
८	क्लिनिक	८
९	पोलि क्लिनिक	४
१०	खोप केन्द्र	१४
११	महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका संख्या:	१०९

१९. खानेपानी स्रोतको विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या	प्रतिशत
१	व्यक्तिगत धारा	९५२३	५२.७४
२	सार्वजनिक धारा	५५६	८.५६
३	सामुदायिक धारा	९२०	५.०९
४	छिमेकीको धारा	१८५	१.०२
५	कूवा, जरुवा र ईनार	५२७९	२९.२३
६	नदी तथा खोला वा मूहान	६०३	३.३३
	जम्मा	१८०५६	१००

२०. इन्धन प्रयोगको किसिम सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	परिवार संख्या	प्रतिशत
१	ए.ल.पि.ग्याँस	३१६५८	९८.८१
२	दाउरा	२८३	०.८
३	मटीतेल	९	०.०२
४	विद्युत	३।	०.०९
५	गोबररग्याँस	१	०.००३
६	अन्य	५७	०.१७
	जम्मा	३२०३९	१००

२१. विद्यूत सेवा प्रयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण	घरधुरी संख्या	प्रतिशत
१	छ्ल	१७९१२	९९.२०
२	छैन	१४	०.७९
	जम्मा	१८०५६	१००

२२. भुकम्प प्रभावित घरपरिवार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं	विवरण	संख्या
१	लाभग्राही	२६९।
२	गुनासो	॥॥
३	रेक्ट्रोफिट	१५
४	जम्मा	२६९।
५	पहिलो किस्ता	२०६३
६	दोस्रो किस्ता	९९३
७	तेस्रो किस्ता	७७७

२३. बूढानीलकण्ठ नगरपालिका भित्रका सुरक्षा निकाय

क्र.सं	सुरक्षा निकायहरुको विवरण	स्थान / वडा नं	कैफियत
१	महानगरिय प्रहरी प्रभाग	हातीगाँडा २	
२	बूढानीलकण्ठ प्रहरी कार्यालय	बूढानीलकण्ठ ३	
३	नेपाली सेना, स्टाफ कलेज	शिवपुरी/टोखा ५	
४	इलाका प्रहरी कार्यालय	हेपाली ७	
५	महानगरिय प्रहरी प्रभाग,	मणिडुकाटार ९	
६	कपन प्रहरी प्रभाग	कपन १०	
७	केन्द्रिय प्रहरी विशेष कार्यदल	रातोमाटे डाँडा ११	

अनुसूची६

कार्यक्रममा उपस्थित सहभागीहरुको विवरण

कार्यक्रममा २०८४ को अक्टूबर २७ दोपहर बाट
प्रभुत श्री उद्धव प्रधान खेल थाँ चौ उपास्थित
ना टोकोपालकाल तथा तरो सम्बन्धित
प्र२। अम्बाइजन बहुवार हाल पछि उपलब्ध छ।
तेबाट, पुच्चा तथा जानवारहरूको विषयमा
उचिता राय, जानकारीको विषयमा
जाई प्रकारिष्ठ गरील्लाहार ता विषयमा उत्तम
सम्भा। इनपूळां उल्लाघ वर्णो जिन ता भएनुमा
हुक्के। उपस्थिति चिन्ह।

उपस्थिति

१) ना। उद्धव-उद्धव प्रधान खेल

उपस्थिति

२) उपस्थिति - राम उचिते हुक्के

उपस्थिति

३) उपस्थिति - परिवर्ती पाइय

उपस्थिति

४) प्रधानमंडल अनुष्ठान ७३। ३। ६। ९। २

५) परम्परागत कार्यक्रम ७३। ३। ६। ९। २

६) नवरात्र अवसर ७३। ३। ६। ९। २ वडा अवयव

७) श्रीकृष्ण अवसर ७३। ३। ६। ९। २ वडा अवयव

८) उत्तम विनियोग ७३। ३। ६। ९। २

९) दुर्गा अवसर उत्तम पार कार्यपालिका सम्बन्ध

१०) राधा-कृष्ण ७३। ३। ६। ९। २ वडा अवयव

११) सुकृतलाल खाल (मंस गट्टानी) ७३। ३। ६। ९। २

१२) माघव चौडापाल - दुर्गापांडी - सदृश -

१३) समिति विपाकी पाइय - उ.न.प.कार्यपालिका सदृश -

१४) नवविन शिष्ट उत्तम पा.१. न.१.१८

१५) गुगाकरी निर्देश ७३। ३। ६। ९। २

१६) उठ्य प्र० आणले उत्तम पा.१.२

१७) खीता पाँच्य उत्तम पा.१.२

१८) उत्तमका कुर्नेत (कार्यक्रम) ७३। ३। ६। ९। २

 Date _____ Page _____	
29. राजु भट्टेन्होवी	त्रि. न. पा. ११०५८४३।
29. वारा नेपाली	त्रि. न. पा. १०
४४ सुमित्रा श्रेष्ठ	त्रि. न. पा. -०९.
२८. शुभेश्वर पाण्डित	" " १० कार्यपालिका सदस्य
२५. तावित क. सी.	" " दृष्टिभवद्
२६. हरी सुब्दर जोशी	स्कॉलर नेपाल
२८. सुविधा चिह्नी	स्कॉलर नेपाल
२८. रमेश सुकेशी	स्कॉलर नेपाल
२८. शानी लामा	स्कॉलर नेपाल
३०. सुरेश काले	स्कॉलर नेपाल
३१. छोबि द. गुडाइ	"
३२. अमित वार्त्ता	क्रि. न. पा.
३३. रमेश भट्टराई	क्रि. न. पा.
३४. तुम्हा कुमार लामा	"
३५. रमेश रामेशी	"
३६. रमेश भट्टराई	१५०८ १०.८.१५.१२
३७. रमेश रामेशी	१५०१-२२ द. दि. ३.

आज मिति २०८२। ६। १३ ज्येष्ठ को दिन बूढानीलकण्ठ
नगरपालिकाको टारार पाश्वीचन्द्र तथार पानै शिलसिलाभा
टार प्रमुख उद्योग वडा अध्यक्षाङ्कको सम्मान सुनाव र
निर्देशिता प्रत्येक वडागार सम्मानको तारीख तथाँ
संकलनकार्य आएहा जानाइल्होर्ने तथाँव शक्ति यस्ती
अभियुक्तीले कार्यक्रममा तिनाप्रायाङ्को उपरित्थी रह्यो।

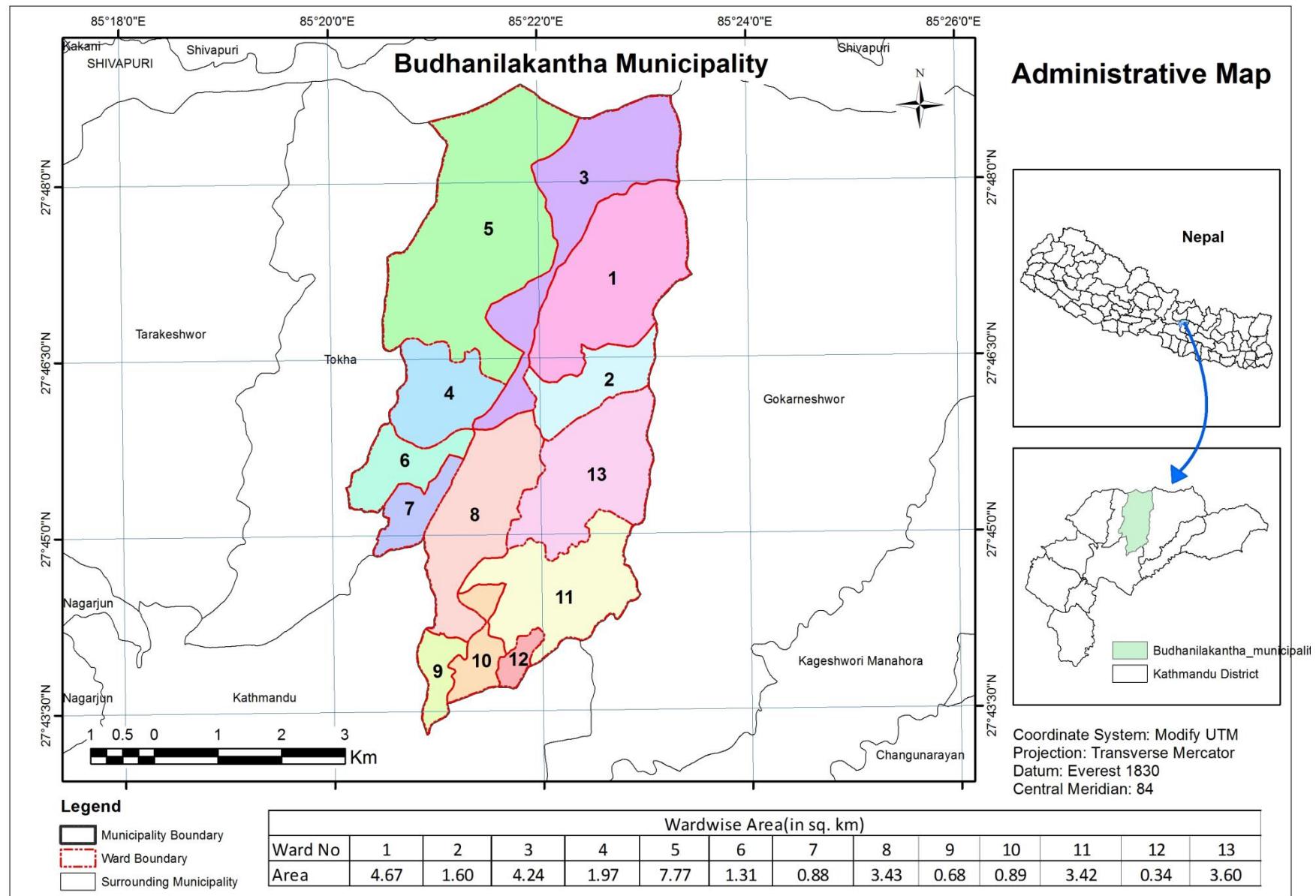
सि.न.	नाम	वडा नं.	छोट नं.	स्थानक्रम	कैषिकि
1.	Rubesh Kunwar	3	9841666146	✓	
2.	Samundra Paudel	5	9843727318	✓	
3.	Sushil Thakuri	5	9823465922	✓	
4.	Kumar Sunam	9	9860340568	✓	
5.	DINESH KUMAR PANDEY	8	9849056211	✓	
6.	Saroj Thapa	9	9841000700	✓	
7.	Anoj Loitel	12	9860215933	✓	
8.	Indra G.T.	8	9843088925	✓	
9.	Sita Pandey	8	9841045672	✓	
10.	Adarsha Karki	9	9867890766	✓	
11.	JIT Ghimire	9	9860366902	✓	
12.	Robin Chaulagain	9	9913654221	✓	
13.	Nirjala Bhandari	1	9843171891	✓	
14.	लिमा लाली	2	9881992212	✓	
15.	211261516	2	9803870374	✓	
16.	Hridesh Poudel	10	9851080312	✓	
17.	Saroj Sapkota	10	9860907991	✓	
18.	Sarpanch Kunwar	3	9862787438	✓	
19.	Mohika Kunwar	3	9860332381	✓	
20.	Bibek Adhikary	3	9813829183	✓	
21.	Rishi Sabedi	12	9841855396	✓	
22.	Ram Bhandari	8	9860805980	✓	
23.	Sita Oli	2	9849590416	✓	
24.	Pooja Grajurel	2	9866726500 9860766007	✓	
25.	Pujan Grajurel	2	9890456327	✓	
26.	Dipesh Sarkota	2			

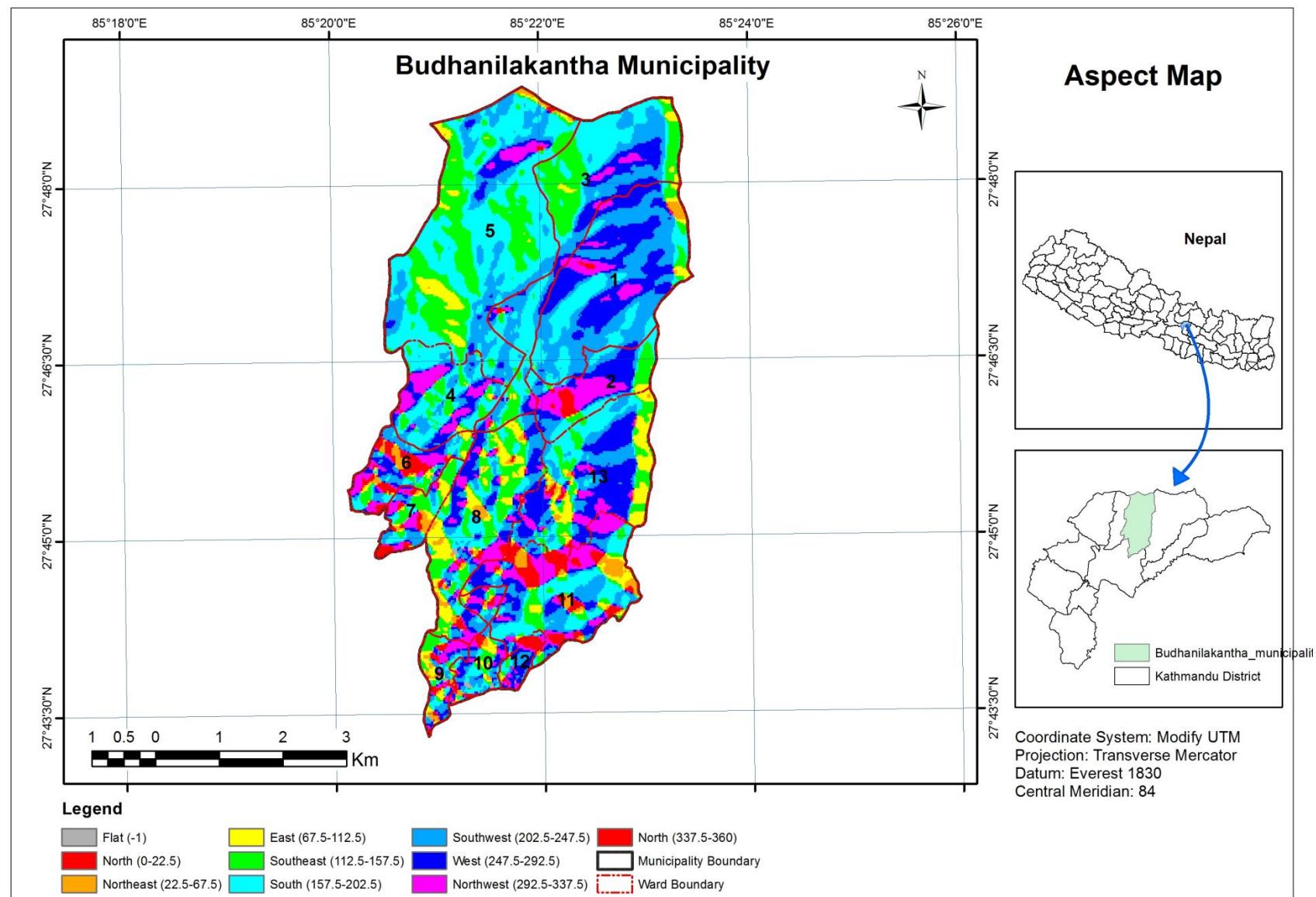
संख्या	मुख्य संबंधी	नाम	जन्म वर्ष	मोबाइल
26.	2	Deepak Shrestha	१९८५	9840479811
27	9	Buddhatamishrestha	१९८४	9817872164
28	2	Saurav Kumar Gurung	१९८७	9818677867
29	2	Rubin Thapa	१९८५	9616497310
30	5	Umesh Tamang	१९८३	9810155918
31	5	Pasang Tamang	१९८०	9813507701
32	5	MANJU LAMICHHAINE	१९८५	9861267854
33	10	Anosha Rajyal	१९८५	9823185964
34	7	Deepa Shakal	१९८५	9893819968
35	1	Kalpana Tamang	१९८५	9840291150
36	1	Asha Lama	१९८५	9808484406
37.	1	Aarushi Tamang	१९८५	9808246871
38.	1	Lolita Tamang	१९८५	9810257294
39	2	Bhiman Shrestha	१९८५	9813499308
40.	2	Ashish Shrestha	१९८५	9860847847
41.	1	Ajay Ramtej	१९८५	9844479738
42	13	Sujan Shrestha	१९८५	9861476128
43	3	Deepa Chalise	१९८५	9803193613
44	2	Rajeshwar Khatri	१९८५	9841908307
45	4	* Rajesh Thapa Magar	१९८५	9841546799
46	4	* Goma Devi Dhaka	१९८५	9841163692
47	4	* Rekha Khadka	१९८५	9841329618
48	13	Nirdosh Shrestha	१९८५	9849757625
49	12.	Rojina Dhungel	१९८५	9843312632
50	12.	Anupa Kuinkel	१९८५	9861791050
51	5	Sure Tamang	१९८५	9808152758
52.	12	Bimala Dhungana	१९८५	9841547305
53	01	Sumita Shrestha	१९८५	9860671005
54	03	Bijendra Shrestha	१९८५	9741455916
55	8	Sunita Lama	१९८५	9812613225
56	8	Nirajmais Puri	१९८५	9860771072

सं. सं	दर्जा सं.	नाम	दर्ता-दर्द	नंबर सं.
58	8	Anita Chopra	Chopra	9840251555
59	7	Nisha Purkuti	Purkuti	9808014336
60	1	Akash Tamang	Akash	9803637888
61	3	Birat Shrestha	Birat	9861333355
62	7	Gangalal Mahajan	Gangalal	9821282372
63	7	Sabin Thapa Lama	Sabin	9849523141
64	9	Ayusma Lama	Ayusma	9860084158
65	9	Sarjila Basnet	Sarjila Basnet	9860097771
66	10	Tara Kunwar	Tara	
67	11	Kalyani Khadka (Raut)	Kalyani Raut	9848103090
68	11	Bhanu Bhattarai	Bhanu	984970616
69	11	Jayram Khadka	Jayram	9841036694
70	11	Bishal Tamang	Bishal Tamang	9810011040
71	11	Sagar Khadka	Sagar Khadka	9864667842
72	11	Pranil Tamang	Pranil	9813179723
73	11	Nirjala Bhandari	Nirjala	9843171891
74	8	Ram Bhandari	Ram	9813150111
75	10	Sajina Karki	Sajina	980320875
76	10	Deepa Chaulagain	Deepa	9823296165
77	4	Sabin Khatri	Sabin	9821192862
78	6	Sabin Shrestha	Sabin	9843810092
79	6	Sakar K.C.	Sakar	9843699041
80	6	Keshav K.C.	Keshav	9861582752
81	6	Aashish Khadka	Aashish	9808142673
82	6	Anish Shrestha	Anish	986158225

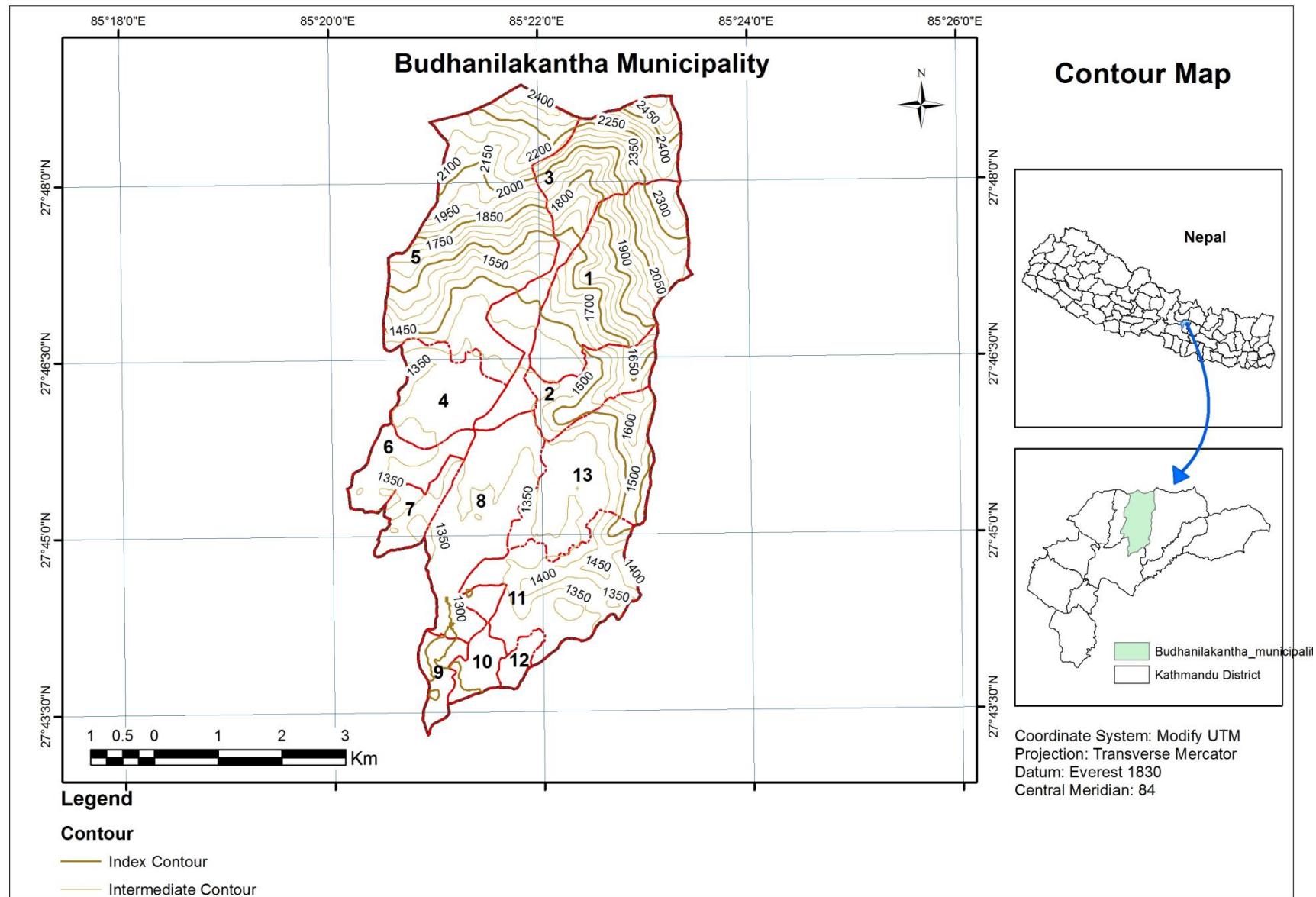
नगर पाश्वीचत्र, बूढानीलकण्ठ नगरपालिका

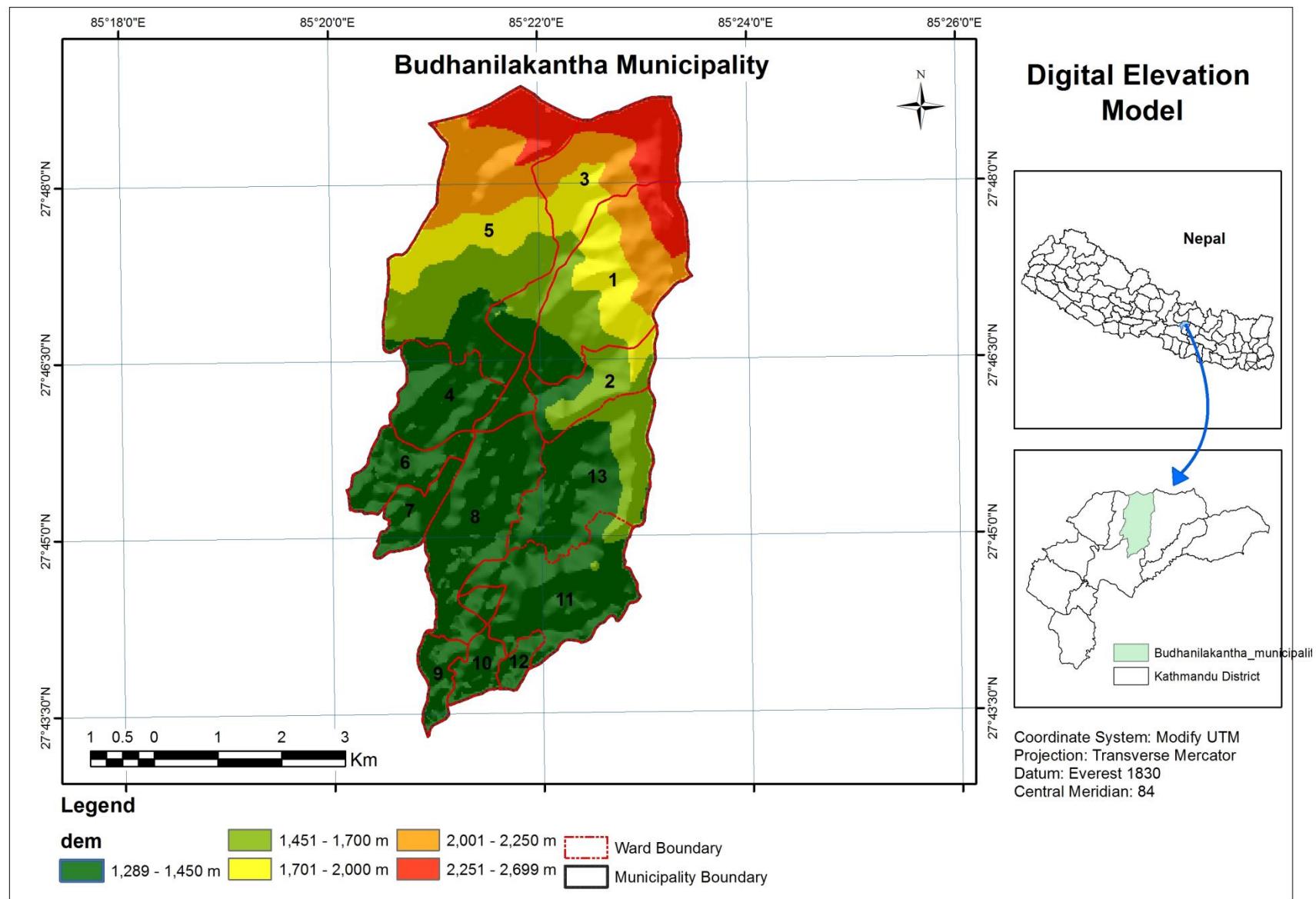
नक्साहरु

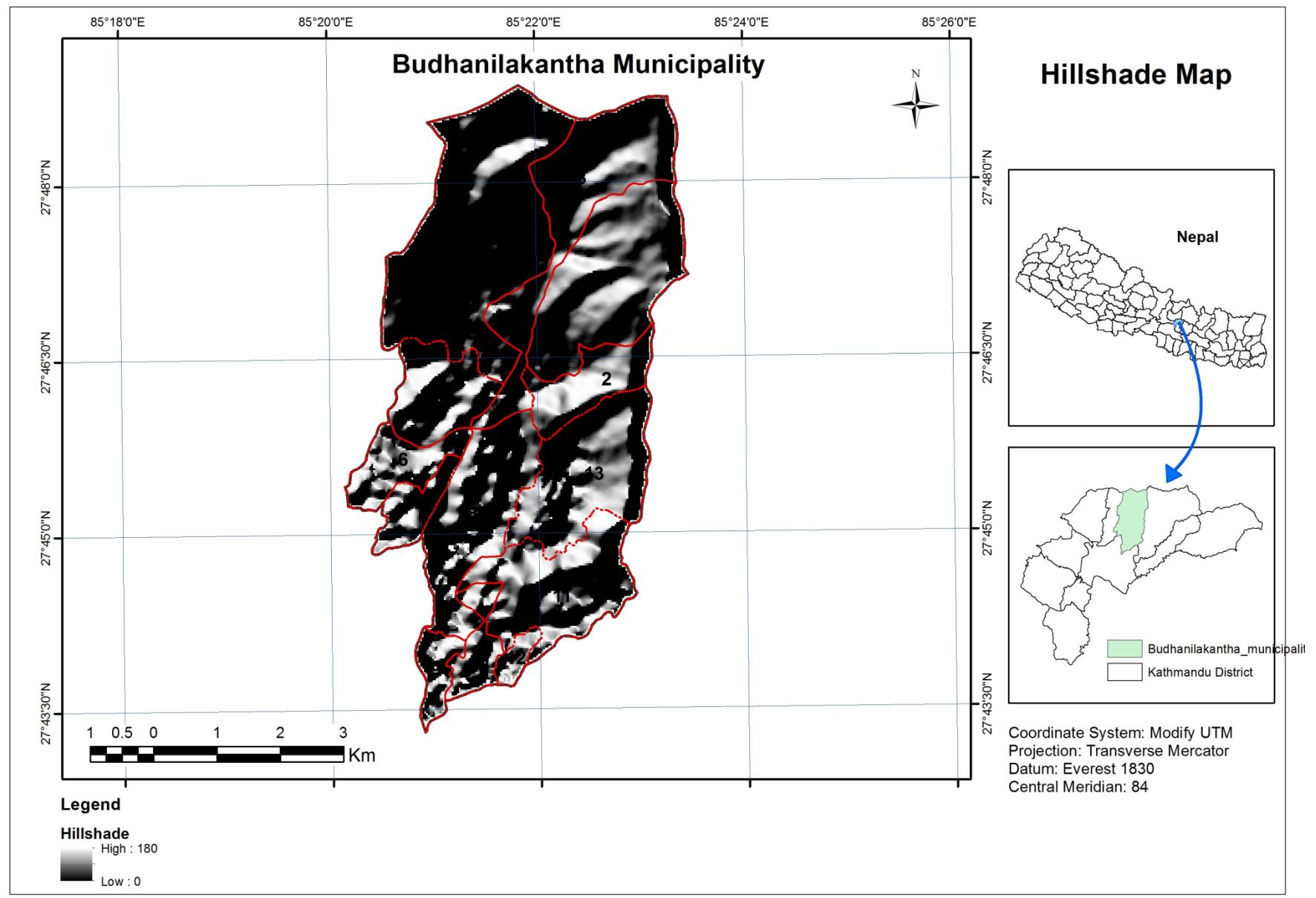

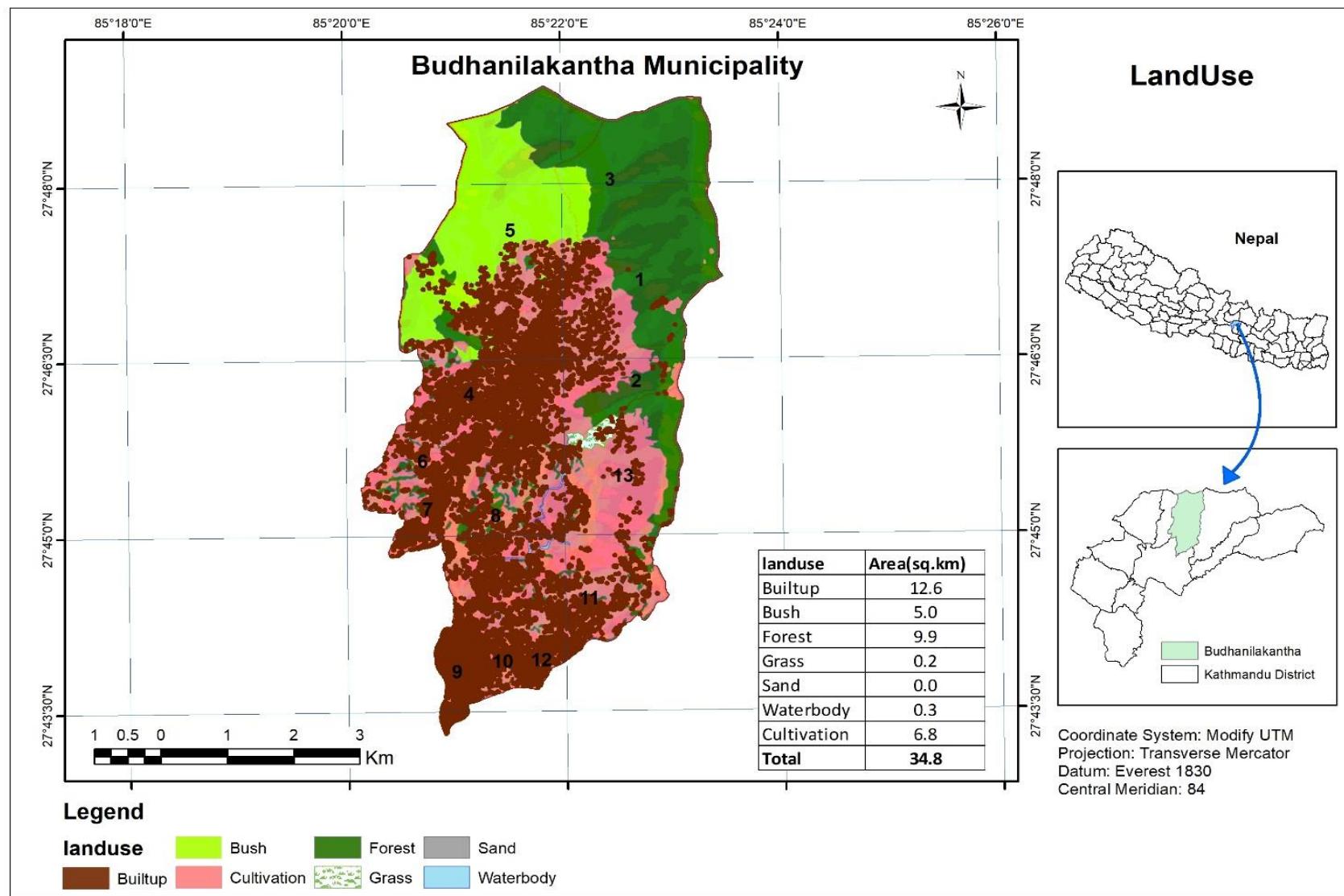

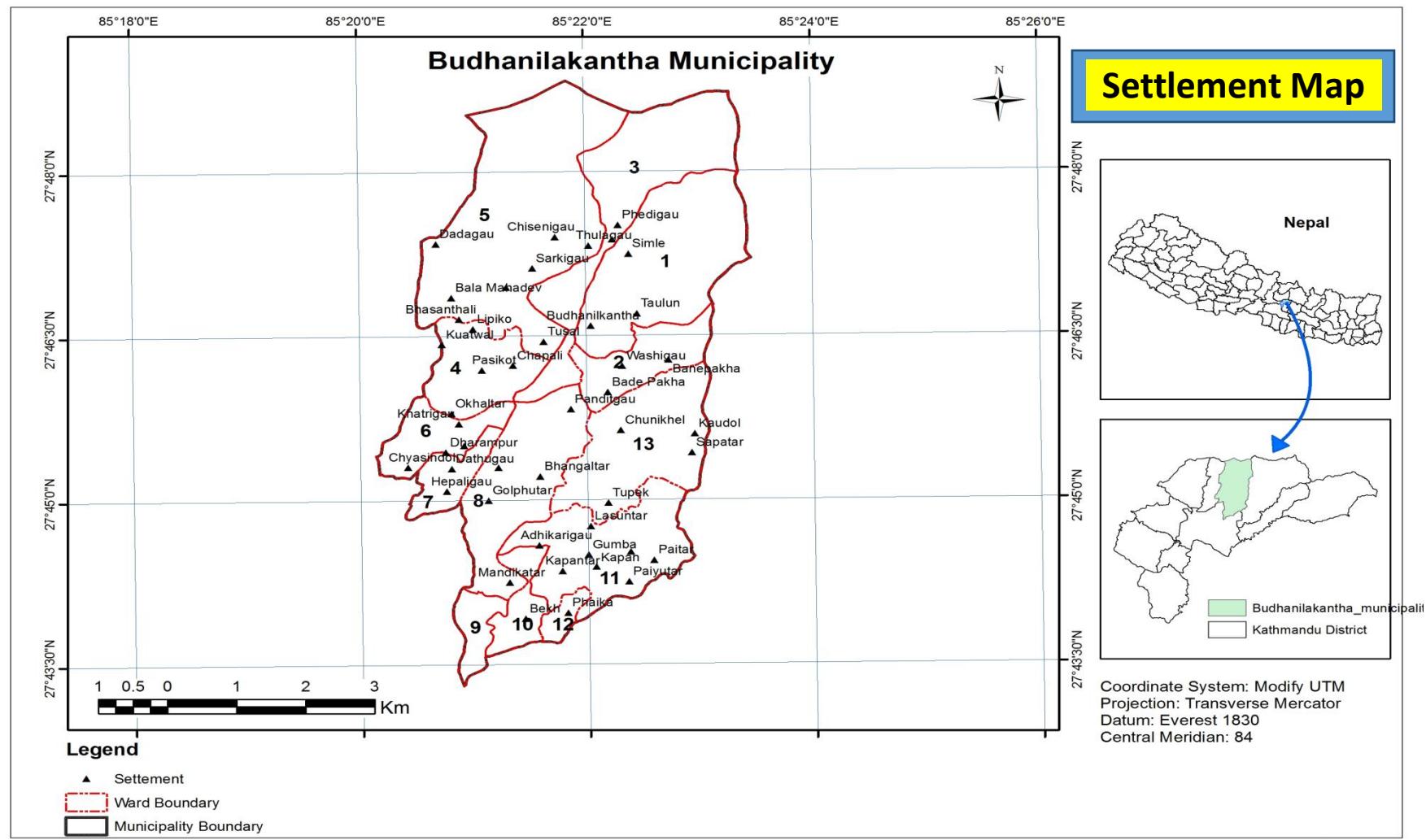
Data Source: Government of Nepal, Survey Department

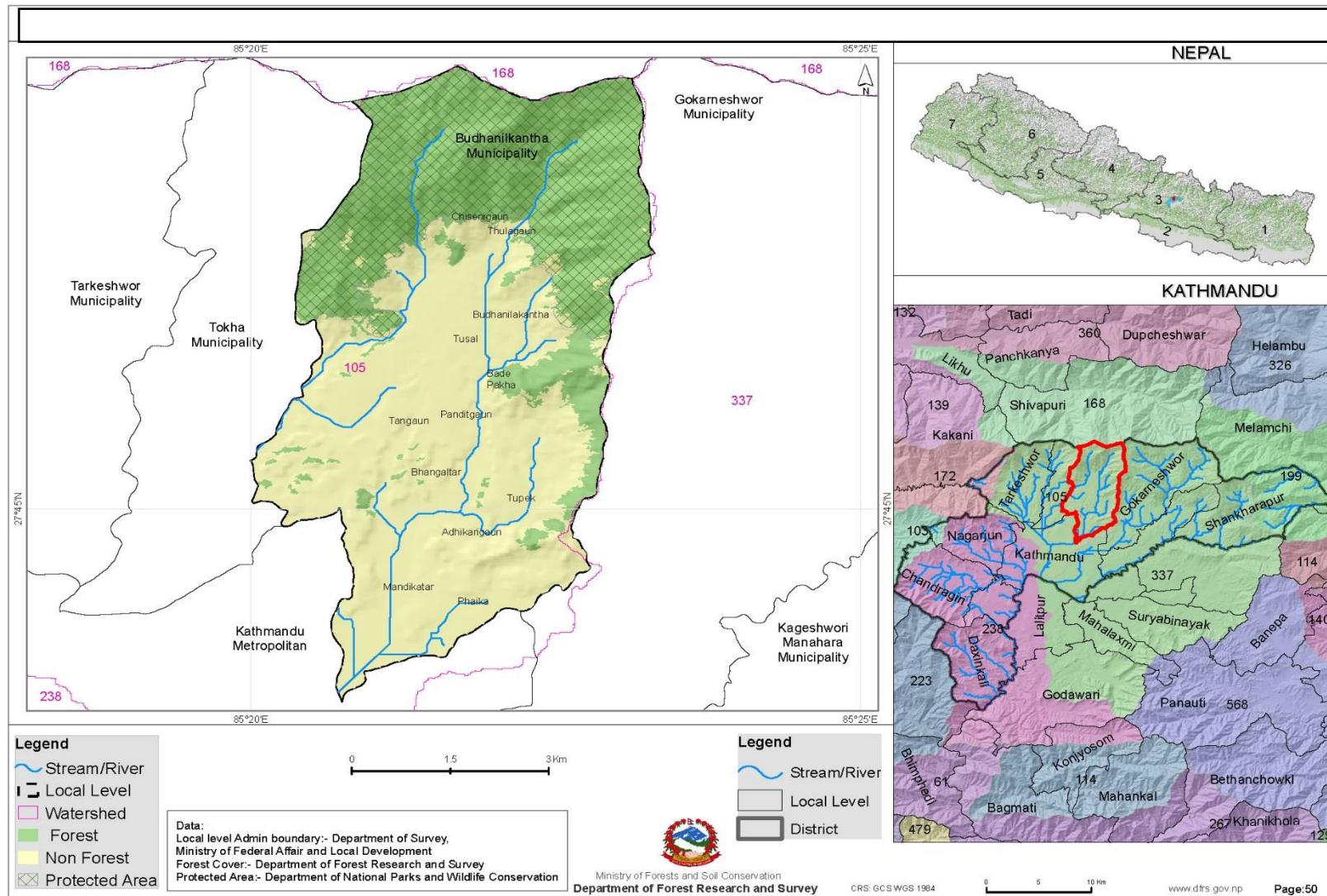

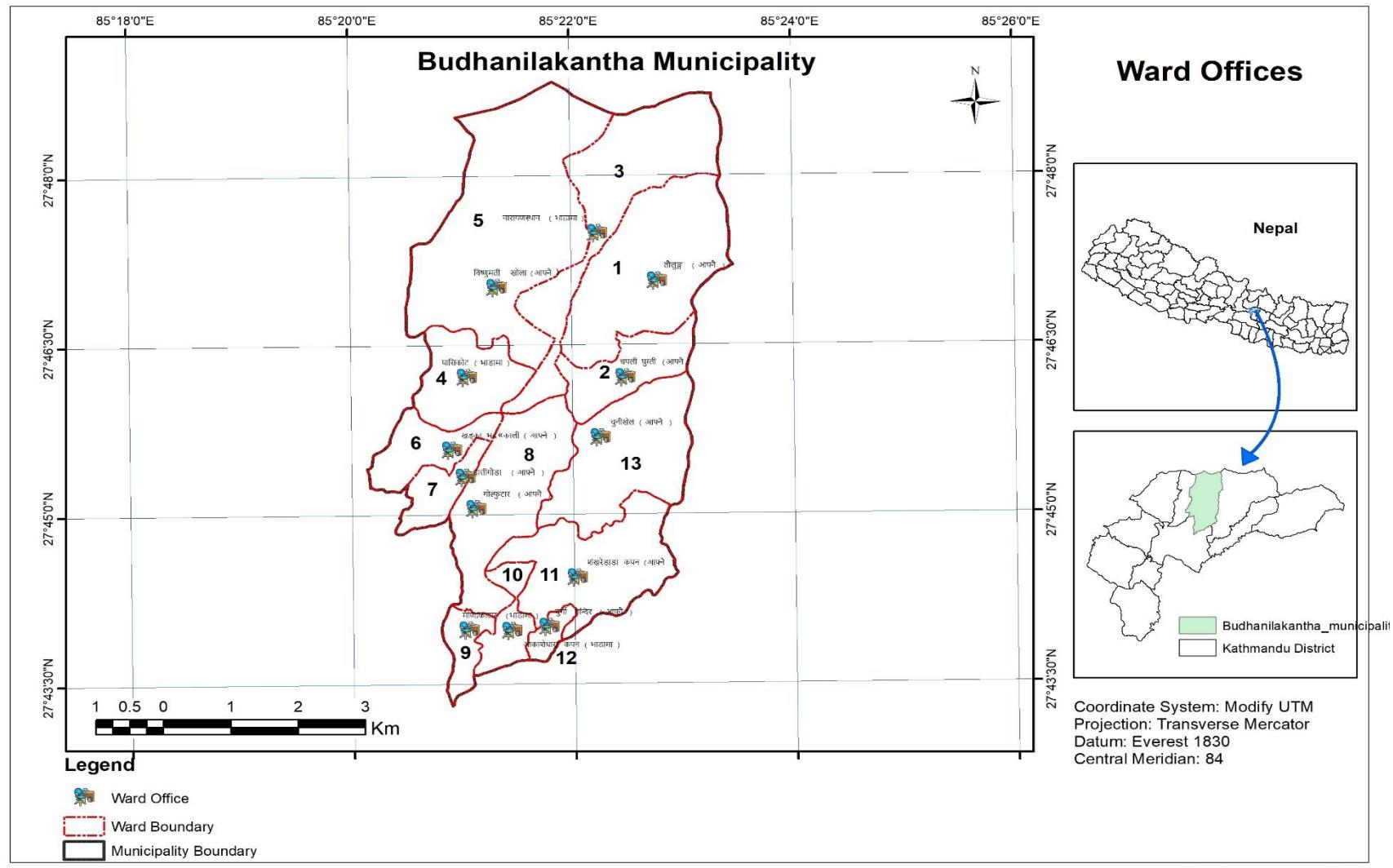

नगर पाश्वीचित्र, बूद्धानीलकण्ठ नगरपालिका

